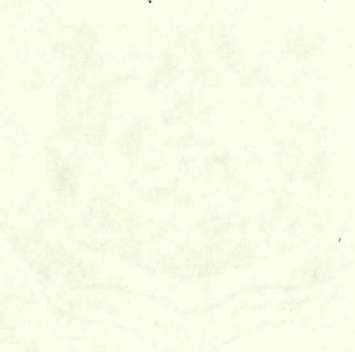

แนวทาง วิธีการ และมาตรการ
ในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.)

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

Учредительский договор
Общества с ограниченной ответственностью

(ООО) «Имя общества» с целью осуществления

Имя общества
Имя общества

สารบัญ

	หน้า
- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖	๑
- ความเป็นมาและโครงสร้าง	๑๗
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี	๒๑
- มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	๒๙
- คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	๔๓
- การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน	๕๓
- หนังสือเวียนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๕๗
- คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๕๐๕/๒๕๕๒	๙๕
- คำพิพากษาศาลฎีกาที่สำคัญเรื่อง ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน	๑๑๖
- แนวทางปฏิบัติ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ กพร. จังหวัด	๑๓๖
- สถานที่รับเรื่องราวร้องทุกข์	๑๔๗

PLATE

149

1. *...*
2. *...*
3. *...*
4. *...*
5. *...*
6. *...*
7. *...*
8. *...*
9. *...*
10. *...*
11. *...*
12. *...*
13. *...*
14. *...*
15. *...*
16. *...*
17. *...*
18. *...*
19. *...*
20. *...*
21. *...*
22. *...*
23. *...*
24. *...*
25. *...*
26. *...*
27. *...*
28. *...*
29. *...*
30. *...*
31. *...*
32. *...*
33. *...*
34. *...*
35. *...*
36. *...*
37. *...*
38. *...*
39. *...*
40. *...*
41. *...*
42. *...*
43. *...*
44. *...*
45. *...*
46. *...*
47. *...*
48. *...*
49. *...*
50. *...*
51. *...*
52. *...*
53. *...*
54. *...*
55. *...*
56. *...*
57. *...*
58. *...*
59. *...*
60. *...*
61. *...*
62. *...*
63. *...*
64. *...*
65. *...*
66. *...*
67. *...*
68. *...*
69. *...*
70. *...*
71. *...*
72. *...*
73. *...*
74. *...*
75. *...*
76. *...*
77. *...*
78. *...*
79. *...*
80. *...*
81. *...*
82. *...*
83. *...*
84. *...*
85. *...*
86. *...*
87. *...*
88. *...*
89. *...*
90. *...*
91. *...*
92. *...*
93. *...*
94. *...*
95. *...*
96. *...*
97. *...*
98. *...*
99. *...*
100. *...*

มติคณะรัฐมนตรี

เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๓๖

17/8/61 no.1

ที่ นร 0206/6179

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. 10300

6 พฤษภาคม 2536

เรื่อง นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 1211/2889 ลงวันที่ 28 เมษายน 2536

ตามที่ได้เสนอเรื่อง นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อ
คณะรัฐมนตรีพิจารณา ความแจ้งแล้ว นั้น

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ลงมติเห็นชอบร่างนโยบายและ
แนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ ตามที่สำนักนายกรัฐมนตรี
เสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไปได้แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้าย

ทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

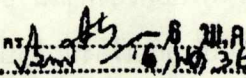
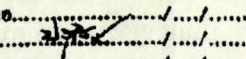
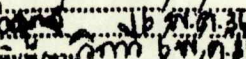
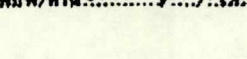

(นายพอล เสงเจริญ)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองประสานนโยบายและแผน

โทร. 2800389

โทรสาร 2801901

พร. ดร. น.ร. 2536
ศบ.
พร. นอ.
พร.
พร.
พร.

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๒๑๑/๒๕๔๘

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
วันที่ ๒๒/๖/๖๘
วันที่ ๘ เม.ย. ๒๕๓๖
๗๔๕

๒๒/๖/๖๘

สำนักนายกรัฐมนตรี

กบ. วันที่ ๒๒/๖/๖๘
วันที่ ๒๒/๖/๖๘
เวลา ๑๕.๑๐ น.

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ เมษายน ๒๕๓๖

เรื่อง นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

นบ. ๒๒
 ๘ เม.ย. ๒๕๓๖
 ผ. ๑
 ๒๒/๖/๖๘

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
- ร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จำนวน ๑๐๐ ชุด
 - บัญชีแสดงความเห็นของกระทรวง รวม ๕ กระทรวง และจังหวัด รวม ๔๒ จังหวัด อย่างละ ๑๐๐ ชุด
 - สำเนาบันทึกสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๑๒๑๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๖ จำนวน ๑๐๐ ชุด

๑. เหตุผลและความจำเป็น

ตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๕ ซึ่งในนโยบายด้านการเกษตร รัฐบาลได้กำหนดที่จะเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและการออกเอกสารสิทธิ เพื่อกระจายสิทธิการถือครองที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้ และเกษตรกรที่ครอบครองทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทต่าง ๆ โดยจะปรับปรุงกลไกการบริหารและการจัดการของรัฐ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้โดยเฉลี่ยปีละประมาณ ๔ ล้านไร่ นั้น

เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวข้องกับ การครอบครองทำกินของราษฎรอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทต่าง ๆ ซึ่งการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐบาลได้กำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ และตามระเบียบดังกล่าว ได้แต่งตั้งคณะ

กรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) โดยนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายบุญชู โรจนเสถียร) เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.อ. ดร.ชินวุธ สุนทรสิมะ) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยปลัดกระทรวงและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๕ คน และผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งคณะกรรมการ กปร. ได้แต่งตั้งคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนกลาง (กปร. ส่วนกลาง) โดยมอบหมายให้รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุทธิชัย เสียงขยศ) เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๓ คน และหัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เป็นกรรมการและเลขานุการ

กปร. ส่วนกลาง ได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้ และได้กำหนดเป็นร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ รวม ๗ ข้อ โดยร่างนโยบายดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของคณะทำงานพิจารณาร่างนโยบายฯ ซึ่งมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.อ. ดร.ชินวุธ สุนทรสิมะ) เป็นประธาน และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณากลับกรองอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ร่างนโยบายฯ ทั้ง ๗ ข้อดังกล่าว ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม กปร. ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๓๖ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ และที่ประชุม กปร. ได้มีมติให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๒. ร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
ทั้ง ๗ ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

๑. รัฐควรเร่งรัดให้มีการดำเนินการออกเอกสารสิทธิแก่ราษฎร
ในกรณีดังต่อไปนี้

๑.๑ กรณีที่เป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่รัฐได้สงวน

/หวงห้าม . . .

หวงห้ามไว้ตามกฎหมาย และหากพิสูจน์ได้ว่าได้อยู่มาก่อนการสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ หรือเป็นหมู่บ้านเก่าที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นผู้อยู่อาศัยแต่ดั้งเดิม หรือครอบครองต่อเนื่องมาจากผู้ครอบครองเดิมมาก่อนการสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการตรวจสอบ และจัดทำทะเบียนบัญชี หรือจัดทำแผนงานและโครงการออกเอกสารสิทธิของผู้ครอบครองเหล่านี้ไว้เป็นหลักฐาน

๑.๒ ราษฎรที่อยู่ในบริเวณแนวเขตที่ดินของรัฐ ที่ยังมีแนวเขตที่ไม่ชัดเจนให้เร่งดำเนินการสำรวจแนวเขตให้แน่นอน เมื่อรัฐได้สำรวจและจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนแล้ว ถ้าปรากฏว่าราษฎรเหล่านี้ครอบครองทำกินอยู่นอกเขตที่ดินของรัฐ ก็ควรพิจารณาดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรตามระเบียบขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

๒. รัฐไม่ควรให้ออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินแก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ

๓. ที่ดินของรัฐ (ยกเว้นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และชั้น ๒ พื้นที่สงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในราชการ และที่ดินที่ยังไม่หมดสภาพการเป็นที่สาธารณประโยชน์ ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน) ที่มีผู้บุกรุกครอบครองและรัฐไม่มีความจำเป็นจะต้องสงวนไว้อีกต่อไป ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดินและเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามหลักการปฏิรูปที่ดินให้ได้ผลอย่างแท้จริง สมควรให้ ส.ป.ก. ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติดังนี้

๓.๑ ในเขตประกาศปฏิรูปที่ดิน หากมีผู้บุกรุกถือครองที่ดิน และเจ้าของที่ดินต่อต้านการปฏิรูปที่ดิน หรือไม่ให้ความร่วมมือในการกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการโดยขอความร่วมมือจากฝ่ายปกครอง หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามกฎหมายแก่ผู้ต่อต้านโดยเคร่งครัด พร้อมทั้งรายงาน กบร. เพื่อประสานงานแก้ไขปัญหาในทุกพื้นที่และทุกราย

๓.๒ การนำที่ดินของรัฐมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้ ส.ป.ก. พิจารณาดำเนินการจัดเก็บค่าเช่าหรือค่าชดเชยเข้ากองทุนปฏิรูปที่ดิน ตามหลักการ

/และวิธีการ . . .

และวิธีการในส่วนที่เกี่ยวกับค่าเช่าตาม พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อจะได้นำเงินไปใช้ดำเนินการในโครงการพัฒนาพื้นที่ หรือนำไปใช้จัดหาที่ทำกินให้แก่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินได้เช่าหรือเช่าซื้อต่อไป ทั้งนี้ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับค่าเช่าตาม พ.ร.บ.การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔

๓.๓ ควรกำหนดเนื้อที่สูงสุดสำหรับสมาชิกแต่ละรายเท่าที่จำเป็นต่อการทำกินแต่ละประเภทตามความเหมาะสม และความอุดมสมบูรณ์ในแต่ละพื้นที่ของเขตปฏิรูปที่ดิน สำหรับพื้นที่ส่วนที่เกินความจำเป็นของสมาชิกแต่ละราย ควรกำหนดเงื่อนไขให้ปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้นต่อไป

๓.๔ ให้ ส.ป.ก. กำหนดมาตรการในการติดตามและตรวจสอบการครอบครองทำประโยชน์ของสมาชิกผู้ได้รับสิทธิแต่ละรายให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและโดยต่อเนื่องตลอดไป

๔. ที่สาธารณประโยชน์ ที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรม ที่มีผู้บุกรุกครอบครองทำประโยชน์ แต่มิได้กำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๔.๑ ให้เช่าหรืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์โดยเสียค่าตอบแทนหรือได้รับเอกสารพิเศษ ที่มีหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกับเอกสาร ส.ป.ก. ตามจำนวนเนื้อที่ที่ได้บุกรุกครอบครองทำประโยชน์อยู่เดิมแล้วแต่กรณี แต่ต้องไม่สูงเกินกว่าที่ส่วนราชการที่รับผิดชอบพิจารณาเห็นสมควร ทั้งนี้โดยให้กำหนดค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามหลักการและวิธีการเกี่ยวกับค่าเช่าตาม พ.ร.บ. ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ กรณีการเช่าในส่วนที่เกินกว่าจำนวนเนื้อที่ที่ส่วนราชการผู้รับผิดชอบเห็นสมควร ให้คิดค่าเช่าหรือค่าตอบแทนในอัตราก้าวหน้า โดยคำนึงถึงอัตรากาเช่าตาม พ.ร.บ. การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๒๔ ด้วย

๔.๒ ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้เก็บค่าเช่าหรือค่าตอบแทนไว้ โดยให้แบ่งหนึ่งในสามเป็นกองทุนพัฒนาชนบทและจังหวัด และอีกสองในสามเป็นกองทุนพิทักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้น ๆ

๔.๓ กำหนด . . .

๔.๓ กำหนดเงื่อนไขให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ส่วนที่
เกินความจำเป็นต่อการทำกินของเกษตรกรแต่ละราย ตามความอุดมสมบูรณ์และความ
เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ กรณีที่มีความจำเป็นในแง่การอนุรักษ์ หรือการป้องกันการแพร่
กระจายดินเค็ม ก็ควรกำหนดเงื่อนไขห้ามใช้พื้นที่ทำนาหรือทำพืชไร่ หรือกำหนดมาตรการ
ฟื้นฟูที่เหมาะสมต่อไป

๕. ให้จัดสรรงบประมาณแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการผลิตกล้า
ไม้ผล ไม้ยืนต้นอย่างเพียงพอ ที่จะบริการแก่เกษตรกร ในราคาต้นทุนในทุกพื้นที่ที่จะ
ดำเนินการตามข้อ ๔ และให้จัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการจัดทำแนวเขตพื้นที่สงวน
หวงห้ามของรัฐให้ชัดเจนและถาวรในทุกโครงการของทุกส่วนราชการ

๖. ในกรณีที่มีการดำเนินคดีแก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ และเมื่อคดีถึง
ที่สุดแล้ว ให้ส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ดำเนินการบังคับคดีโดยทันที พร้อมทั้งให้
รายงานกระทรวงต้นสังกัด และ กบร.ทราบด้วย ห้ามมิให้ละเลย ปล่อยทิ้งเป็นเวลา
เนิ่นนาน ทั้งนี้ ควรมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ตรวจราชการ
ของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องติดตามการบังคับคดีต่อไปจนเสร็จสิ้นคดี

๗. ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี และหรือให้แก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ
ที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
ข้างต้น

ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

๓. ความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

สำนักนายกรัฐมนตรีได้สอบถามความเห็นจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
รวม ๙ กระทรวง และจังหวัดทุกจังหวัดเกี่ยวกับร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหา
การบุกรุกที่ดินของรัฐดังกล่าว เพื่อเป็นความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี
และปรากฏว่ามีกระทรวง รวม ๕ กระทรวง เสนอความเห็นมา ได้แก่ กระทรวง
การคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และสิ่งแวดล้อม และทบวงมหาวิทยาลัย และมีจังหวัดรวม ๔๒ จังหวัด เสนอความเห็นมา

/สรุปได้ว่า . . .

สรุปได้ว่าทุกกระทรวงและทุกจังหวัดที่แจ้งมาต่างเห็นชอบด้วยในหลักการ และเห็นว่าสามารถปฏิบัติได้ ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๔. กฎหมายและมติ ครม. ที่เกี่ยวข้อง

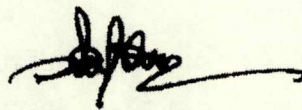
เพื่อให้นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐดังกล่าว สามารถดำเนินการได้ และมีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และบรรลุตามนโยบายของรัฐที่กำหนดให้ ดังนั้นเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐแล้ว ถ้าหากมีความจำเป็นก็ต้องยกเลิกมติ ครม. หรือแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับนโยบายและแนวทางดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ได้กำหนดไว้ในนโยบายและแนวทางฯ ข้อ ๗ ด้วยแล้ว

๕. ข้อเสนอสู่การพิจารณาของ ครม.

รองนายกรัฐมนตรี (นายบุญชู โรจนเสถียร) ประธาน กปร. มีคำสั่งให้สำนักนายกรัฐมนตรีนำร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ทั้ง ๗ ข้อ (ตามข้อ ๒) เสนอ ครม. พิจารณาโดยด่วนต่อไป ดังรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไปโดยด่วนด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิลาศ โอสถานนท์)

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

โทร. ๒๕๑๐๑๘๑

โทรสาร ๒๕๒๕๑๓๑

นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๑. รัฐควรเร่งรัดให้มีการดำเนินการออกเอกสารสิทธิแก่ราษฎร ในกรณีดังต่อไปนี้

๑.๑ กรณีที่เป็นผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่รัฐได้สงวนหวงห้ามไว้ตามกฎหมาย และหากพิสูจน์ได้ว่าได้อยู่มาก่อนการสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ หรือเป็นหมู่บ้านเก่าที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นผู้อยู่มาแต่ดั้งเดิม หรือครอบครองต่อเนื่องมาจากผู้ครอบครองแต่เดิมมาก่อนการสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการตรวจสอบและจัดทำทะเบียนบัญชี หรือจัดทำแผนงานและโครงการออกเอกสารสิทธิของผู้ครอบครองเหล่านี้ไว้เป็นหลักฐาน

๑.๒ ราษฎรที่อยู่ในบริเวณแนวเขตที่ดินของรัฐ ที่ยังมีแนวเขตที่ไม่ชัดเจนให้เร่งดำเนินการสำรวจแนวเขตให้แน่นอน เมื่อรัฐได้สำรวจและจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนแล้ว ถ้าปรากฏว่าราษฎรเหล่านี้ครอบครองทำกินอยู่นอกเขตที่ดินของรัฐ ก็ควรพิจารณาดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎรตามระเบียบขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

๒. รัฐไม่ควรให้ออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินแก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ

๓. ที่ดินของรัฐ (ยกเว้นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ และชั้น ๒ พื้นที่สงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในราชการ และที่ดินที่ยังไม่หมดสภาพการเป็นที่สาธารณประโยชน์ ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน) ที่มีผู้บุกรุกครอบครอง และรัฐไม่มีความจำเป็นจะต้องสงวนไว้อีกต่อไป ให้ดำเนินการตามกฎหมายปฏิรูปที่ดินและเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามหลักการปฏิรูปที่ดินให้ได้ผลอย่างแท้จริง สมควรให้ ส.ป.ก.ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติดังนี้

๓.๑ ในเขตประกาศปฏิรูปที่ดิน หากมีผู้บุกรุกถือครองที่ดิน และเจ้าของที่ดินต่อต้านการปฏิรูปที่ดิน หรือไม่ให้ความร่วมมือในการกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน ให้ ส.ป.ก. ดำเนินการโดยขอความร่วมมือจากฝ่ายปกครอง หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามกฎหมายแก่ผู้ต่อต้านโดยเคร่งครัด พร้อมทั้งรายงาน กบร. เพื่อประสานงานแก้ไขปัญหาในทุกพื้นที่และทุกราย

๓.๒ การนำที่ดินของรัฐมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้ ส.ป.ก. พิจารณาดำเนินการจัดเก็บค่าเช่าหรือค่าชดเชยเข้ากองทุนปฏิรูปที่ดิน ตามหลักการและวิธีการในส่วนที่

/เกี่ยวกับค่าเช่า

เกี่ยวกับค่าเช่าตาม พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 เพื่อจะได้นำเงินไปใช้ดำเนินการในโครงการพัฒนาพื้นที่ หรือนำไปใช้จัดหาที่ทำกินให้แก่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินได้เช่าหรือเช่าซื้อต่อไป ทั้งนี้ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับค่าเช่าตาม พ.ร.บ.การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524

3.3 ควรกำหนดเนื้อที่สูงสุดสำหรับสมาชิกแต่ละรายเท่าที่จำเป็นต่อการทำกินแต่ละประเภทตามความเหมาะสม และความอุดมสมบูรณ์ในแต่ละพื้นที่ของเขตปฏิรูปที่ดิน สำหรับพื้นที่ส่วนที่เกินความจำเป็นของสมาชิกแต่ละราย ควรกำหนดเงื่อนไขให้ปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้นต่อไป

3.4 ให้ ส.ป.ก. กำหนดมาตรการในการติดตามและตรวจสอบการครอบครองทำประโยชน์ของสมาชิกผู้ได้รับสิทธิแต่ละรายให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและโดยต่อเนื่องตลอดไป

4. ที่สาธารณประโยชน์ ที่ป่าสงวนแห่งชาติเสื่อมโทรม ที่มีผู้บุกรุกครอบครองทำประโยชน์ แต่มิได้กำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

4.1 ให้เช่าหรืออนุญาตให้เช่าทำประโยชน์โดยเสียค่าตอบแทน หรือได้รับเอกสารพิเศษ ที่มีหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกับเอกสาร ส.ป.ก. ตามจำนวนเนื้อที่ที่ได้บุกรุกครอบครองทำประโยชน์อยู่เดิมแล้วแต่กรณี แต่ต้องไม่สูงเกินกว่าที่ส่วนราชการที่รับผิดชอบพิจารณาเห็นสมควร ทั้งนี้ โดยให้กำหนดค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามหลักการและวิธีการเกี่ยวกับค่าเช่าตาม พ.ร.บ.ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 กรณีการเช่าในส่วนที่เกินกว่าจำนวนเนื้อที่ที่ส่วนราชการที่รับผิดชอบเห็นสมควร ให้คิดค่าเช่าหรือค่าตอบแทนในอัตราก้าวหน้า โดยคำนึงถึงอัตราการเช่าตาม พ.ร.บ.การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2524 ด้วย

4.2 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้เก็บค่าเช่าหรือค่าตอบแทนไว้ โดยให้แบ่งหนึ่งในสามเป็นกองทุนพัฒนาชนบทและจังหวัด และอีกสองในสามเป็นกองทุนพิทักษ์ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้น ๆ

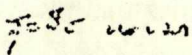
4.3 กำหนดเงื่อนไขให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ส่วนที่เกินความจำเป็นต่อการทำกินของเกษตรกรแต่ละราย ตามความอุดมสมบูรณ์และความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ กรณีที่มีความจำเป็นในแง่การอนุรักษ์ หรือการป้องกันการแพร่กระจายดินเค็ม ก็ควรกำหนดเงื่อนไขห้ามใช้พื้นที่ทำนาหรือทำพืช หรือกำหนดมาตรการฟื้นฟูที่เหมาะสมต่อไป

5. ให้จัดสรรงบประมาณแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการผลิตกล้าไม้ผลไม้มียืนต้นอย่างเพียงพอ ที่จะบริการแก่เกษตรกรในราคาคุ้มทุน ในทุกพื้นที่ที่จะดำเนินการตามข้อ 4 และให้จัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการจัดทำแนวเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐให้ชัดเจนและถาวรในทุกโครงการของทุกส่วนราชการ

6. ในกรณีที่มีการดำเนินคดีแก่ผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ และเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการบังคับคดีโดยทันที พร้อมทั้งให้รายงานกระทรวงต้นสังกัดและ กปร. ทราบด้วย ห้ามมิให้ละเลย ปล່อยทิ้งเป็นเวลาเนิ่นนาน ทั้งนี้ ควรมอบหมายให้ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้ตรวจราชการของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องติดตามการบังคับคดีต่อไปจนเสร็จสิ้นคดี

7. ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีและหรือให้แก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐข้างต้น

สำเนาถูกต้อง

(นางสุนีย์ ทองมา)

เจ้าหน้าที่งานร้องทุกข์ 6

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

เอกสารหมายเลข 2

ส่วนราชการ..... กรมที่ดิน กองสำรวจและควบคุมที่ดินของรัฐ.....
 ที่..... มท ๐๖๑๘/๐๑11๐ วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๖.....
 เรื่อง..... ร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ.....

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เรื่องเดิม

กระทรวงมหาดไทยได้ส่งหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๒๑๑/๑๖๓๙ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๖ ให้กรมที่ดินพิจารณาให้ความเห็นร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ก่อนที่จะนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ข้อเท็จจริง

กรมที่ดินได้พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับร่างนโยบายทั้ง ๗ ข้อ มีแนวทางและหลักเกณฑ์ที่สามารถถือปฏิบัติได้ โดยเห็นว่า ควรเสนอแนะให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) จัดทำระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินของรัฐที่มีปัญหาการบุกรุกเพื่อประชาชน ให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปด้วย

ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ พร้อมนี้ได้เสนอหนังสือถึงรองนายกรัฐมนตรี (นายบุญชู โรจนเสถียร) ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มาเพื่อโปรดพิจารณาลงนามด้วยแล้ว

๑๒

(นายผัน จันทรปาน)

อธิบดีกรมที่ดิน

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

เอกสารหมายเลข 3

ส่วนราชการ..... สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
 ที่..... นร ๑๒๑๑/๒๕๔๐ วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๖
 เรื่อง..... นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรียน รองนายกรัฐมนตรี (นายบุญชู โรจนเสถียร) ประธาน กปร.

ผ่านรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.อ. ดร.ชินวุธ สุนทรสิมะ)

รองประธาน กปร.

พ.อ. ดร.ชินวุธ สุนทรสิมะ
๒๕/๓/๘๖
๒๕/๓/๘๖
๒๕/๓/๘๖

ข้อเท็จจริง

ตามที่ กปร. ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๓๖ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ มีมติเห็นชอบด้วยกับร่างนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐรวม ๗ ข้อ ตามที่คณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนกลาง (กปร.ส่วนกลาง) เสนอ (โดยร่างนโยบายฯ ดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของคณะทำงานพิจารณาร่างนโยบายฯ ซึ่งมีท่านรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.อ. ดร.ชินวุธ สุนทรสิมะ) เป็นประธาน และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณากลับกรองแล้ว) และที่ประชุม กปร. มีมติให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป แต่ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ท่านได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้อง รวม ๔ กระทรวง และมีบัญชาให้สำนักนายกรัฐมนตรีแจ้งให้จังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาร่างนโยบายฯ ดังกล่าวด้วย รายละเอียดร่างนโยบายฯ รวม ๗ ข้อดังกล่าว ปรากฏตามเอกสารที่แนบ นั้น

บัดนี้ กระทรวงที่เกี่ยวข้องและจังหวัดต่างๆ ได้แจ้งผลการพิจารณาร่างนโยบายฯ ดังกล่าวมาแล้ว ดังนี้

- (๑) กระทรวงที่เกี่ยวข้อง มีจำนวน ๔ กระทรวง คือ (๑) กระทรวงอุตสาหกรรม (๒) กระทรวงคมนาคม (๓) กระทรวงการคลัง (๔) ทบวงมหาวิทยาลัย
- (๒) จังหวัด มีจำนวน ๔๐ จังหวัด ซึ่งทุกจังหวัดเห็นชอบด้วยในหลักการ แต่มีบางจังหวัดมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งอาจจะสมควรกำหนดเป็นรายละเอียดไว้ในคู่มือการปฏิบัติต่อไป

๒/คพ ๑๓๓
 ๒๕/๓/๘๖
 ๒๕/๓/๘๖

/อนึ่ง ...

อนึ่ง จากการติดตามข่าวการประชุมระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ของฝ่ายเลขานุการของ กบร. เรื่องการพิจารณาแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินในเขตป่าไม้ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๖ ณ ห้องประชุมตึกบัญชาการ ชั้น ๓ ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งมี พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน นายเด่น ไต๊ะมีนา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผลการประชุมปรากฏว่า ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

๑. หลักการ

๑.๑ ถ้าราษฎรครอบครองทำประโยชน์อยู่ก่อนทางราชการประกาศ เป็นเขตป่าไม้ และการประกาศเขตป่าไม้ดังกล่าวทับที่ดินที่ราษฎรครอบครองอยู่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะเพิกถอนที่ดินส่วนนั้นออกจากเขตป่าไม้และกรมที่ดิน ดำเนินการออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ ถ้าประกาศเขตป่าไม้ไว้แล้ว ราษฎรบุกรุกในภายหลัง ราษฎรผู้บุกรุกจะได้มีสิทธิโดยผ่านกระบวนการปฏิรูปที่ดินเท่านั้น

๑.๒ ให้ยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีที่ขัดหรือแย้งกับมตินี้

๒. วิธีการ

๒.๑ ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตป่าไม้ถาวร

(ยกเว้นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมายหรือตามมติคณะรัฐมนตรี) ที่กรมป่าไม้มอบให้ ส.ป.ก. ให้ ส.ป.ก. นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน โดยออกเอกสาร ส.ป.ก.

๔ - ๐๑ ตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดิน เท่านั้น

๒.๒ เมื่อราษฎรได้รับเอกสาร ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ตามวิธีการ ปฏิรูปที่ดินแล้ว เห็นว่า ตนเองมีสิทธิครอบครองมาก่อนการกำหนดเป็นเขต ป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตป่าไม้ถาวร มีสิทธิยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิของตนต่อ คณะกรรมการที่รัฐมนตรีจะแต่งตั้งขึ้น

๒.๓ คณะกรรมการที่รัฐมนตรีจะแต่งตั้งขึ้นประกอบด้วย
ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ป่าไม้จังหวัด
นายอำเภอประจำท้องที่ และกรรมการอื่นที่รัฐมนตรีเห็นสมควรไม่เกิน ๓ นาย
โดยมี ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

๒.๔ การพิจารณาหลักฐานของราษฎรในการพิสูจน์สิทธิ
ให้พิจารณาจากหลักฐานที่เป็นเอกสารของทางราชการ หากหลักฐานไม่ชัดเจน
ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศ โครงการ VAP - ๖๑ เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิ

๒.๕ ในกรณีที่ดินคณะกรรมการมีมติว่า ราษฎรผู้ร้องครอบครอง
ที่ดินมาก่อนการกำหนดเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือเขตป่าไม้ถาวร ให้ ส.ป.ก.
ส่งบัญชีรายชื่อพร้อมทั้งเอกสาร ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิ
ตามประมวลกฎหมายที่ดินให้แก่ผู้ร้องต่อไป

๒.๖ ที่ดินเขตชุมชนที่เป็นหมู่บ้านถาวร ชุมชนพาณิชยกรรม สถานที่
ราชการ ศาสนสถาน สาธารณูปโภคต่างๆ ให้ ส.ป.ก. ออกเอกสาร ส.ป.ก.
๔ - ๐๑ ให้ และส่งเอกสารนั้นให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน
ส่วนเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ถือว่ายกเว้นจากเขตปฏิรูปที่ดิน

๒.๗ กรมป่าไม้ กรมที่ดิน และ ส.ป.ก. อาจจะกำหนดหลักเกณฑ์
วิธีการให้ราษฎรปลูกป่าหรือไม่ขึ้นต้น ตามความเหมาะสม ในที่ดินที่ ส.ป.ก.
ออกเอกสาร ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ ก่อนส่งเอกสารดังกล่าวให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิ
ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

โดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะนำเสนอคณะรัฐมนตรี
พิจารณาในการประชุมคราวต่อไป

ข้อพิจารณา

ฝ่ายเลขานุการของ กพร. พิจารณาแล้ว เห็นว่า

(๑) หลักการตามข้อ ๑.๑ ความว่า “ถ้าราษฎรครอบครอง

/ ทำประโยชน์ . . .

ทำประโยชน์อยู่ก่อนทางราชการประกาศเป็นเขตป่าไม้ จึงจะดำเนินการ
ออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ . . .” ซึ่งสอดคล้องกับร่างนโยบายฯ
ของ กพร. ข้อ ๑ ซึ่งใช้ข้อความว่า “. ผู้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อน
การสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัด
ดำเนินการ ออกเอกสารสิทธิให้ผู้ครอบครองเหล่านี้ไว้เป็นหลักฐาน” ซึ่งเป็น
หลักการที่สอดคล้องกัน แต่มีความหมายครอบคลุมที่ดินของรัฐทุกประเภท ได้แก่
ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ และที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท

สำหรับข้อความในหลักการข้อ ๑.๑ “. ถ้าประกาศเขตของ
ป่าไม้ไว้แล้ว ราษฎรผู้บุกรุกในภายหลัง ราษฎรผู้บุกรุกจะได้สิทธิก็โดยผ่านกระบวนการ
การปฏิรูปที่ดินเท่านั้น” ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการตามร่างนโยบายฯ ของ กพร.
ในข้อ ๓ ที่มีข้อความว่า “ที่ดินของรัฐ (ยกเว้นอุทยานแห่งชาติ ฯลฯ) ที่มีผู้บุกรุก
ครอบครองและรัฐไม่มีความจำเป็นจะต้องสงวนไว้อีกต่อไป ให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน”

(๒) สำหรับการพิสูจน์สิทธิของราษฎรผู้ครอบครองนั้น ให้กระทำโดย
คณะกรรมการที่รัฐมนตรีจะแต่งตั้งขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็น
ประธาน และหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ ซึ่งองค์คณะและ
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว ก็สอดคล้องกับองค์คณะและอำนาจหน้าที่
ของคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด
(กพร. ส่วนจังหวัด) ตามนัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหา
การบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งได้แต่งตั้งครบทุกจังหวัดแล้ว

ข้อเสนอแนะ

ผลของการประชุมระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ดังกล่าวได้ข้อยุติเป็นหลักการในการแก้ไขปัญหาการบุกรุก
ที่ดินในเขตป่าไม้ ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับหลักการตามร่างนโยบายฯ ของ
กพร. ดังกล่าว ประกอบกับกระทรวงและจังหวัดต่าง ๆ ที่แจ้งมา ต่างก็เห็นชอบ

/ด้วยกับ . . .

ความเป็นมา

และ

โครงสร้าง

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ความเป็นมา

โดยที่ที่ดินของรัฐมีหลายประเภท แต่ละประเภทอยู่ภายใต้การดูแลรักษาของส่วนราชการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น **ที่สาธารณประโยชน์** อยู่ในการดูแลรักษาของนายอำเภอ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ **ที่ป่าไม้** อยู่ในการดูแลรักษาของกรมป่าไม้ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ **ที่ราชพัสดุ** กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์และอยู่ในการดูแลรักษาของกรมธนารักษ์ ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ และกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๑๙) เป็นต้น

แต่การกำหนดขอบเขตที่ดินของรัฐอาจเกิดปัญหาทับซ้อนแนวเขตของที่ดินของหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง เป็นประเด็นให้ถกเถียงว่า ที่ดินของรัฐส่วนที่ทับซ้อนนั้นจะอยู่ในการดูแลรักษาของส่วนราชการใดตามกฎหมาย และเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดขอบเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนกับการถือครองที่ดินของราษฎร หรือกรณีที่ราษฎรบุกรุกที่ดินของรัฐ จะเกิดมีปัญหากถกเถียงว่า ใครควรมีสิทธิดีกว่าระหว่างรัฐกับราษฎร อันเป็นประเด็นนำไปสู่การร้องเรียนขอความเป็นธรรมเป็นการเฉพาะรายหรือเป็นกลุ่มมวลชน ตลอดจนการใช้สิทธิทางศาล

ประกอบกับปัจจุบันรัฐมีพลเมืองเพิ่มมากขึ้น แต่ที่ดินมีจำกัดทำให้ราษฎรบุกรุกที่ดินของรัฐเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกินและอยู่อาศัยกันมากขึ้น จึงเกิดมีปัญหากการบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้ที่ดินของรัฐที่ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเหลือน้อยลง และราษฎรที่ถือครองที่ดินของรัฐโดยอ้างว่ามีสิทธิดีกว่ารัฐดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นเกษตรกรที่ยากจนมีรายได้น้อย ไม่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิจารณาให้ความเป็นธรรมได้

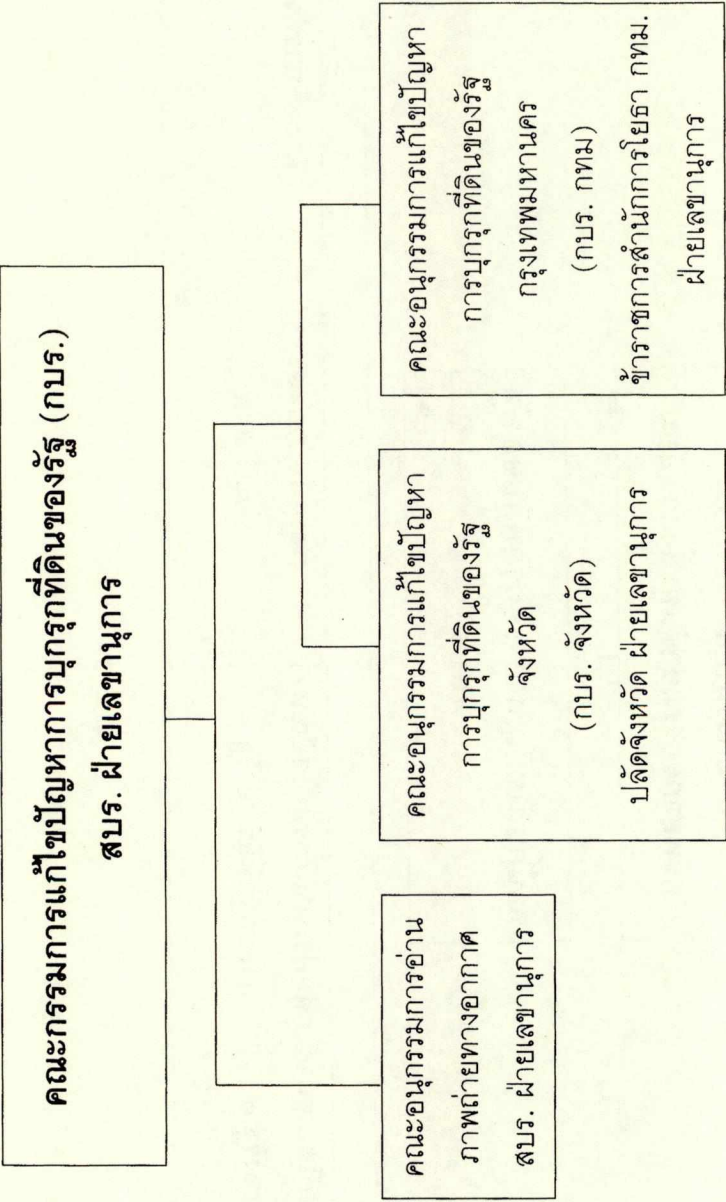
รัฐจึงหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ในทางบริหาร เพื่อให้ความเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง โดยการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของราษฎรผู้เช่าครอบครองที่ดินของรัฐหรือการพิสูจน์สิทธิ ซึ่งเป็นวิธีประนีประนอมประสานประโยชน์ระหว่างกัน หากผลการพิสูจน์สิทธิปรากฏว่าราษฎรมีสิทธิดีกว่า รัฐก็จะออกเอกสารสิทธิให้ต่อไป แต่หากรัฐมีสิทธิในที่ดินดีกว่าราษฎรก็จะจัดที่ดินในส่วนที่รัฐยังไม่ใช้ประโยชน์ให้ราษฎรผู้บุกรุกเช่าทำกินและอยู่อาศัยต่อไป

จากเหตุปัจจัยที่กล่าวมา จึงได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหากการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ ขึ้นเป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหากการบุกรุกที่ดินของรัฐขึ้นทั่วประเทศ โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนแก้ไขปัญหากการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานกลางช่วยเหลือเกษตรกรและแก้ไขปัญหา

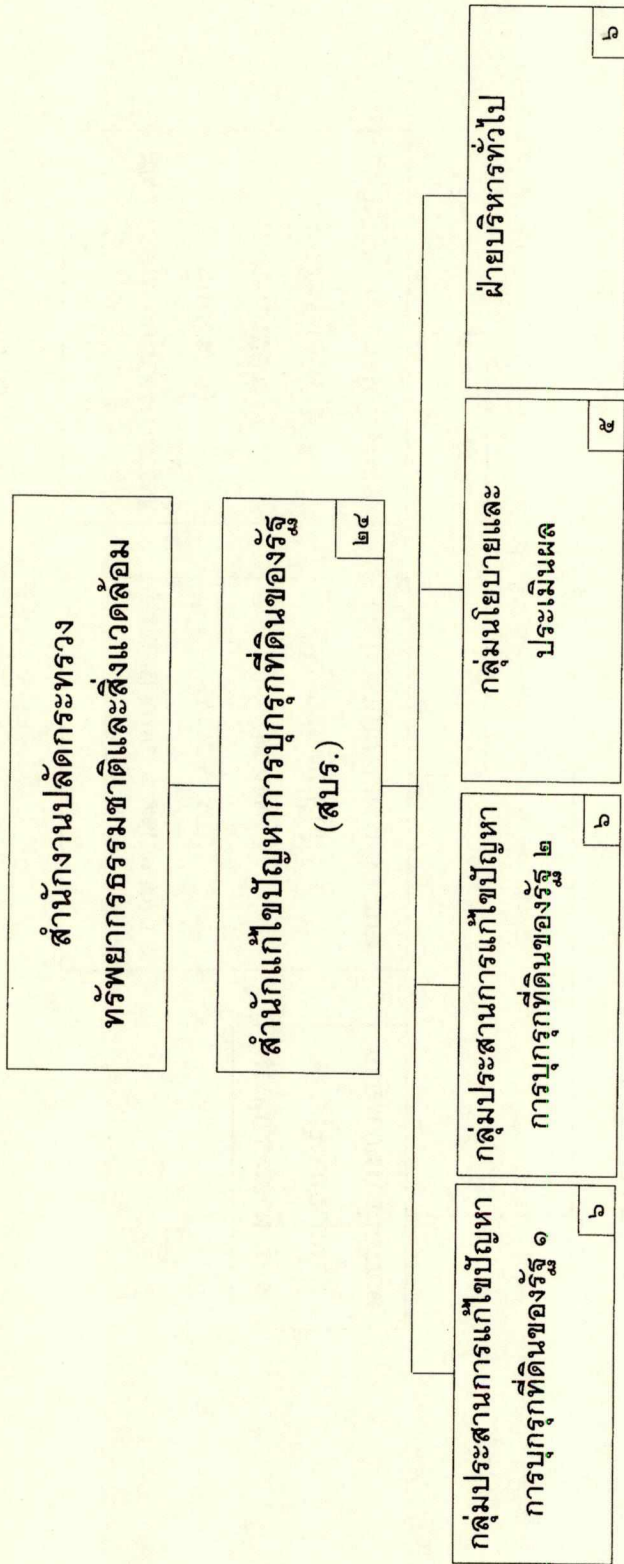
การบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕

โดยผลของการปฏิรูประบบราชการได้มีการโอนภารกิจอำนาจหน้าที่ของส่วนแก้ไข ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็น ของสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สปร.) สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบทบาทภารกิจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ประกอบกับคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๐๐/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๕ ให้พิจารณาปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องหรือจัดทำระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ โดยยึดหลักการมีผู้รับผิดชอบภารกิจอย่างชัดเจน แล้วเสนอคณะรัฐมนตรี ภายในสามสิบวัน ซึ่ง สปร. ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรยกร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ขึ้นใหม่ โดยยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้เสนอคณะรัฐมนตรีในคราว ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๕ พิจารณาแล้วเห็นชอบตามที่เสนอ และนาย กรัฐมนตรีได้ลงนามในร่างระเบียบฯ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๕ ทั้งนี้ ระเบียบสำนักนายก รัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้ประกาศในราชกิจจานุ เบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๒๐ ตอนพิเศษ ๒ ง ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๖ มีผล ใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๖ เป็นต้นไป

โครงสร้าง สปร.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
พ.ศ. ๒๕๔๕ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๗

เรื่อง...

...

...

**ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
พ.ศ. ๒๕๔๕**

โดยที่เห็นเป็นการสมควรปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขปัญห และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การประสานนโยบาย และการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐ ประเภทต่างๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ทั้งในทางสังคม การเมือง การปกครอง และเสริมสร้างความสมดุลมั่นคงแข็งแรงในทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระยะยาว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕”

ข้อ ๒ ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกระทรวงหรือกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น

“จังหวัด” หมายความว่า กรุงเทพมหานครด้วย

ข้อ ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ” เรียกโดยย่อว่า “กปร.” ประกอบด้วย

(๑) รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานกรรมการ
(๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	รองประธานกรรมการ
(๕) ปลัดกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
(๖) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
(๗) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
(๘) ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
(๙) อัยการสูงสุด	กรรมการ
(๑๐) ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
(๑๑) เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
(๑๒) ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
(๑๓) ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ
(๑๔) ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ
(๑๕) อธิบดีกรมธนารักษ์	กรรมการ
(๑๖) เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
(๑๗) อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
(๑๘) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	กรรมการ
(๑๙) อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ

(๒๐) อธิบดีกรมที่ดิน	กรรมการ
(๒๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กปร. แต่งตั้ง
อีกไม่เกินสามคน	กรรมการ
(๒๒) รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ที่รับผิดชอบ
การปฏิบัติราชการ ของสำนัก
แก้ไขปัญหามลพิษที่ดินของรัฐ	กรรมการ และ
เลขานุการ
(๒๓) ข้าราชการสำนักแก้ไขปัญหามลพิษที่ดิน
ของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่ได้รับมอบหมายไม่เกินสองคน	กรรมการ และ
ผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง
ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธาน กปร. แต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่ง
ก่อนวาระ หรือในกรณีที่ประธาน กปร. แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้เดิมยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน
หรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มขึ้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้เดิม

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่งหากยัง
มิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น
อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ ๗ นอกจากการพ้นวาระจากตำแหน่งตามวาระ ตามข้อ ๖ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
พ้นตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ประธาน กปร. ให้ออก
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อ ๘ ให้ กบร. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอนโยบายหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา และมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(๓) กำกับ ติดตาม ดูแล และตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน มาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(๔) รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐาน และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินของบุคคลใด ๆ ในที่ดินของรัฐ

(๕) เรียกให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณาของ กบร. หรือคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน ที่ กบร. แต่งตั้ง

(๖) ให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของรัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในการขอตั้งงบประมาณ และในเรื่องอื่น ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความรวดเร็ว

(๗) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ให้ปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย

(๘) ให้หน่วยงานของรัฐและจังหวัดดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่กำหนด

(๙) ดำเนินการหรือปฏิบัติงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๙ ให้สำนักแก้ไขปัญหการบุกรุกที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการของ กบร. กับให้มีอำนาจหน้าที่ประสานนโยบาย การปฏิบัติระหว่างหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ กบร. มอบหมาย

ข้อ ๑๐ การดำเนินการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐก่อนระเบียบนี้ ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๑ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

พันตำรวจโท

(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๔๗

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๕ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ข้อ ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ” เรียกโดยย่อว่า “กบร.” ประกอบด้วย

(๑) รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย	ประธานกรรมการ
(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
(๓) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานกรรมการ
(๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	รองประธานกรรมการ
(๕) ปลัดกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
(๖) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
(๗) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
(๘) ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
(๙) อัยการสูงสุด	กรรมการ
(๑๐) ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ	กรรมการ
(๑๑) เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ

(๑๒) ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
(๑๓) ผู้บัญชาการทหารเรือ	กรรมการ
(๑๔) ผู้บัญชาการทหารอากาศ	กรรมการ
(๑๕) อธิบดีกรมธนารักษ์	กรรมการ
(๑๖) อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	กรรมการ
(๑๗) อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการ
(๑๘) เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
(๑๙) อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
(๒๐) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า
และพันธุ์พืช	กรรมการ
(๒๑) อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
(๒๒) อธิบดีกรมที่ดิน	กรรมการ
(๒๓) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธาน กปร. แต่งตั้ง
อีกไม่เกินสามคน	กรรมการ
(๒๔) รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมซึ่งรับผิดชอบ
การปฏิบัติราชการ ของสำนัก
แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ	กรรมการ และ
เลขานุการ
(๒๕) ข้าราชการในสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุก
ที่ดินของรัฐ สำนักงานปลัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ซึ่งได้รับมอบหมายไม่เกินสองคน	กรรมการ และ
ผู้ช่วยเลขานุการ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๗

พันตำรวจโท

(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

The first part of the report deals with the general situation of the country and the progress of the work done during the year. It is followed by a detailed account of the various projects undertaken and the results achieved. The report concludes with a summary of the work done and a list of the names of the staff members who have been engaged in the work.

Report on the work done during the year

The diagram illustrates the structure of the work done during the year. It shows a main horizontal line representing the overall work, with two diagonal lines branching off it, representing the different projects or areas of work.

มาตรการของคณะกรรมการแก้ไข
ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

กรมการปกครอง
จังหวัด...

ผู้ว่าราชการจังหวัด...

มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีแนวทางดำเนินการที่ถูกต้องเป็นธรรม เป็นมาตรฐานในทางปฏิบัติอย่างเดียวกัน อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ (๒) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) จึงได้วางมาตรการเรื่องการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ไว้ดังต่อไปนี้

๑. การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ต้องมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น ซึ่งแสดงว่าได้ครอบครองทำประโยชน์อย่างต่อเนื่องมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ดังนี้

๑.๑ เอกสารที่ทางราชการทำขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าเป็นเอกสารซึ่งลงวันที่ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ หรือ

๑.๒ เอกสารที่ทางราชการทำขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าเป็นเอกสารซึ่งลงวันที่ภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ แต่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ (วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๗) โดยเอกสารดังกล่าวมีข้อความแสดงว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินแปลงนั้นมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ

๑.๓ พยานหลักฐานอื่นนอกจากข้อ ๑.๑ หรือ ๑.๒ เช่น ส.ค. ๑ หรือพยานบุคคล เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าพยานหลักฐานนั้นมีส่วนสนับสนุนคำกล่าวอ้างว่ามีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการอ่านภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหารที่ถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังจากเป็นที่ดินของรัฐ หากปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ในภาพถ่ายทางอากาศ จึงจะเชื่อตามพยานหลักฐานอื่นนั้น

๒. เมื่อได้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินตามข้อ ๑ แล้ว ปรากฏว่ามีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ กปร. จังหวัด แจ้งผลการพิสูจน์สิทธิดังกล่าวให้บุคคลที่ครอบครองที่ดินทราบภายในกำหนด ๓๐ วันทำการ และแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้แจ้งเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๒.๒ กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินได้ยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้ยื่นคัดค้านการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินต่อเจ้าพนักงานที่ดิน เพื่อให้ดำเนินการสอบสวนเปรียบเทียบตามมาตรา ๖๐ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

๒.๓ กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินไม่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน และไม่ได้ยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้ดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบต่อไป

๓. เมื่อได้พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินตามข้อ ๑ แล้ว ปรากฏว่ามีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ กพร. จังหวัด แจ้งผลการพิสูจน์สิทธิดังกล่าวให้บุคคลที่ครอบครองที่ดินทราบภายในกำหนด ๓๐ วันทำการ และแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ กรณีที่หน่วยงานของรัฐดังกล่าวเห็นด้วยกับมติของ กพร. จังหวัด ให้แจ้งเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบต่อไป

๓.๒ กรณีที่หน่วยงานของรัฐดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับมติของ กพร. จังหวัด ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

- หมายเหตุ
๑. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาคารบูกฎที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๔ ได้ให้คำนิยามของ “ที่ดินของรัฐ” ว่า
 “ที่ดินของรัฐ หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น”
 ๒. มาตรการนี้เป็นไปตามมติ กพร. ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

หัวข้ออภิปรายข้อความว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ” ในร่างมาตรการของ กปร.

เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ

ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ให้ข้อสังเกตว่า เหตุใดจึงใช้คำว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ” ในมาตรการของ กปร. แทนคำว่า “ก่อนการสงวนหวงห้าม” คำว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ” นั้น เป็นที่ดินอะไร เป็นที่ดินของรัฐ ภายหลังหรือไม่

นายไพศาล พิษมงคล ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี ให้ความเห็นว่า หากใช้คำว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐแล้ว” จะเป็นปัญหามาก ทั่วประเทศคงไม่มีใครสามารถมีสิทธิในที่ดินได้ เพราะตั้งแต่มีประเทศไทยมา ที่ดินทั้งหมดก็เป็นที่ดินของรัฐทั้งสิ้น หลักฐานที่พบได้ตั้งแต่กรุงศรีอยุธยามาก็เป็นทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์ทั้งหมด มีพระบรมราชโองการหลายฉบับ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ออกโฉนดฉบับแรกก็มีพระบรมราชโองการว่า ทั่วแวนแคว้นพระนคร กรุงเทพมหานครอยุธยาเป็นของพระเจ้าแผ่นดินแต่ให้ราษฎรครอบครอง ทุกวันนี้ก็ยังเป็นหลักการนี้อยู่ จึงคงไม่มีผู้ใดครอบครองที่ดินมาก่อนเป็นที่ดินของรัฐ ที่ดินของรัฐนั้น รัฐให้สิทธิถือครองได้ นอกจากที่สงวนไว้ในรูปป่าสงวนฯ ส.ป.ก. เขตอุทยานฯ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและที่จัดให้ราษฎรตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ นอกจากนี้แล้วรัฐก็ให้ราษฎรถือครองได้ การบุกรุกที่ดินของรัฐน่าจะหมายความถึง ที่ดินเหล่านี้ หากไม่จำกัดไว้ก็จะไม่มีใครได้สิทธิเลย

ซึ่งเรื่องนี้ ฝ่ายเลขานุการได้ชี้แจงว่า เดิมได้ใช้คำว่า “ก่อนสงวนเป็นที่ดินของรัฐ” แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การเป็นที่ดินของรัฐไม่ได้เกิดจากการสงวนหวงห้ามเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะที่ราชพัสดุ อาจจะเป็นโดยการใช้ประโยชน์ของส่วนราชการ หรือส่วนราชการใช้เงินงบประมาณซื้อจากราษฎร และที่สาธารณประโยชน์ก็เป็นได้จากการใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือเกิดจากสภาพของธรรมชาติ เช่น แม่น้ำลำคลองโดยทั่วไปก็เป็นที่สาธารณประโยชน์ ดังนั้น หากใช้คำว่า “ก่อนการสงวนหวงห้าม” ก็จะมีความหมายอยู่ในวงจำกัดแค่เฉพาะที่ดินที่มีการสงวนหวงห้ามไว้ตามกฎหมาย จะทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น หากมีการตีความกันว่า ครอบคลุมถึงที่สาธารณประโยชน์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือโดยการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ที่ราชพัสดุที่มีส่วนราชการเข้าไปใช้ประโยชน์ หรือไม่ จึงได้ใช้คำว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ” จริงอยู่ที่ที่ดินของรัฐมีมาก่อนแล้วโดยเฉพาะที่รกร้างว่างเปล่า แต่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ และ พ.ศ. ๒๕๔๕ ทั้งสองฉบับได้กำหนดความหมายที่ดินของรัฐ โดยอิงหลักกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ ซึ่งหมายถึง สาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท ดังนั้น ถึงแม้จะเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า ก็ต้องเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า ซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อ

ประโยชน์ร่วมกัน จึงจะอยู่ในกรอบอำนาจหน้าที่ของ กบร. ที่จะเข้าไปพิสูจน์สิทธิได้ หากเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าซึ่งมิได้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ก็ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ กบร. ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ว่า บุคคลอาจได้สิทธิมาตามกฎหมายที่ดิน

ดังนั้น กบร. จึงมุ่งเน้นในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐทุกประเภท ไม่ใช่เฉพาะที่ดินของรัฐที่เกิดจากการสงวนหวงห้ามตามกฎหมายเท่านั้น ที่ดินของรัฐที่เกิดโดยสภาพธรรมชาติหรือประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ที่สาธารณประโยชน์ประเภทนี้มีปัญหาซับซ้อนยุ่งยากมากที่สุด หากใช้คำว่า “ก่อนการสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ” จะไม่ครอบคลุมถึงที่ดินของรัฐที่ไม่ได้มีการสงวนหวงห้ามไว้ดังกล่าวข้างต้น และจะมีปัญหาในทางปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายเลขานุการจึงได้กำหนดคำว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ” ซึ่งจะครอบคลุมที่ดินของรัฐทุกประเภทที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน

พลโท สุรินทร์ พิกุลทอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า เพื่อเป็นการป้องกันเหตุที่เกิดขึ้นแล้ว กบร. จังหวัดบางจังหวัดนอกจากที่ดินสงวนหวงห้ามแล้วจะไม่รับเข้ามาพิจารณาเลย ทั้งที่เป็นที่ดินของรัฐเช่นกัน ดังนั้น ที่ดินอะไรก็ตามที่เป็นที่ดินของรัฐตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าอยู่ในอำนาจหน้าที่ของ กบร.

ผู้แทนกรมธนารักษ์ ชี้แจงว่า การเป็นที่ราชพัสดุไม่ได้หมายถึง การขึ้นทะเบียนเท่านั้น การขึ้นทะเบียนก็เพื่อให้ทราบว่า รัฐบาลมีทรัพย์สินเท่าใด การมีสถานะเป็นที่ราชพัสดุนั้น อาจเป็นเนื่องจากการใช้ประโยชน์ของทางราชการ หรือการสงวนหวงห้าม การขึ้นทะเบียนอาจเกิดขึ้นภายหลังก็ได้ การได้มาซึ่งที่ดินนั้น ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีการประกาศสงวนหวงห้ามโดยพระบรมราชโองการแต่ภายหลัง พ.ศ. ๒๔๗๔ ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๔ จะต้องสงวนหวงห้ามโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายหลังจากประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับแล้ว การสงวนหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองได้ สำหรับที่ดินสาธารณประโยชน์ที่มีการถอนสภาพโดยประกาศพระราชกฤษฎีกา แล้วขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองก็จะเป็นที่ราชพัสดุการขึ้นทะเบียนนั้นก็ขึ้นอยู่กัส่วนราชการ ได้มีบันทึกข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงการคลัง ในอดีตที่ผ่านมาเพื่อเป็นความลับของส่วนราชการ กระทรวงกลาโหมส่วนใหญ่ในขณะนี้ยังไม่มีกานำขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุ ทั้งที่โดยข้อเท็จจริงแล้วทางราชการทหารเข้าไปใช้ประโยชน์แล้ว มีอยู่ประมาณกว่าสี่ล้านไร่ ที่ยังไม่มีการนำขึ้นทะเบียน

มติที่ประชุม คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นชอบร่างมาตรการตามที่ฝ่ายเลขานุการเสนอและเพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำว่า “ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ” ประธานได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการนำคำอธิบายความหมาย “ที่ดินของรัฐ” ซึ่งมีอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ใส่ไว้ในมาตรการดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

คำอธิบายประกอบมาตรการของ กบร.

เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ
(ตามมาติ กบร. ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาคารบูกrukที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๔ “ที่ดินของรัฐ” หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น

ดังนั้น “ที่ดินของรัฐ” ตามระเบียบฯ ดังกล่าวจึงหมายถึง สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งรวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ตามนัยมาตรา ๑๓๐๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น

๑. ที่ดินรกร้างว่างเปล่า หมายถึง เฉพาะที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันในสถานะที่ยังคงเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า เป็นต้นว่า ที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่จัดหาผลประโยชน์ ตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ กับจัดให้สัมปทาน ให้ หรือให้ใช้ที่ดิน ตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

สำหรับที่ดินรกร้างว่างเปล่านอกจากนี้ประชาชนอาจได้สิทธิมาตามกฎหมายที่ดิน ตามนัยมาตรา ๑๓๓๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๒. ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเป็นต้นว่า ห้วย หนอง คลอง บึง แม่น้ำ ทะเลสาบ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ป่าช้าสาธารณะ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยการสงวนหวงห้ามหรือไม่ก็ตาม

๓. ที่ดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ที่ราชพัสดุ /

๔. ที่ป่าไม้ เป็นต้นว่า ที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่อุทยานแห่งชาติ ที่ป่าชายเลน พื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ห้ามล่าสัตว์ป่า

มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
เรื่อง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

โดยที่มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เรื่องการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ข้อ ๑.๓ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิสูจน์พยานหลักฐานอื่นว่า หากพยานหลักฐานนั้นมีส่วนสนับสนุนค่ากล่าวอ้างว่ามีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐให้ดำเนินการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ หรือมีความจำเป็นต้องหาขอบเขตที่ดินของรัฐโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศขึ้น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์

- ๑.๑ เพื่อหาตำแหน่งและขอบเขตที่ดินของรัฐ
- ๑.๒ เพื่อหาร่องรอยการทำประโยชน์ในที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ
- ๑.๓ เพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๒. ขั้นตอนการดำเนินการ

- ๒.๑ ขั้นตอนการดำเนินการของ กปร. จังหวัด

กรณีที่ กปร. จังหวัด มีมติให้ใช้ผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิจารณา ให้ดำเนินการดังนี้

๑) แจงให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐตามกฎหมายขีตขอบเขตบริเวณที่ขอให้อ่านภาพถ่ายทางอากาศลงบนแผนที่ภูมิประเทศในระบบพิกัดฉาก ยู ที เอ็ม มาตราส่วน ๑:๕๐,๐๐๐ ลำดับชุด L ๗๐๑๗ ของกรมแผนที่ทหาร

๒) จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศคู่ซ้อน พร้อม Diapositive ขนาด ๙" x ๙" ให้ครอบคลุมบริเวณที่ขอให้อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ จากกรมแผนที่ทหารที่ถ่ายภาพพื้นที่นั้นได้เป็นครั้งแรก หลังจากเป็นที่ดินของรัฐ

ทั้งนี้ ให้จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศที่แผนกผลิตภาพถ่ายทางอากาศ กองบินถ่ายภาพทางอากาศ กรมแผนที่ทหาร โดยห้ามขีดเขียนข้อความหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ลงบนภาพถ่ายทางอากาศ และ Diapositive

๒.๒ ขั้นตอนดำเนินงานของอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

เมื่อคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศได้รับเอกสารและหลักฐานตามข้อ ๒.๑ และพิจารณารับไว้ดำเนินการแล้ว จะดำเนินการดังนี้

๑) จัดทำระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน ๑:๔,๐๐๐ จากภาพถ่ายทางอากาศ Diapositive สำหรับในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือไม่สามารถกำหนดหมุดบังคับภาพถ่ายทางอากาศลงบนรูปถ่ายทางอากาศให้จัดทำระวางภาพถ่ายทางอากาศในมาตราส่วนอื่นตามที่คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป

๒) ส่งระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือระวางภาพถ่ายทางอากาศใน ๑) จำนวน ๑ ชุด ให้จังหวัดและหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินของรัฐ ตามกฎหมายนั้น ทำการสำรวจและลงรูปแปลงที่ดินที่ขอให้อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ตามที่ขีดขอบเขตในแผนที่ภูมิประเทศ ๑ : ๕๐,๐๐๐ แล้วส่งคืนให้คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศใช้ประกอบการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศต่อไป

๓) อ่าน แปล ตีความในภาพถ่ายทางอากาศ ขนาด ๙" x ๙"

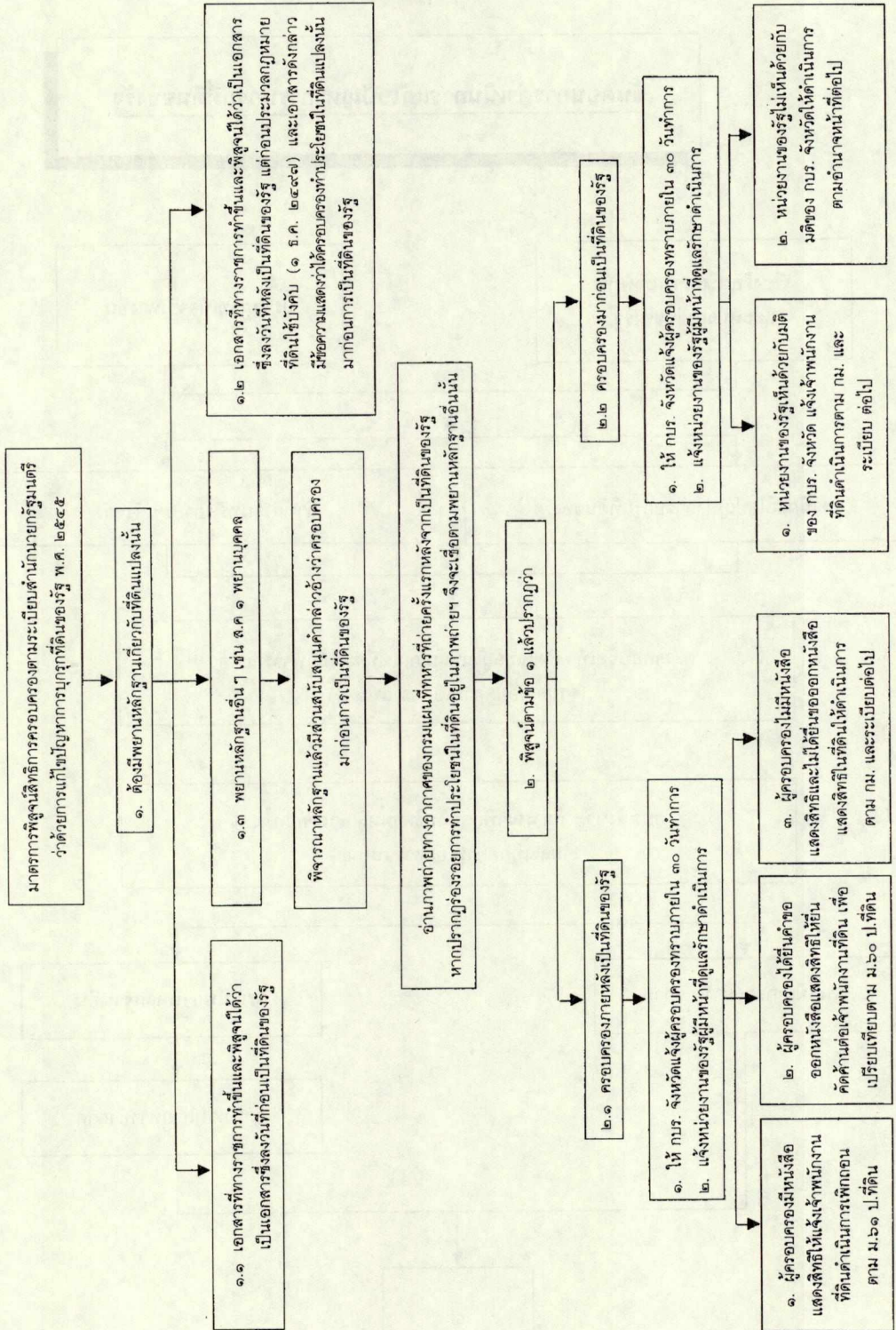
๔) ถ่ายทอด (Transfer) ผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ขนาด ๙" x ๙" ลงบนระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือระวางภาพถ่ายทางอากาศที่ได้จัดทำขึ้นใน ๑)

๕) จัดทำแผนที่ต้นร่าง ซึ่งแสดงผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ พร้อมลงสัญลักษณ์การจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Classification)

๖) คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศพิจารณารับรองผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ที่ปรากฏในแผนที่ต้นร่างที่ได้จัดทำขึ้นใน ๕) พร้อมระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือระวางภาพถ่ายทางอากาศที่ได้จัดทำขึ้นใน ๑)

๗) จัดส่งเอกสารใน ๒) และ ๖) ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เรื่องหลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐต่อไป

หมายเหตุ มาตรการนี้เป็นไปตามมติ กพร. ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ และที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยความเห็นชอบจากประธาน กพร. เมื่อวันที่ ๓๑ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรการพิสูจน์สิทธิการครอบครองตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕

๑. ต้องมีพยานหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น

๑.๓ พยานหลักฐานอื่นๆ เช่น ส.ค.๑ พยานบุคคล

พิจารณาหลักฐานแล้วมีส่วนสนับสนุนค่ากล่าวอ้างว่าครอบครอง มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ

อำนาจฝ่ายอภิศอกรมแผนที่ทหารที่ถ่ายครั้งแรกหลังจากเป็นที่ดินของรัฐ หากปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์อยู่ในภาพถ่ายฯ จึงจะเชื่อถือตามพยานหลักฐานอื่นนั้น

๒. พิสูจน์ตามข้อ ๑ แล้วปรากฏว่า

๒.๑ ครอบครองภายหลังเป็นที่ดินของรัฐ

๑. ให้ กบร. จัดหัดแจ้งผู้ครอบครองทราบภายใน ๓๐ วันทำการ ๒. แจ้งหน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาดำเนินการ

๑. ผู้ครอบครองมีหนังสือ แสดงสิทธิให้แก่เจ้าพนักงาน ที่ดินดำเนินการเพิกถอน ตาม ม.๖๑ ป.ที่ดิน

๓. ผู้ครอบครองไม่มีหนังสือ แสดงสิทธิและไม่ได้อื่นขอออกหนังสือ แสดงสิทธิในที่ดินให้ดำเนินการ ตาม กม. และระเบียบต่อไป

๒.๒ ครอบครองมาก่อนเป็นที่ดินของรัฐ

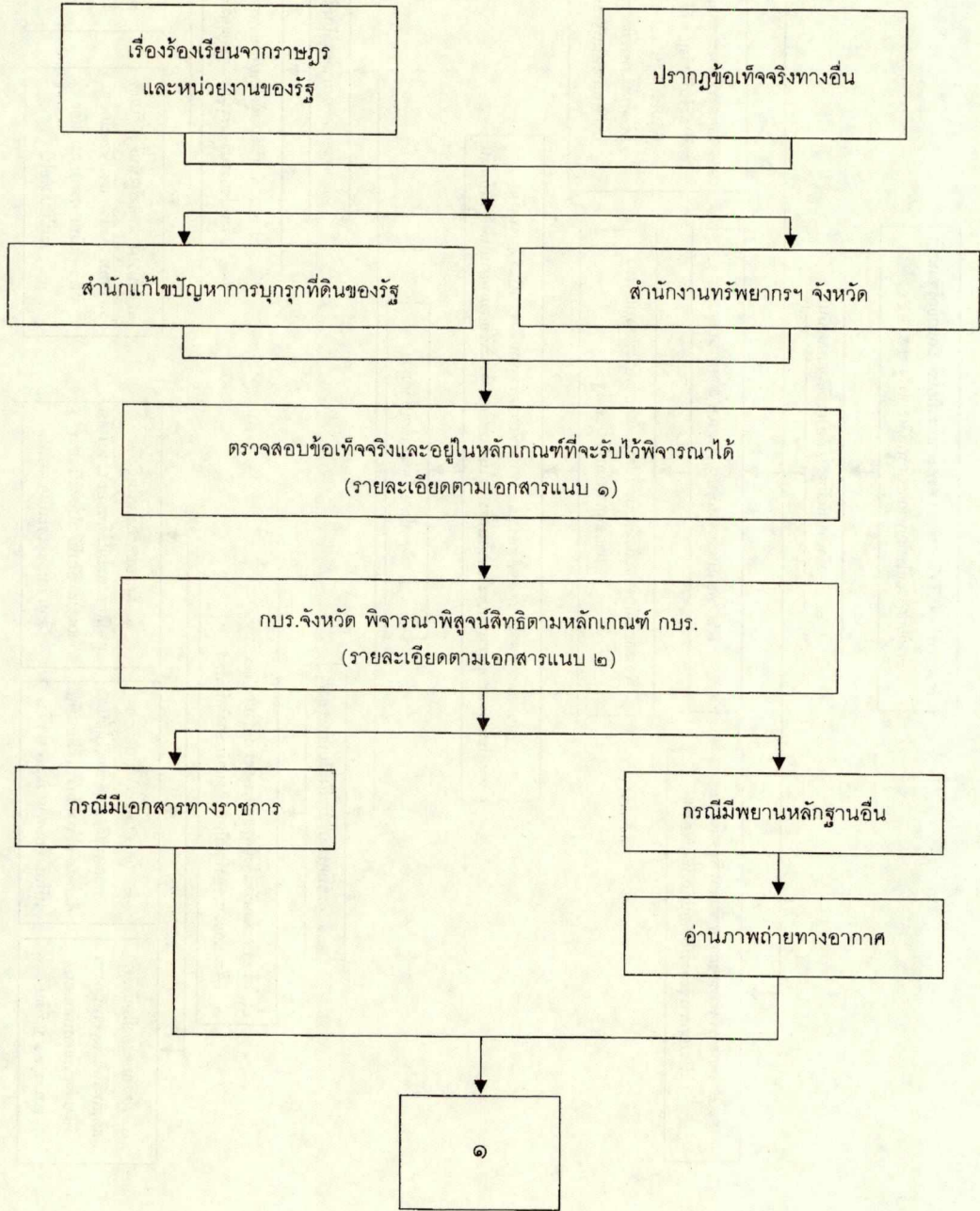
๑. ให้ กบร. จัดหัดแจ้งผู้ครอบครองทราบภายใน ๓๐ วันทำการ ๒. แจ้งหน่วยงานของรัฐผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาดำเนินการ

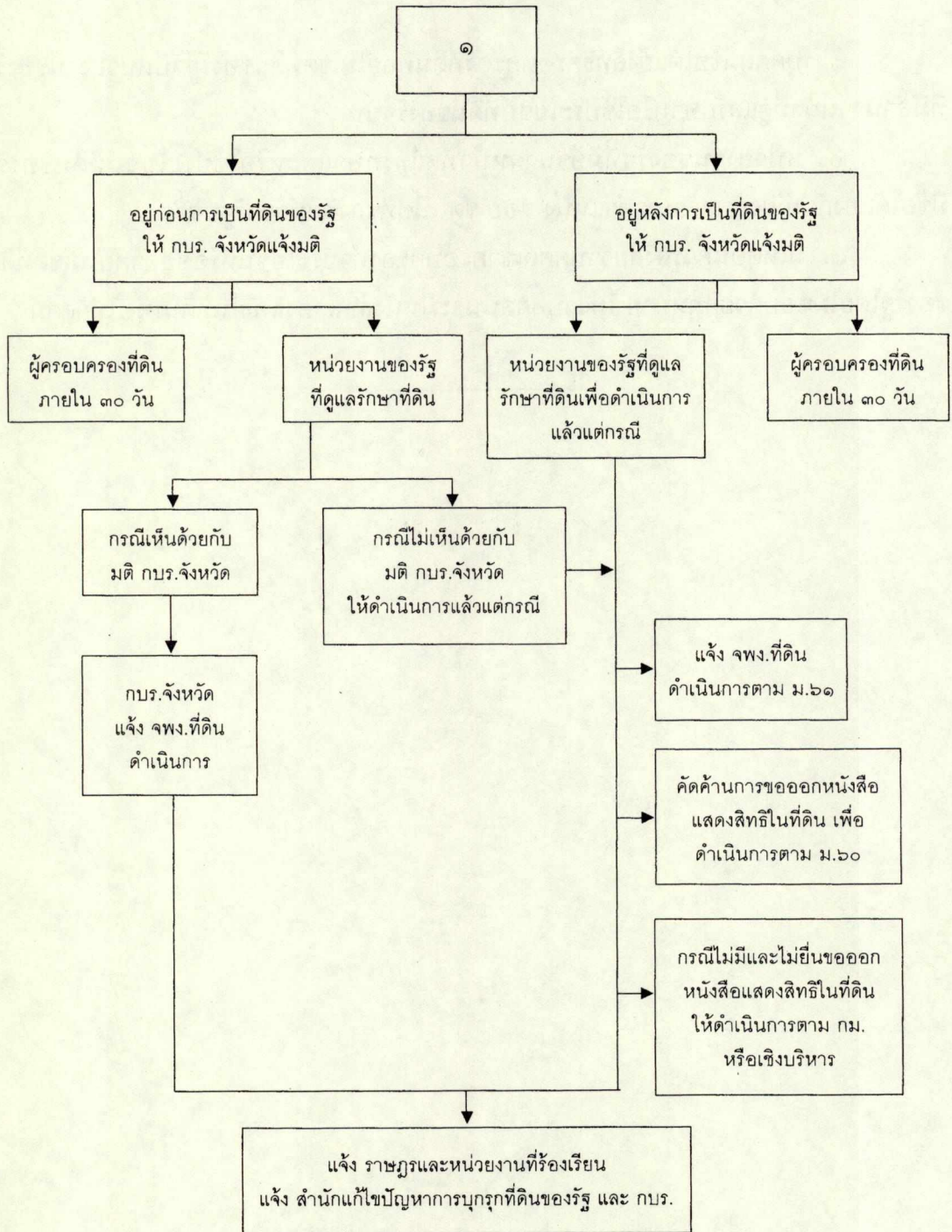
๑. หน่วยงานของรัฐเห็นด้วยกับมติ ของ กบร. จัดหัด แจ้งเจ้าพนักงาน ที่ดินดำเนินการตาม กม. และ ระเบียบ ต่อไป

๒. หน่วยงานของรัฐไม่เห็นด้วยกับ มติของ กบร. จัดหัดให้ดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๑.๑ เอกสารที่ทางราชการทำขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าเป็นเอกสาร ซึ่งลงวันที่หลังเป็นที่ดินของรัฐ แต่ก่อนประมวลกฎหมาย ที่ดินใช้บังคับ (๑ ธ.ค. ๒๕๓๗) และเอกสารดังกล่าว มีข้อความแสดงว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ที่ดินแปลงนั้น มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ

ขั้นตอนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

หลักเกณฑ์การรับเรื่องไว้พิจารณาดำเนินการ

๑. บุคคลมีข้อโต้แย้งสิทธิครอบครองที่ดินที่อยู่ในเขตที่ดินของรัฐกับหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐนั้น
๒. หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและหรือใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐมีข้อโต้แย้งกันเกี่ยวกับสถานะ ตำแหน่ง ขอบเขต เนื้อที่ของที่ดินของรัฐนั้น
๓. มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลเข้าครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินหรือไม่ก็ตาม

โครงการถ่ายภาพทางอากาศของประเทศไทย

ชื่อโครงการ	ปี พ.ศ. ที่ถ่ายภาพ	มาตราส่วน	บริเวณที่ถ่ายภาพ
1. โครงการ WWS (ภาพขาว-ดำ)	2495 - 2499	1 : 40,000 - 1 : 60,000	ทุกภาค ยกเว้นภาคใต้ (ถ่ายตอนเหนือจังหวัดชุมพร)
2. โครงการ VAP-61 (ภาพขาว-ดำ)	2509 - 2513	1 : 50,000	ทุกภาค
3. โครงการ น.ส.3 (ภาพขาว-ดำ)	2515 - 2522	1 : 15,000	ทุกภาค
4. โครงการกรมที่ดินกิจการร่วมค้า (ภาพขาว-ดำ)	2529 - 2544	1 : 6,000 1 : 15,000 1 : 50,000	ทุกภาค
5. โครงการกรมแผนที่ทหาร NIMA (ภาพขาว-ดำ)	2539 - 2543	1 : 50,000	ทุกภาค
6. โครงการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ภาพสี)	2545 - 2546	1 : 25,000	ทุกภาค

ที่มา : กองแผนที่และโครงการ กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด โทร 02-223-1920, 02-222-5860

คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา
การบุกรุกที่ดินของรัฐ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ที่ ๒/๒๕๔๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

เพื่อให้เกิดการบูรณาการภารกิจของการอ่านภาพถ่ายทางอากาศให้สามารถรองรับการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ (๗) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) จึงแต่งตั้งคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศโดยให้

๑. คณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ มีองค์ประกอบดังนี้

(๑) ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน	ประธานคณะกรรมการ
(๒) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ
และภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนกองทัพบก	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนกองทัพเรือ	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนกองทัพอากาศ	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนกรมแผนที่ทหาร	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนกรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ

(๑๑) ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
(๑๖) ผู้แทนกรมการปกครอง	อนุกรรมการ
(๑๗) ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
(๑๘) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กปร.
แต่งตั้งอีกไม่เกินสามคน	อนุกรรมการ
(๑๙) ผู้อำนวยการสำนักแก้ไขปัญหา
การบุกรุกที่ดินของรัฐ	อนุกรรมการ
(๒๐) ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
และเลขานุการ
(๒๑) ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๒) ข้าราชการสำนักเทคโนโลยีทำแผนที่
กรมที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง

ในกรณีที่อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธาน กปร. แต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือในกรณีที่ประธาน กปร. แต่งตั้งอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้เดิมยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มขึ้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้เดิม

เมื่ออนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นกำหนดวาระดังกล่าวในวาระหนึ่ง หากยังมีได้แต่งตั้งอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม

วาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการต่อไปจนกว่าอนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

๓. นอกจากการพ้นวาระจากตำแหน่งตามวาระ ตามข้อ ๒ อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ประธาน กบร. ให้ออก

(๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๔. คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแผนงาน โครงการ งบประมาณ ในการดำเนินการจัดทำแผนที่และอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อประกอบการพิสูจน์สิทธิในเขตที่ดินของรัฐ

(๒) จัดทำแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วนต่างๆ ตามที่กำหนด เพื่อประกอบการพิสูจน์สิทธิในเขตที่ดินของรัฐ

(๓) อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ พร้อมลงสัญลักษณ์และหมายแนวเขตพื้นที่ ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ลงบนภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อประกอบการพิสูจน์สิทธิในเขตที่ดินของรัฐ

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางหรือข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ

(๕) เรียกให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูลเอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

(๖) รายงานผลดำเนินการอ่านภาพถ่ายทางอากาศประจำปีต่อ กบร.

(๗) แต่งตั้งคณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยการปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย

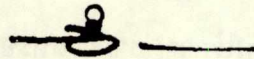
(๘) ดำเนินการใดๆ ตามที่ กบร. หรือประธาน กบร. มอบหมาย

๕. ให้เบิกจ่ายเบี้ยประชุมคณะอนุกรรมการได้ตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๒๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้เบิกจ่ายจากสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

พลเอก

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ที่ ๑/๒๕๕๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

จังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร)

ด้วยคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ ได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมาย การยกฐานะของหน่วยงานของรัฐในราชการส่วนภูมิภาค และมีความจำเป็นในการเพิ่มเติมผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกจังหวัด ดำเนินการแก้ไขปัญหาลงในพื้นที่เป็นไปโดยถูกต้อง เหมาะสม ด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จึงมีมติให้ปรับปรุงแก้ไขคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ๔ - ๗๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด ทุกจังหวัด

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ (๗) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ๔ - ๗๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด ทุกจังหวัด และให้แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกจังหวัดใหม่ เรียกโดยย่อว่า “กบร.จังหวัด” โดยมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธานคณะกรรมการ
(๒) อัยการจังหวัด	อนุกรรมการ
(๓) ธนารักษ์พื้นที่	อนุกรรมการ
(๔) ปฏิรูปที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
(๕) ประชาสัมพันธ์จังหวัด	อนุกรรมการ
(๖) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดิน
เขต ๑ - ๑๒ ที่รับผิดชอบพื้นที่	อนุกรรมการ
(๗) ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์
ที่ ๑ - ๑๖ ที่รับผิดชอบพื้นที่	อนุกรรมการ

(๘) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้
ที่ ๑ - ๑๓ ที่รับผิดชอบพื้นที่	อนุกรรมการ
(๙) นายอำเภอท้องที่ หรือปลัดอำเภอ
ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
(เฉพาะข้อโต้แย้งสิทธิในที่ดินของรัฐ
ที่อยู่ในการดูแลรับผิดชอบบรรจุอยู่
ในวาระการประชุม)	อนุกรรมการ
(๑๐) หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด
ที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบหรือหัวหน้าส่วนราชการ
ผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ (เฉพาะข้อโต้แย้งสิทธิ
ในที่ดินของรัฐที่อยู่ในการดูแล หรือใช้ประโยชน์
บรรจุอยู่ในวาระการประชุม)	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนเลขาธิการ กบร.	อนุกรรมการ
(๑๒) ปลัดจังหวัด	อนุกรรมการ
และเลขาธิการ
(๑๓) หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขาธิการ
(๑๔) เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขาธิการ
(๑๕) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมจังหวัด	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขาธิการ
(๑๖) ข้าราชการในสังกัดที่ทำการปกครองจังหวัด
ที่ประธาน กบร.จังหวัด แต่งตั้ง หนึ่งท่าน	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขาธิการ

๒. อำนาจหน้าที่

(๑) ดำเนินการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕

(๒) กำกับ ติดตาม ดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์
ในที่ดินของรัฐ ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง
และดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน มาตรการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่ กบร.
กำหนด

(๓) กำหนดแผนงานประจำปี ในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และ
รายงานให้ กบร. ทราบ ภายในวันที่ ๓๐ มกราคม ของทุกปี

(๕) พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ตามมาตราที่ กบร. กำหนด ในกรณีที่ต้องใช้ภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิสูจน์สิทธิ ให้ใช้ผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศของคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศที่ กบร. แต่งตั้ง

(๕) ตรวจสอบหรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของรัฐ และการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของรัฐ หากพบว่าดำเนินการไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือดำเนินการไปโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อน ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

(๖) รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐาน และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ

(๗) เร่งรัดการพิจารณาวินิจฉัยคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ให้เป็นที่ยุติด้วยความรวดเร็ว

(๘) เรียกให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูล เอกสารหลักฐาน ข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณา หรือเชิญบุคคลใด ๆ มาให้ความเห็นต่อ กบร. จังหวัด

(๙) แต่งตั้งคณะทำงาน หรือเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการหรือปฏิบัติงานใด ๆ ในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๑๐) ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของ กบร. จังหวัด และเสริมสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในเขตจังหวัด

(๑๑) ให้จัดการประชุม กบร. จังหวัด เป็นประจำทุกเดือน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง และเมื่อประชุมเสร็จแล้วให้รายงานผลการดำเนินงานให้ฝ่ายเลขานุการ กบร. ทราบด้วย

(๑๒) รายงานผลการปฏิบัติงานในการแก้ไขและป้องกันปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐให้ กบร. ทราบ เป็นรายไตรมาส และรายปี สำหรับการรายงานผลเป็นรายปีนั้น ให้รายงานภายในวันที่ ๓๐ มกราคม ของปีถัดไป

(๑๓) ดำเนินการใด ๆ ตามที่ กบร. หรือประธาน กบร. มอบหมาย

ให้ กบร. จังหวัด เบิกจ่ายเบี้ยประชุมตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จากงบประมาณของกระทรวงมหาดไทย โดยให้เบิกจ่ายที่จังหวัด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

พลตรี

(สนั่น ขจรประศาสน์)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ที่ ๔/๒๕๔๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐกรุงเทพมหานคร

เพื่อให้การปฏิบัติงานของ คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ กรุงเทพมหานคร ได้ผลเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ (๗) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงให้ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ๓/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ และให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า “กบร.กทม.” โดยให้ กบร. กทม. มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบ

(๑) ปลัดกรุงเทพมหานคร	ประธานอนุกรรมการ
(๒) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนกรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนกรมที่ดิน	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ

(๑๑) ผู้อำนวยการเขต
(เฉพาะที่มีเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
ที่เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุม)	อนุกรรมการ
(๑๒) หัวหน้าส่วนราชการผู้มีหน้าที่ดูแลรักษา
และ/หรือ ผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ
ที่มีปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
ในเขตกรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ
(๑๓) ข้าราชการสำนักการโยธากรุงเทพมหานคร
ที่ประธานอนุกรรมการมอบหมาย	อนุกรรมการ
และเลขานุการ
(๑๔) ข้าราชการสำนักการโยธากรุงเทพมหานคร
ที่ประธานอนุกรรมการมอบหมาย
จำนวน ๒ คน	อนุกรรมการ
และผู้ช่วยเลขานุการ

๒. ให้ กปร.กทม. มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๑) ดำเนินการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕

(๒) กำกับ ติดตาม ดูแล หน่วยงานของรัฐที่ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องและดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน มาตรการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่ กปร. กำหนด

(๓) กำหนดแผนงานประจำปี ในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และรายงานให้ กปร. ทราบ

(๔) พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐตามหลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิที่ กปร. กำหนด ในกรณีที่ต้องใช้ภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิสูจน์สิทธิ ให้ใช้ผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศจากคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศที่ กปร. แต่งตั้ง

(๕) ตรวจสอบหรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องการบุกรุกที่ดินของรัฐ และการออกเอกสารสิทธิในที่ดินของรัฐ หากพบว่าดำเนินการไปโดยมิชอบหรือโดยทุจริตหรือดำเนินการไปโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อน ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ

(๖) รวบรวมข้อมูล เอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินของบุคคลใด ๆ ในที่ดินของรัฐ

(๗) เร่งรัดการพิจารณาวินิจฉัยคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐให้รวดเร็ว

(๘) เรียกให้หน่วยงานของรัฐส่งข้อมูล เอกสารหลักฐานและข้อเท็จจริง หรือขอให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงเพื่อประกอบการพิจารณา หรือเชิญบุคคลใด ๆ มาให้ความเห็นต่อกบร. กทม.

(๙) แต่งตั้งคณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการหรือปฏิบัติงานใด ๆ ในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามที่ได้รับมอบหมาย

(๑๐) ประชาสัมพันธ์ผลดำเนินการของ กบร.กทม. และเสริมสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

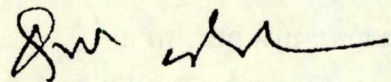
(๑๑) รายงานผลการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหา และหรือป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐประจำปีให้ กบร. ทราบ

(๑๒) ดำเนินการใด ๆ ตามที่ กบร. หรือประธาน กบร. มอบหมาย

๓. ให้ กบร.กทม. เบิกจ่ายเบี้ยประชุมกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๒๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จากกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๗

(นายจาตุรนต์ ฉายแสง)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ
เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

สรุปมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗
เรื่อง การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ
เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

มติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ กำหนดขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการจัดที่ดินให้ประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน เนื่องจากที่ดินของรัฐที่จะนำมาจัดให้ประชาชนทั้ง ๗ ประเภท อยู่ในอำนาจหน้าที่การแก้ไขปัญหาการบุกรุกของ กบร. สป.ทส. จากประสบการณ์ของ กบร. ทำให้ทราบว่าที่ดินของรัฐดังกล่าวส่วนใหญ่ถูกประชาชนเข้าถือครองทำประโยชน์เต็มพื้นที่ แต่ยังมีบางแปลงเข้าถือครองเป็นบางส่วน และราษฎรส่วนมากในพื้นที่ประสงค์จะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินของรัฐทั้งสิ้น (โฉนดที่ดิน) โดยไม่ยอมรับสิทธิว่าที่ดินที่ตนเองอยู่เป็นที่ดินของรัฐ

แต่อย่างไรก็ดี เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในสังคมว่า มีประชาชนบางหมู่เหล่าจำนวนมาก เช่นกันถูกทางราชการสงวนหรือหวงห้ามที่ดินทับที่ดินของประชาชนบางแห่งทั้งตำบล อำเภอ เช่น ที่ป่าไม้ ที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ เป็นต้น เนื่องจากในอดีตการประกาศหวงห้ามที่ดินของรัฐไม่มีเจ้าหน้าที่ลงไปสำรวจในพื้นที่ เพราะขาดกำลังเจ้าหน้าที่งบประมาณ เครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่ พื้นที่ทุรกันดารเป็นป่าหนาแน่น จึงไม่ทราบว่ามีคนอยู่ในพื้นที่ และสาเหตุอีกประการหนึ่งการประกาศหวงห้ามที่ดินของรัฐในยุคก่อนมีกฎหมายกำหนดวิธีการไม่มีความชัดเจนในเรื่องขอบเขตเป็นส่วนใหญ่ แม้ที่ดินของรัฐบางแปลงออก น.ส.ล. แล้ว ก็ยังไม่มีมีความชัดเจน

ดังนั้น เมื่อทั้งฝ่ายราษฎรและฝ่ายรัฐก็มีปัญหาด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย หากจะนำที่ดินของรัฐมาจัดให้ประชาชนจะต้องเกิดปัญหามวลชนอย่างแน่นอน และจะเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล กบร. จึงได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ไว้ สรุปได้ดังนี้

๑. ที่ดินของรัฐที่จะนำมาจัดให้ประชาชน
 - ๑.๑ ที่สาธารณประโยชน์
 - ๑.๒ ที่ราชพัสดุประเภทใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ
 - ๑.๓ ที่ป่าสงวนแห่งชาติ
 - ๑.๔ ที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี
 - ๑.๕ ที่ดินในเขต ส.ป.ก.

๑.๖ ที่ดินที่มอบให้นิคมสร้างตนเอง แต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดสรร

๑.๗ ที่ดินที่มอบให้จัดตั้งนิคมสหกรณ์ แต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดสรร

๒. ขั้นตอนการดำเนินการ

ให้หน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐทั้ง ๗ ประเภท ร่วมกับ กพร. จังหวัดดำเนินการ

ดังนี้

๒.๑ สำรวจรังวัดและจัดทำขอบเขตที่ดินของรัฐทุกประเภท

๒.๒ สำรวจรังวัดและจัดทำแผนที่ทางกายภาพ
(พื้นที่ส่วนที่ว่างไม่มีการบุกรุกให้นำไปจัดสรร)

๒.๓ สอบสวนสิทธิการครอบครอง
(รายที่ไม่ได้แย้งสิทธิให้นำที่ดินไปจัดสรร)

๒.๔ กรณีมีราษฎรโต้แย้งสิทธิจะนำไปจัดสรรยังไม่ได้ ต้องเสนอเรื่องให้ กพร.

จังหวัด พิสูจน์สิทธิ

๑) หากราษฎรมีสิทธิในที่ดินโดยชอบ ให้กันที่ดินให้ราษฎรไปออกโฉนดได้

๒) หากราษฎรไม่มีสิทธิในที่ดิน

๒.๑) ยอมรับผลการพิสูจน์สิทธิ
(ได้รับการจัดสรรที่ดินให้)

๒.๒) ไม่ยอมรับผลการพิสูจน์สิทธิและไปใช้สิทธิทางศาล ต่อมาแพ้คดี
(จะไม่จัดสรรที่ดินให้)

๓. ที่ดินของรัฐที่สามารถนำมาดำเนินการจัดให้ประชาชนได้เป็นโครงการแรก คือ
ที่ดินของรัฐตามข้อ ๒.๒ และ ๒.๓ ส่วนที่ดินของรัฐตามข้อ ๒.๑) จะนำมาจัดให้เป็นโครงการที่ ๒
ต่อไป

๔. ส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐทั้ง ๗ ประเภท มีหน้าที่จัดทำ
โครงการสำรวจรังวัดและจัดทำขอบเขตที่ดินของรัฐ กับสำรวจรังวัดและจัดทำแผนที่ทางกายภาพ
เฉพาะในที่ดินของรัฐที่มีขอบเขตยังไม่ชัดเจน และยังไม่ได้มีการสำรวจคนที่อยู่ในเขตที่ดิน
ของรัฐ (สำรวจทางกายภาพ)

๕. การดำเนินการตามโครงการตามข้อ ๔ จะให้ กพร. จังหวัด หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
รับผิดชอบการดำเนินการที่ดินของรัฐในเขตจังหวัด โดยจะดำเนินการตามโครงการพร้อมกัน
ทั้งประเทศ ตามที่ท่านนายกรัฐมนตรีได้ชี้แจงในการประชุมให้นโยบายเมื่อวันจันทร์ที่ ๑๗
พฤษภาคม ๒๕๔๗ เรื่องการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินป่าไม้

๖. สป.ทส. โดย สบร. มีหน้าที่ดังนี้

๖.๑ จัดทำโครงการกำกับ ดูแล และเร่งรัดติดตามผลการปฏิบัติงานตามมติ คณะรัฐมนตรีดังกล่าว

๖.๒ จัดทำโครงการอ่านภาพถ่ายทางอากาศเพื่อสนับสนุนการพิสูจน์สิทธิของ กบร. จังหวัดทั่วประเทศ

๖.๓ ส่งมอบจำนวนที่ดินของรัฐให้คณะทำงานด้านที่ทำกินเพื่อการประกอบอาชีพ ในคณะอนุกรรมการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการประกอบอาชีพและที่อยู่อาศัยดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๗. กบร. จะรวบรวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการสำรวจรังวัดฯ จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐทั้ง ๗ ประเภท เสนอขอสนับสนุนงบประมาณจาก คณะรัฐมนตรี และให้ไปตั้งเบิกจ่ายไว้ที่หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐนั้น

๘. สป.ทส. โดย กบร. มีหน้าที่กำกับ เร่งรัด ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ ในข้อ ๗ และบัดนี้ กบร. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำกับ เร่งรัด ติดตามผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว โดยมี พลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใน กบร. เป็นประธานอนุกรรมการ คณะอนุกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๗ และมีมติให้ผู้แทนหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐไปจัดทำโครงการสำรวจรังวัดฯ เสนอต่อคณะอนุกรรมการฯ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๗ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

๙. ส่วนงบประมาณค่าใช้จ่ายเรื่องการทำกับ เร่งรัด ติดตามผลการดำเนินการตาม มติคณะรัฐมนตรี และค่าใช้จ่ายด้านการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ คณะอนุกรรมการฯ จะได้ พิจารณาดำเนินการขอสนับสนุนงบประมาณจากคณะรัฐมนตรีต่อไป และตั้งเบิกจ่ายที่ สป.ทส.

๑๐. ดังนั้น การดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๑๐.๑ สป.ทส. ดูแลรับผิดชอบเรื่องการทำกับ เร่งรัด ติดตามผลการดำเนินการ ตามมติคณะรัฐมนตรี และเรื่องการอ่านภาพถ่ายทางอากาศเพื่อสนับสนุน กบร. จังหวัด พิสูจน์ สิทธิการครอบครองที่ดินของราษฎรที่อยู่ในเขตที่ดินของรัฐ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

๑๐.๒ หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐทั้ง ๗ ประเภท มีหน้าที่รับผิดชอบ โครงการสำรวจรังวัดฯ ดังกล่าวข้างต้น

หนังสือเวียนของหน่วยงานต่างๆ
ที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการสอบสวนเกี่ยวกับการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์

พ.ศ. ๒๕๓๙

เพื่อให้การสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์เป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย กระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์ พ.ศ. ๒๕๓๙”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งอื่นใด ในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน” หมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้หนึ่งผู้ใดหรือคณะกรรมการสอบสวน ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครแต่งตั้ง แล้วแต่กรณี

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายถึง

(๑) ผู้ที่มีผลประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์

(๒) ผู้ที่เป็นญาติเกี่ยวข้องกับผู้บุกรุกตาม (๑) ได้แก่ เป็นบุพการี หรือผู้สืบสันดาน ไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้อง หรือเป็นลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติ เกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุคคล ตาม (๑)

(๔) เป็นเจ้านี่หรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้าง หรือเคยเป็นนายจ้างของบุคคล ตาม (๑)

ข้อ ๕ การแต่งตั้งผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน

(๑) เมื่อมีกรณีอันสมควรจะต้องสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกรุงเทพมหานครแต่งตั้งผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนขึ้น

(๒) ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการบุกรุกที่หรือทางสาธารณประโยชน์นั้น ไม่สมควรจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน

(๓) เมื่อมีการคัดค้านหรือโต้แย้งว่า ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนมีส่วนได้เสียในเรื่องที่มีการสอบสวน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี พิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๖ การสอบสวนให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนดำเนินการดังนี้

(๑) สอบสวนถึงประวัติความเป็นมา สภาพของที่ดิน อาณาเขต เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ของที่ดินแปลงนั้น ๆ โดยชัดเจน นอกจากนี้ให้สอบสวนในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ด้วย

ก. ที่ดินที่ทางราชการสงวนหวงห้ามไว้ นั้น ได้สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่เมื่อใด ผู้ใดประกาศสงวนหวงห้าม อาศัยอำนาจตามกฎหมายใด มีหลักฐานอย่างไรบ้าง ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อใด ในปัจจุบันยังใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ หรือเลิกใช้แล้ว ตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุใด

ข. ทางน้ำ หนอง บึง นั้น ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันมาอย่างไร มีบริเวณดินขึ้นหรือไม่เพียงใด การขึ้นดินนั้น เป็นไปในลักษณะใด กล่าวคือ มีบุคคลทำให้เกิดขึ้น หรือเป็นไปโดยธรรมชาติ

ค. ถนน ทางเดิน นั้น มีความเป็นมาอย่างไร กล่าวคือ เจ้าของที่ดินอุทิศให้โดยตรง หรือโดยปริยาย หรืออย่างไร ทางเส้นนี้เริ่มจากที่ใด ถึงที่ใด ใช้กันอย่างไร เป็นทางซึ่งสาธารณชนใช้หรือใช้เฉพาะเจ้าของที่ดินในละแวกนั้น

ง. ที่ชายตลิ่งนั้น ตามปกติน้ำท่วมถึงหรือไม่ เพียงใด ท่วมถึงทุกปีหรือไม่ เป็นระยะเวลาอันนานเท่าใด ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือไม่อย่างไร หรือมีผู้ใดใช้ประโยชน์หรือไม่

(๒) จัดทำแผนที่สังเขป แสดงเขตที่หรือทางสาธารณประโยชน์ที่ดินข้างเคียง และส่วนที่มีผู้บุกรุกเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

(๓) สอบสวนผู้สูงอายุ และผู้ปกครองท้องที่ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เคยรู้เห็นหรือใช้ประโยชน์ในที่หรือทางสาธารณประโยชน์นั้น มาก่อนเป็นหลัก

(๔) ในกรณีที่มีผู้เกี่ยวข้องประสงค์จะนำพยานหลักฐานอื่นมาเพิ่มเติมสำนวนการสอบสวน หรือประสงค์จะให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนทำการสอบสวนพยานบุคคลใดหรือรวบรวมพยานหลักฐานอื่นใด ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามความจำเป็นและสมควร โดยให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทุกฝ่ายด้วย

(๕) สรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้ผู้ถูกร้องเรียนว่ากระทำการบุกรุกทราบ ถ้าผู้ถูกร้องเรียนว่ากระทำการบุกรุกยอมรับ ก็ให้บันทึกถ้อยคำไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าผู้ยื่นให้ถ้อยคำปฏิเสธหรือไม่ยอมรับ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงว่า ผู้ยื่นได้ที่ดินมาอย่างไร ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ครอบครองทำประโยชน์อย่างไร เมื่อใด

(๖) เมื่อผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนได้ดำเนินการตาม (๕) แล้ว ให้แจ้งให้คู่กรณีทุกฝ่ายได้รับทราบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากการสอบสวน ซึ่งรวมทั้งข้อกล่าวหา ข้อปฏิเสธ หรือข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้ายต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง พร้อมทั้งแจ้งให้คู่กรณีดังกล่าวทราบว่า สามารถจะนำเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ทั้งพยานบุคคลและพยานเอกสารของตนเองได้ในระยะเวลาอันสมควร ซึ่งผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนจะเป็นผู้พิจารณากำหนดระยะเวลาดังกล่าวตามความจำเป็น แล้วแต่กรณี

(๗) การแจ้งตาม (๕) และ (๖) ให้คำนึงถึงความเสียหาย หรือความปลอดภัย ซึ่งอาจเกิดแก่พยานด้วย

ข้อ ๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่ชี้หน้า ช่มชู้ หรือหลอกลวง หรือใช้วิธีการอื่นใดในทำนองเดียวกันต่อคู่กรณีหรือพยาน เพื่อให้คู่กรณีหรือพยานเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานโดยจำยอม

ข้อ ๘ เมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้สรุปสำนวนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี โดยให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนรายงานประกอบไว้ในสำนวนด้วยว่า ได้ดำเนินการตามขั้นตอนในข้อ ๖ แล้ว และในการเปิดโอกาสให้คู่กรณีทุกฝ่ายได้รับทราบข้อกล่าวหา ข้อปฏิเสธ รวมทั้งการให้คู่กรณีทุกฝ่ายนำพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติม นั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนได้ให้ระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนเท่าใด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือปลัดกรุงเทพมหานครพิจารณาสั่งการหรือดำเนินการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งแจ้งให้คู่กรณีทราบด้วย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘

บรรหาร ศิลปอาชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๘๑๔

กรมที่ดิน

ถนนพระพิพิธ กท ๑๐๒๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๖๑๘/ว ๐๘๘๑๓ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๙

ตามที่กรมที่ดินได้วางทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ตามหนังสือที่อ้างถึง ขณะนี้มีปัญหาเรื่องการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๑ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมกสิกรรม และนิคมนาเกลือในรูปสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ กรมที่ดินจึงยกเลิกหนังสือที่อ้างถึง และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติใหม่ กรณี การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ดังต่อไปนี้

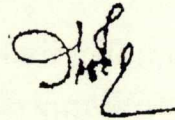
๑. กรณีที่ราษฎรขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของรัฐ เช่น ที่สาธารณประโยชน์ที่ราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท ก่อนจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้จังหวัดนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด (กปร. ส่วนจังหวัด) พิจารณาตรวจสอบการครอบครองที่ดินของบุคคลผู้เข้าครอบครองที่ดินของรัฐ เพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินก่อน ผลเป็นประการใด ก็ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่

กรณีที่ราษฎรขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครสรุปเรื่องเสนอให้กรมที่ดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนกลาง (กปร. ส่วนกลาง) พิจารณาตรวจสอบการครอบครองที่ดินของบุคคลผู้เข้าครอบครองที่ดินของรัฐ เพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินก่อนทุกแปลง เช่นเดียวกัน ผลการพิจารณาของ กปร. ส่วนกลาง เป็นประการใด ก็ให้เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่

๒. กรณีที่ได้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้กับราษฎรไปแล้ว ต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังว่า ได้ออกทับที่ดินของรัฐดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นหรือส่วนราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลที่ดินของรัฐร้องขอให้ตรวจสอบก่อนที่จังหวัดจะพิจารณาดำเนินการเพิกถอน หรือแก้ไขเอกสารสิทธินั้น ๆ จังหวัดควรนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด (กปร. ส่วนจังหวัด) พิจารณาให้ความเห็นอีกครั้งหนึ่ง ผลเป็นประการใดก็ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และสั่งให้เจ้าหน้าที่ทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิเชียร รัตนะพิระพงศ์)

อธิบดีกรมที่ดิน

กองหนังสือสำคัญ

โทร. ๕๐๓๓๙๕๙

ที่ มท ๐๗๒๓/ว ๓๔๔๓

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการอนุมัติให้ส่วนราชการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

- อ้างถึง (๑) หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๒๓/ว ๑๓๖๙๕ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๔
 (๒) หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๗๑๘.๒/ว ๒๒๕๗ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๓
 (๓) หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๑๒๐๒/ว ๒๐๗๔ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๓๖

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อให้ส่วนราชการ ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามกฎหมาย กิจปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดให้ทบวงการเมืองที่มีความประสงค์จะขอใช้ที่ดินดังกล่าว จะต้อง ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมือง ใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ และจะต้อง ได้รับอนุมัติให้ใช้ที่ดินจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก่อนจึงจะเข้าใช้ประโยชน์ ในที่ดินได้ นั้น

บัดนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ร้อยตำรวจเอก ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์) ได้เห็นชอบตามมาตรการเกี่ยวกับการอนุมัติให้ส่วนราชการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ที่กรมที่ดิน ได้เสนอเพื่อให้การใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ฉะนั้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรการดังกล่าว กระทรวงมหาดไทยจึงให้จังหวัดนำบัญชี ที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ได้ทำการสำรวจไว้ตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๘.๒/ว ๒๒๕๗

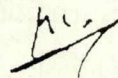
ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๓ เรื่อง การสำรวจที่สาธารณประโยชน์เพื่อจัดทำทะเบียนที่ดิน สาธารณประโยชน์ (ตามหนังสือที่อ้างถึง (๒)) มากำหนดความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงใดเหมาะสมที่จะจะสงวนไว้ให้ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตลอดไป แปลงใดเหมาะสมที่จะให้ใช้ประโยชน์ในราชการได้ หรือแปลงใดเหมาะสมที่จะใช้ประโยชน์อย่างอื่น โดยอนุโลมใช้เกณฑ์มาตรฐานที่กรมการผังเมืองได้วางไว้ตามนัยหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๑๒๐๒/ว ๒๐๗๔ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๓๖ เรื่องขอให้ สงวนที่ไว้ในอนาคต (ตามหนังสือที่อ้างถึง (๓)) ให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน โดยการ ดำเนินการให้จังหวัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการได้ตามความเหมาะสม แต่ต้องมี ผังเมืองจังหวัดร่วมเป็นคณะทำงานหรือคณะกรรมการ และอาจขอความเห็น อปต. กับ นายอำเภอท้องที่เพื่อประกอบการดำเนินการ

เมื่อได้มีการกำหนดโซนและจัดทำแผนการใช้ที่ดินเสร็จแล้ว ต่อไปการขอใช้ที่ดิน สาธารณประโยชน์เพื่อสร้างสถานที่ราชการให้ขอจากแปลงที่จังหวัดได้กำหนดไว้เท่านั้น

อนึ่ง สำหรับเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการขอใช้หรือถอนสภาพ จะดำเนินการต่อไป เฉพาะเรื่องที่มีความจำเป็นและเป็นโครงการเร่งด่วน มีแผนงานโครงการที่ชัดเจน ทั้งได้รับ งบประมาณพร้อมที่จะดำเนินการแล้วเท่านั้น และถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้มีการเข้าใช้ที่ดิน ไปก่อนโดยพลการ ให้จังหวัดสอบสวนหาตัวเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของ แผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕ และข้อ ๘ เพื่อประกอบการขออนุมัติต่อกระทรวงมหาดไทยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๑๘๔๐ มท ๕๐๘๐๑-๑๒ ต่อ ๒๕๔

โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๒๘๕๑

ด่วนมาก

ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๑๘๔

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๖ มกราคม ๒๕๔๖

เรื่อง ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมือง
ใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๗๑๘/ว ๓๐๑๐ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๑

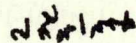
ตามหนังสือที่อ้างถึง ส่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ
อนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน
พ.ศ. ๒๕๔๑ ให้จังหวัดถือปฏิบัติ นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวล
กฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายที่ดิน
ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องการขอใช้ที่ดินของทบวงการเมืองเป็นไปด้วยความถูกต้อง
กระทรวงมหาดไทยจึงได้แก้ไขปรับปรุงระเบียบดังกล่าวเสียใหม่ ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการ
จึงขอให้จังหวัดแจ้งให้ทุกส่วนราชการทราบว่า หากทบวงการเมืองใดมีความประสงค์จะใช้ที่ดิน
ของรัฐ ทบวงการเมืองนั้นจะต้องแจ้งความประสงค์ขอถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น
เสียก่อน การแจ้งความประสงค์ขอถอนสภาพสามารถทำได้ แม้งบประมาณเพื่อการก่อสร้าง
จะยังไม่ได้รับอนุมัติ และไม่ว่าในกรณีใดๆ ทั้งสิ้น ห้ามมิให้ทบวงการเมืองใดเข้าใช้ประโยชน์
ในที่ดินของรัฐโดยพลการ หากพบว่ามีกรณีฝ่าฝืนก็ให้จังหวัดดำเนินการตามระเบียบและ

กฎหมายที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด ส่วนเรื่องการขอใช้ที่ดินของส่วนราชการที่ได้ส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วนั้น ขอให้จังหวัดตรวจสอบและดำเนินการเป็นเรื่องการถอนสภาพที่ดินเสียทั้งหมด ในการตรวจสอบหากพบว่าเมื่อเปลี่ยนเป็นเรื่องถอนสภาพแล้วยังขาดเอกสารหรือต้องดำเนินการเพิ่มเติมในเรื่องใด ก็ขอให้จังหวัดดำเนินการให้ครบถ้วน เสร็จแล้วสรุปข้อเท็จจริง ความเห็น และส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอกระทรวงมหาดไทย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้ทุกส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติต่อไป ส่วนร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจะได้แจ้งให้ทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายประวิทย์ สีหิโสภณ)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน

กรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๑๘๔๐ มท ๕๐๘๐๑-๑๒ ต่อ ๒๕๔

โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๒๘๕๑

หมายเหตุ : หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๑๘๔ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ เรื่องระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ถูกยกเลิกโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการถอนสภาพ การจัดขึ้นทะเบียนและการจัดหาผลประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๐

ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๑๓๘๙

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๕ เมษายน ๒๕๔๖

เรื่อง การดำเนินคดีตามกฎหมายกับบุคคลที่เข้าใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์โดยมิได้รับอนุมัติ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๑๘๔ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ้งแนวทางปฏิบัติ กรณี ทบวงการเมืองมีความประสงค์จะใช้ที่ดินของรัฐ ทบวงการเมืองนั้นจะต้องแจ้งความประสงค์ขอถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์นั้นเสียก่อน และไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ห้ามมิให้ทบวงการเมืองใดเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐโดยพลการ หากพบว่ามีการฝ่าฝืนก็ให้จังหวัดดำเนินการตามระเบียบและกฎหมาย ที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการพิจารณาเรื่องขอถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์ส่วนใหญ่ ปรากฏว่าทบวงการเมืองผู้ขอถอนสภาพได้เข้าไปใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ก่อนได้รับอนุมัติให้ใช้ หรือก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่ดินสาธารณประโยชน์แล้วแต่กรณี แม้ว่าจะเข้าไปใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวก็เป็นความผิดตามกฎหมาย จึงขอให้จังหวัดตรวจสอบว่าการเข้าใช้ที่ดินของรัฐของทบวงการเมืองใด เป็นการเข้าใช้ประโยชน์โดยพลการ ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินคดีตามกฎหมายกับบุคคลที่เข้าใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์และเมื่อการดำเนินคดีถึงที่สุดแล้ว ให้รายงานผลคดีพร้อมการเสนอเรื่องขอถอนสภาพต่อกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้ทุกส่วนราชการทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ณัฐวิทย์

(นายประวิทย์ สีหิโสภณ)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านกิจการความมั่นคงภายใน

กรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๑๘๔๐ มท ๕๐๘๐๑-๑๒ ต่อ ๒๕๔

โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๒๘๕๑

ด่วนมาก

ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๒๔๓๔

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๗๗๗ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง ได้ส่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมคำสั่งที่เกี่ยวข้องมาเพื่อทราบ และว่าตามระเบียบใหม่นี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องทำหน้าที่ประธาน กบร. จังหวัด ด้วยตนเอง นั้น

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพล และได้กำหนดพฤติกรรมกลุ่มบุคคลที่เข้าข่ายเป็นผู้มีอิทธิพลไว้ ๑๕ ประเภท มีเรื่องการบุกรุกที่ดินสาธารณะ และหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมอยู่ด้วย โดยที่ กบร. จังหวัด มีอำนาจหน้าที่แก้ไขปัญหาและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ จึงมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพล ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสนองตอบนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพล จึงขอให้จังหวัด และ กบร. จังหวัด ดำเนินการดังนี้

๑. ควบคุม กำกับ ติดตาม ดูแล ให้หน่วยงานของรัฐที่ดูแลหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ให้หมั่นตรวจสอด ระวังระวังอย่าให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐเป็นอันขาด หากมีหรือพบเห็นการบุกรุกที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง มติ คณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน มาตรการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐตามที่ กบร. กำหนดโดยเคร่งครัด ถ้าปรากฏว่าการบุกรุกที่ดินของรัฐดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ผู้ใดให้การสนับสนุนช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมด้วย ก็ให้ดำเนินการทางวินัยและคดีอาญาโดยเด็ดขาดทุกรายไป

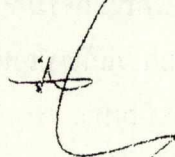
๒. ให้หน่วยงานของรัฐที่ดูแล หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ หรือดำเนินการเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของรัฐ สํารวจตรวจสอบว่ามีเรื่องการบุกรุกที่ดินของรัฐอยู่ระหว่างดำเนินการหรือไม่ ถ้ามี มีจำนวนกี่เรื่อง เรื่องใด รายใดบ้าง ค้างดำเนินการอยู่ขั้นตอนใด มีปัญหาอุปสรรคใดที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐให้ยุติไปได้ เช่น ไม่ชัดเจนว่าเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ หรือไม่ทราบขอบเขตที่แน่นอน ฯลฯ จากนั้นให้หน่วยงานดังกล่าวสรุปข้อเท็จจริง ความเป็นมาทั้งหมดพร้อมความเห็นเสนอ กบร. จังหวัด พิจารณาให้เป็นที่ยุติต่อไป

๓. กรณีมีราษฎรขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของรัฐ ให้จังหวัดนำเรื่องเสนอ กบร. จังหวัด พิจารณาก่อนทุกราย ทั้งนี้ ตามนัยหนังสือกรมที่ดิน มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๘๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ซึ่งกรมที่ดินได้เวียนมาให้เจ้าหน้าที่ที่ดินถือเป็นทางปฏิบัติแล้ว และหากพบว่าเจ้าหน้าที่ที่ดินผู้ใดดำเนินการไปโดยไม่ชอบหรือโดยทุจริต หรือดำเนินการไปโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อน ให้แจ้งหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องของดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายโดยเร็ว

๔. เพื่อให้การปฏิบัติงานของ กบร. จังหวัด ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีผลงานที่เป็นรูปธรรม จังหวัดควรจัดให้มีการประชุม กบร. จังหวัด เป็นประจำทุกเดือน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๑๘๔๐

โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๒๘๕๑

มท. ๕๐๘๐๑-๑๒ ต่อก ๒๕๔, ๓๗๐

ที่ มท ๐๕๑๖.๒/ว ๑๙๔๗๓

กรมที่ดิน

ถนนพระพิพิธ กทม. ๑๐๒๐๐

๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗

เรื่อง การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๙๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมที่ดินได้วางทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ในกรณีที่มีราษฎรมาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐว่าก่อนจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้จังหวัดนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด (เดิม) พิจารณาตรวจสอบการครอบครองของบุคคลผู้เข้าครอบครองที่ดินของรัฐเพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินก่อน ผลเป็นประการใดก็ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

โดยที่ปัจจุบันคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัดทุกจังหวัด โดยให้มีอำนาจหน้าที่พิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ตามหลักเกณฑ์ที่ กปร. กำหนด ประกอบกับข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีราษฎรจำนวนหลายรายนำเอกสารหลักฐาน เช่น แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) หรือใบจอง มายื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ เพื่อให้มีการตรวจพิสูจน์สิทธิในที่ดิน ซึ่งวิธีการตามแนวทางดังกล่าวทำให้บุคคลผู้ไม่สุจริตใช้เป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์และออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในเขตที่ดินของรัฐโดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและประโยชน์สาธารณะของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ

มีความสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ และมีขั้นตอนที่รัดกุมเหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ทางราชการและปกป้องประโยชน์สาธารณะของประชาชน จึงวางแนวทางให้ถือปฏิบัติเสียใหม่ว่า ในกรณีที่มีผู้มาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐประเภทที่สงวนหวงห้ามตามประกาศสงวนหวงห้ามที่ดินหรือตามพระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามที่ดิน ที่ราชพัสดุ และที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑. กรณีที่ปรากฏโดยชัดแจ้งตามเอกสารซึ่งผู้ขอนำมาเป็นหลักฐานในการยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐดังกล่าวก่อนออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ให้จังหวัดนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐประจำจังหวัด (กปร. จังหวัด) เพื่อพิจารณาพิสูจน์สิทธิในที่ดินตามอำนาจหน้าที่ตามที่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) กำหนด

๒. กรณีที่ปรากฏโดยชัดแจ้งตามเอกสารซึ่งผู้ขอนำมาเป็นหลักฐานในการยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินว่า ได้มีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินภายหลังจากการเป็นที่ดินของรัฐดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานที่ดินส่งยกเลิกคำขอของผู้ขอ พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ขอทราบเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ต่อไป

๓. กรณีที่ไม่ปรากฏเป็นที่แน่ชัดตามเอกสารซึ่งผู้ขอนำมาเป็นหลักฐานในการยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินว่า ได้มีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนหรือภายหลังจากการเป็นที่ดินของรัฐดังกล่าว เช่น ที่ดินเป็นที่หวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกาสงวนหวงห้ามฯ พ.ศ. ๒๔๘๔ ผู้ขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินอ้างหลักฐาน ส.ค. ๑ โดย ส.ค. ๑ ระบุการได้มาว่า รับให้มาจากบิดาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งไม่เป็นที่แน่ชัดว่าบิดาของผู้ขอได้ครอบครองมาตั้งแต่เมื่อใด ก่อนหรือหลังการเป็นที่หวงห้าม เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานที่ดิน

ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยชัดเจนเป็นที่ยุติว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์
ในที่ดินดังกล่าวมาก่อนหรือภายหลังจากการเป็นที่ดินของรัฐ เสร็จแล้วจึงดำเนินการไปตาม
ข้อ ๑ หรือข้อ ๒ แล้วแต่กรณี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้เจ้าหน้าที่ได้ทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายบัญญัติ จันทน์เสนาะ)

อธิบดีกรมที่ดิน

สำนักมาตรฐานการออกหนังสือสำคัญ

โทร. ๐ ๒๕๐๓ ๓๙๕๘

โทรสาร ๐ ๒๕๐๓ ๓๙๕๙

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๕๑๑.๓/ว ๓๓๑๒

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๕ ตุลาคม ๒๕๔๗

เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทบวงการเมืองหรือส่วนราชการขอใช้ที่ดินของรัฐ
เพื่อประโยชน์ในราชการ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง (๑) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวง
การเมืองใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน
พ.ศ. ๒๕๔๑

(๒) หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๑๘๔ ลงวันที่ ๑๖
มกราคม ๒๕๔๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง กระทรวงมหาดไทยได้แจ้งแนวทางให้ปฏิบัติ กรณี ทบวง
การเมืองใดมีความประสงค์จะใช้ที่ดินของรัฐ ว่าทบวงการเมืองนั้นจะต้องแจ้งความประสงค์
ขอถอนสภาพที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้นเสียก่อน ห้ามมิให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ
โดยพลการ หากพบว่ามีกรณีฝ่าฝืนก็ให้จังหวัดดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดไว้
โดยเคร่งครัด แม้ว่าจะเข้าไปในที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็ตาม การกระทำดังกล่าวก็ถือเป็น
ความผิดตามกฎหมาย นั้น

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาบททวนแล้วเห็นว่า กรณี การขอถอนสภาพหรือ
ขึ้นทะเบียนที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ มีขั้นตอนและกระบวนการที่ใช้ระยะเวลา
ดังนั้น เพื่อให้ทบวงการเมืองที่มีความประสงค์จะใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ

เป็นการเร่งด่วน หรือทบวงการเมืองที่เข้าไปใช้ที่ดินของรัฐแล้ว และเรื่องอยู่ระหว่างขอถอนสภาพหรือขอขึ้นทะเบียนในที่ดินของรัฐอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ก่อนที่การดำเนินการถอนสภาพหรือขึ้นทะเบียนจะแล้วเสร็จ สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในที่ดินได้โดยชอบด้วยกฎหมาย จึงเห็นควรให้จังหวัดดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. กรณีทบวงการเมืองหรือส่วนราชการที่มีความประสงค์จะขอใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในทางราชการ ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ ประกอบกับหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๑๘๔ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ โดยเคร่งครัดก่อน จึงจะสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ห้ามมิให้เข้าไปโดยผลการ และให้จังหวัดหมั่นตรวจตรา หากพบว่ามีกรณีฝ่าฝืนก็ให้ดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๒. กรณีทบวงการเมืองหรือส่วนราชการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ที่จะต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐก่อนที่การดำเนินการถอนสภาพตามมาตรา ๘ วรรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายที่ดินจะแล้วเสร็จ ให้ทบวงการเมืองยื่นคำขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามมาตรา ๙ เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน พร้อมทั้งขอถอนสภาพไปนคราวเดียวกัน ทั้งนี้ การขออนุญาตตามมาตรา ๙ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

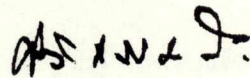
๓. ที่ดินที่ทบวงการเมืองขออนุญาตตามมาตรา ๙ นั้น จะต้องปรากฏว่าที่ดินที่ขออนุญาตนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะขอถอนสภาพตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ และในการอนุญาตตามมาตรา ๙ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดไว้ในเงื่อนไขของการอนุญาตว่า “ทบวงการเมืองผู้ขอจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการเพื่อถอนสภาพที่ดิน โดยใช้งบประมาณของตนเอง ให้แล้วเสร็จก่อนครบกำหนดอายุการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน” และต้องเสียค่าตอบแทนแก่รัฐตามนัยมาตรา ๙ ทวิ

อนึ่ง ทบวงการเมืองใดที่เข้าไปใช้ประโยชน์แล้ว และยังไม่ได้นำเรื่องขอขึ้นทะเบียนหรือขอถอนสภาพ หรือทบวงการเมืองที่ขอขึ้นทะเบียนหรือถอนสภาพอยู่ระหว่างการดำเนินการให้จังหวัดแจ้งทบวงการเมืองที่เข้าไปใช้ที่ดินดังกล่าวแล้ว ไม่ว่าจะได้รับอนุมัติในหลักการตาม

ระเบียบฯ หรือไม่ก็ตาม ให้มายื่นคำขออนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันรับแจ้ง หากทบวงการเมืองใดไม่ยื่นภายในกำหนดให้ถือว่า ผ่าฝืน และให้จังหวัดดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายโดยเคร่งครัด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายศิริเว แสงมณี)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมที่ดิน สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๖๒๒ ๓๔๖๙ มท. ๕๐๘๐๑-๑๒ ต่อ ๓๖๕

โทรสาร ๐ ๒๖๒๒ ๑๘๔๐

ที่ ทส 0203/180

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
92 พหลโยธิน 7 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

28 กุมภาพันธ์ 2549

เรื่อง ตอบข้อหารือแนวทางปฏิบัติตามมาตราของ กพร. เรื่อง การพิสูจน์สิทธิ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ประธาน กพร.จังหวัด

อ้างถึง หนังสือจังหวัดกาญจนบุรี ด่วนมาก ที่ กจ 0019.4/1460 ลงวันที่ 27 มกราคม 2549

ตามหนังสือที่อ้างถึงหรือแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการพิสูจน์สิทธิตามมาตราของ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กพร.) เรื่อง การพิสูจน์สิทธิ ว่าในกรณีการออกหนังสือ แสดงสิทธิในที่ดิน เช่น น.ส.3 น.ส.3 ก ในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามฯ พ.ศ. 2481 ก่อนที่จะมี ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2545 จะต้องมีการพิสูจน์สิทธิอีกครั้งหนึ่งหรือไม่ เนื่องจากในช่วงปี พ.ศ. 2507-2535 ได้มีคณะกรรมการร่วม ทหารพลเรือน และเมื่อปี พ.ศ. 2513-2535 ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรีได้มีคำสั่งให้นายอำเภอ สอบสวนสิทธิผู้ขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามฯ พ.ศ. 2481 ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐพิจารณาแล้ว ขอตอบข้อหารือของจังหวัดดังนี้

1. ฝ่ายบริหารได้วางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน ของรัฐ พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2545 เพื่อแก้ไขปัญหาการโต้แย้งสิทธิการครอบครองที่ดินระหว่าง ประชาชนกับรัฐที่เกิดขึ้นในเขตที่ดินของรัฐทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากมาตราของ กพร. เรื่องการพิสูจน์สิทธิ ที่ให้สิทธิในที่ดินแก่ผู้ที่สามารถพิสูจน์สิทธิได้ว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน พิพาทมาก่อนการสงวนเป็นที่ดินของรัฐ

2. การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินในเขตที่ดินของรัฐที่มีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าว เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายในขณะนั้นว่าได้ดำเนินการโดยถูกต้องหรือไม่ หากคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายจะได้ดำเนินการให้มีการเพิกถอนหรือแก้ไขตามมาตรา 61 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ถ้าเป็นการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย จะไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลแต่ประการใด

ดังนั้น การตรวจสอบการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐดังกล่าว จึงมิได้ เป็นการใช้บังคับกฎหมายย้อนหลังแต่ประการใด และเรื่องการห้ามใช้บังคับกฎหมายย้อนหลังนั้น เป็นกรณีบทบัญญัติทางอาญาที่เป็นโทษแก่บุคคลเท่านั้น

3. การสอบสวนสิทธิครอบครองในที่ดินของรัฐของคณะกรรมการและนายอำเภอก่อนมีระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว มิได้มีหลักเกณฑ์หรือวิธีการตามที่ กพร. กำหนดไว้ในมาตรการแต่อย่างใด จึงไม่ถือว่าที่ดินในเขตที่ดินของรัฐที่ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ผ่านการพิสูจน์สิทธิตามมาตรา ของ กพร. มาก่อนแล้วแต่ประการใด

/ 4. การแจ้งการ...

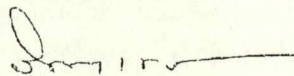
4. การแจ้งการครอบครอง (ส.ค.1) ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 เป็นการแจ้งของราษฎรฝ่ายเดียว เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ทำการตรวจสอบที่ดินตามที่แจ้งการครอบครองแต่ประการใด ดังนั้น จึงมีโอกาสแจ้งการครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นจำนวนมาก เช่น แจ้งการครอบครองทับที่ดินของรัฐ แจ้งการครอบครองไม่ตรงตามเนื้อที่ที่ดินที่ครอบครองทำประโยชน์ที่แท้จริง ที่ดินไม่ตรงตามตำแหน่งที่ดินที่แจ้ง หรือที่ดินที่แจ้งการครอบครองไม่ได้ทำประโยชน์ขณะที่แจ้ง เป็นต้น และการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐโดยอาศัยหลักฐานการแจ้งการครอบครองส่วนมากจะถูกตั้งด้วยกระบวนการตามกฎหมายทุกขั้นตอน แต่ก็เป็นส่วนมากที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ได้ตรวจสอบว่าที่ดินที่มีผู้มาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้ที่ดินมาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หรือไม่สามารถตรวจสอบได้ด้วยเหตุผลบางประการ เช่น ส.ค.1 ที่ระบุว่าได้มีการเข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม พ.ศ. 2481 นั้น ไม่สามารถตรวจสอบพิสูจน์ทราบได้ นอกจากนี้จะใช้วิธีการถ่ายภาพทางอากาศที่ถ่ายไว้ครั้งแรกหลังการสงวนหวงห้ามเป็นที่ดินของรัฐ เมื่อตรวจดูร่องรอยการทำประโยชน์ตามมาตราการของ กพร. หากปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ในภาพถ่ายทางอากาศในตำแหน่งที่ดินเดียวกัน ถือว่ามีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนการสงวนเป็นที่ดินของรัฐ

5. ดังนั้น ที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามฯ พ.ศ. 2481 ในท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดราชบุรีบางส่วน หรือในเขตที่ดินของรัฐอื่นใดที่มี น.ส.3 น.ส.3 ก. โฉนดที่ดินหรือเอกสารสิทธิในที่ดินใด ๆ เช่น ส.ค.1 ทั้งที่ผ่านและยังไม่ผ่านการตรวจสอบสิทธิโดยคณะกรรมการร่วมทหารพลเรือนหรือนายอำเภอ ตามคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี ในหลักการจะต้องนำเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สิทธิตามมาตราการของ กพร. โดยการพิสูจน์สิทธิดังกล่าว กพร. ได้มีคำสั่งมอบหมายให้ กพร. จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการอยู่แล้ว

อนึ่ง ที่ดินแปลงใดมีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้ว และเจ้าของที่ดินอาจได้รับความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถดำเนินการธุรกรรมหรือจดทะเบียนนิติกรรมได้ เพราะขาดความเชื่อถือจากคู่สัญญา ขอให้จังหวัดเร่งรัดให้มีการพิสูจน์สิทธิโดยด่วนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิษณุ เครืองาม)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ฝ่ายเลขานุการฯ

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โทร. 0 2278 8610

โทรสาร 0 2278 8669

ที่ ทส 0203/ว 52

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
92 พหลโยธิน 7 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

17 มกราคม 2551

เรื่อง ชักข้อมความเข้าใจการดำเนินการตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร)

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ทส 0203/ว 263
ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2546

สิ่งที่ส่งมาด้วย มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เรื่อง ขั้นตอนและ
วิธีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ จำนวน 2 แผ่น

ตามหนังสือที่อ้างถึงแจ้งว่า คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบกับมาตรการของ กปร. เรื่อง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2546 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2546 ซึ่งได้จัดส่งมาตรการดังกล่าวมาเพื่อจังหวัดทราบและแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป นั้น

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการของ กปร. พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การปฏิบัติงานของ กปร.จังหวัด ในการส่งเรื่องให้คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศดำเนินการเป็นไปในแนวทางเดียวกันด้วยความรวดเร็วตามมาตรการฯ ที่ กปร.กำหนด จึงใคร่ขอชักข้อมความเข้าใจแนวทางปฏิบัติ ในกรณีนี้ กปร.จังหวัด ได้พิจารณาเรื่องการได้แย่งสิทธิของบุคคลใดในเขตที่ดินของรัฐ ซึ่งจะต้องได้ข้อเท็จจริงให้เป็นที่ยุติว่า มีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐตามการกล่าวอ้างหรือไม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพิจารณากำหนดขอบเขตที่ดินของรัฐ การหาร่องรอยการทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ การใช้เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ หรือเพื่อการแสวงหาข้อเท็จจริงในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยแจ้งให้ส่วนราชการผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐที่มีปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐดำเนินการ ดังนั้น เมื่อที่ประชุม กปร. จังหวัดพิจารณาแล้วมีมติให้อ่านภาพถ่ายทางอากาศเพื่อประกอบการพิสูจน์สิทธิแล้ว ขอให้พิจารณาดำเนินการต่อไปโดย

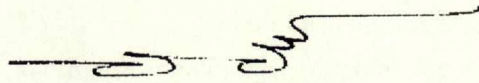
1 ใ้หน่วยงาน...

1. ให้หน่วยงานของรัฐฯ จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศคู่ซ้อนพร้อม DIAPOSITIVE รวมทั้งซีดีขอบเขตบริเวณที่ขอให้อ่านแปลฯ ลงบนแผนที่ภูมิประเทศในระบบพิกัดฉาก ยู ที เอ็ม มาตราส่วน 1:50000 ตามที่กำหนดในมาตรฐานฯ และจัดส่งรายงานการประชุม กบร.จังหวัดครั้งที่ มีมติดังกล่าว มายังฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศโดยตรง หรือ

2. ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐฯ มีข้อขัดข้องไม่อาจจัดซื้อภาพถ่ายฯ ได้ และประสงค์ ขอให้ฝ่ายเลขานุการฯ จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศคู่ซ้อนฯ แทน ก็ขอให้ดำเนินการซีดีขอบเขตแผนที่ ตามข้อ 1 พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วมีหนังสือแจ้งฝ่ายเลขานุการฯ เพื่อจะได้ ดำเนินการตามความประสงค์ของ กบร.จังหวัดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย
จักขอขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

(นายชาติตรี ช้วยประสิทธิ์)

รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรรมการและเลขานุการ กบร.

ฝ่ายเลขานุการฯ

สำนักแก้ไขปัญหามลพิษที่ดินของรัฐ

โทร. 0 2278 8617

โทรสาร 0 2278 8608

มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ
เรื่อง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

โดยที่มาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ เรื่องการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ข้อ 1.3 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิสูจน์พยานหลักฐานอื่นว่า หากพยานหลักฐานนั้นมีส่วนสนับสนุนค่ากล่าวอ้างว่ามีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ดำเนินการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ หรือมีความจำเป็นต้องหาขอบเขตที่ดินของรัฐโดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ คณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (กปร.) จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศขึ้น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อหาตำแหน่งและขอบเขตที่ดินของรัฐ
- 1.2 เพื่อหาร่องรอยการทำประโยชน์ในที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ
- 1.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

- 2.1 ขั้นตอนการดำเนินการของ กปร. จังหวัด

กรณี กปร. จังหวัด มีมติให้ใช้ผลการอ่านภาพถ่ายทางอากาศประกอบการพิจารณาให้ดำเนินการดังนี้

- 1) แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐตามกฎหมายขีดขอบเขตบริเวณที่ขอให้อ่านภาพถ่ายทางอากาศลงบนแผนที่ภูมิประเทศในระบบพิกัดฉาก ยู ที เอ็ม มาตรฐานส่วน 1:50,000 ลำดับชุด L 7017 ของกรมแผนที่ทหาร

- 2) จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศคู่ซ้อน พร้อม Diapositive ขนาด 9" x 9" ให้ครอบคลุมบริเวณที่ขอให้อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ จากกรมแผนที่ทหารที่ถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังจากเป็นที่ดินของรัฐ

ทั้งนี้ ให้จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศที่แผ่นผลิตภาพถ่ายทางอากาศ กองบินถ่ายภาพทางอากาศ กรมแผนที่ทหาร โดยห้ามขีดเขียนข้อความหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ลงบนภาพถ่ายทางอากาศ และ Diapositive

- 2.2 ขั้นตอนดำเนินงานของอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ

เมื่อคณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศได้รับเอกสารและหลักฐานตามข้อ 2.1 และพิจารณาเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการดังนี้

- 1) จัดทำระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศมาตรฐาน 1:4,000 จากภาพถ่ายทางอากาศ Diapositive สำหรับในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือไม่สามารถกำหนดหมุดบังคับภาพถ่ายทางอากาศลงบนรูปถ่ายทางอากาศ ให้จัดทำระวางภาพถ่ายทางอากาศในมาตรฐานอื่นตามที่คณะอนุกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศเห็นสมควรเป็นกรณี ๆ ไป

2) ส่งระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือระวางภาพถ่ายทางอากาศใน 1) จำนวน 1 ชุด ให้จังหวัดและหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาที่ดินของรัฐตามกฎหมายนั้น ทำการสำรวจและลงรูปแปลงที่ดินที่ขอให้อ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ตามที่ขีดขอบเขตในแผนที่ภูมิประเทศ 1: 50,000 แล้วส่งคืนให้คณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศใช้ประกอบการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศต่อไป

3) อ่าน แปล ตีความในภาพถ่ายทางอากาศ ขนาด 9" x 9"

4) ถ่ายทอด (Transfer) ผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศขนาด 9" x 9" ลงบนระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือระวางภาพถ่ายทางอากาศที่ได้จัดทำขึ้นใน 1)

5) จัดทำแผนที่ดินร่าง ซึ่งแสดงผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ พร้อมลงสัญลักษณ์การจำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Use Classification)

6) คณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศพิจารณารับรองผลการอ่าน แปล ตีความภาพถ่ายทางอากาศ ที่ปรากฏในแผนที่ดินร่างที่ได้จัดทำขึ้นใน 5) พร้อมระวางแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือระวางภาพถ่ายทางอากาศที่ได้จัดทำขึ้นใน 1)

7) จัดส่งเอกสารใน 2) และ 6) ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เรื่องหลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐต่อไป

หมายเหตุ มาตรการนี้เป็นไปตามมติ กบร. ในการประชุมครั้งที่ 2/2546 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2546 และที่ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยความเห็นชอบจากประธาน กบร. เมื่อวันที่ 31 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2547

ที่ ทส 0203/ว 114

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
และสิ่งแวดล้อม

92 พหลโยธิน 7 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

18 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ชักข้อความเข้าใจการดำเนินการตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ประธาน กปร.จังหวัด

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ทส 0203/ว 52

ลงวันที่ 17 มกราคม 2551

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ได้แจ้งเวียนหนังสือเพื่อชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อจัดส่งให้ฝ่ายเลขานุการฯ ดำเนินการอ่าน แปลตีความภาพถ่ายทางอากาศพื้นที่บริเวณที่มีการพิพาทเรื่องที่ดิน ตามมาตรการของ กปร. นั้น

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการของ กปร. พิจารณาแล้ว มีความประสงค์จะชักข้อความเข้าใจเพิ่มเติมและแก้ไขข้อความที่คลาดเคลื่อนให้ถูกต้อง ดังนี้

1. กรณีที่จังหวัดหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้จัดซื้อภาพถ่ายทางอากาศคู่ซ้อน พร้อม DIAPOSITIVE ตามข้อ 1 ของหนังสือที่อ้างถึง ให้ขีดขอบเขตบริเวณที่ขอให้ดำเนินการอ่าน แปล และตีความภาพถ่ายทางอากาศ ลงในแผนที่ภูมิประเทศ ชุด L 7017 มาตราส่วน 1 : 50000 เท่านั้น โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบลงลายมือชื่อกำกับตำแหน่งพื้นที่ที่ประสงค์จะให้อ่านแปลฯ แต่ห้ามมิให้ดำเนินการจัดทำเครื่องหมายใดในภาพถ่ายคู่ซ้อน และ DIAPOSITIVE ที่จัดซื้อ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาในการสร้างระวางแผนที่ภาพถ่าย มาตราส่วน 1 : 4000 และมีผลต่อการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศดังกล่าว

2. แก้ไขข้อความในหนังสือที่อ้างถึง หน้าที่ 2 บรรทัดที่ 6 จากบน ข้อความที่ว่า“.....ก็ขอให้ดำเนินการขีดขอบเขตแผนที่ตาม 3.1 พร้อมทั้ง.....” เป็น “.....ก็ขอให้ดำเนินการขีดขอบเขตแผนที่ตามข้อ 1 พร้อมทั้ง.....”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชาติรี ช่วยประสิทธิ์)

รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรรมการและเลขานุการ กปร.

ฝ่ายเลขานุการฯ

สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

โทร./โทรสาร 0 2278 8608

ที่ มท ๐๕๑๑.๔/ว ๒๒๘๙

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอภัยวงศ์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑

เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

- อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๕๑๑.๒/ว ๗๖๗ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๖ /
 ๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย คำนวณที่ มท ๐๕๑๑.๔/ว ๒๔๓๔ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๖ /
 ๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย คำนวณที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๑๖๖๕ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ /

ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้จัดส่งสำเนาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ คำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ และคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ๔ - ๗๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ มาเพื่อโปรดทราบ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าจะมีแบบร่างกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กบร.จังหวัด ซึ่งมีได้กล่าวถึงเรื่องการมอบอำนาจไว้ ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องทำหน้าที่ด้วยตนเองในส่วนนี้ และเห็นว่าเพื่อให้การปฏิบัติงานของ กบร.จังหวัด ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีผลงานเป็นรูปธรรม จังหวัดควรจัดให้มีการประชุม กบร.จังหวัด เป็นประจำทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง และต่อมากระทรวงมหาดไทยได้แจ้งให้จังหวัดดำเนินการตามนโยบายและข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้มีบัญชาไว้ในการประชุมมอบนโยบายเรื่องการบูรณาการเพื่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและการทำลายทรัพยากรป่าไม้ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

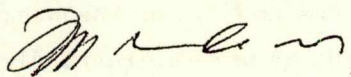
กระทรวงมหาดไทยได้รับการประสานงานจากสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐว่า ตามคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐที่ ๔ - ๗๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ กำหนดอำนาจหน้าที่ในข้อ ๒(๑) ให้ กบร.จังหวัด กำหนดแผนงานประจำปีในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐและรายงานให้ กบร.ทราบ และข้อ ๒(๑๑) ให้รายงานผลการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาหรือป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐและรายงานให้ กบร.ทราบ แต่เนื่องจากในปัจจุบัน กบร.จังหวัดหลายจังหวัดยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่ง กบร. และข้อสั่งการของกระทรวงมหาดไทยที่แจ้งให้จังหวัด

ควรจัดให้มีการประชุม กบร.จังหวัด เป็นประจำทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง ประกอบกับนายกรัฐมนตรี ได้มีข้อสั่งการในการประชุมมอบนโยบายเรื่องการบูรณาการเพื่อการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และการทำลายทรัพยากรป่าไม้ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง รับไปปฏิบัติโดยมีนโยบายสำคัญและเร่งด่วน ๒ มาตรการ คือ “มาตรการที่จะต้องคงพื้นที่ป่าไม้และที่ดินของรัฐ ที่มีอยู่ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม” และ “มาตรการที่จะต้องนำพื้นที่ป่าไม้และที่ดินของรัฐที่ถูกบุกรุกกลับคืน ให้แผ่นดิน ซึ่งสภาพที่รับกลับคืนมาได้รับความเสียหายก็ต้องดำเนินการฟื้นฟูให้ดีที่สุด” ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ข้อสั่งการของกระทรวงมหาดไทย และเป็นการสนองต่อนโยบายสำคัญและเร่งด่วนของรัฐบาล จึงขอให้ กบร.จังหวัด ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยดังกล่าวโดยจัดทำแผนงาน รายงานผลการดำเนินการ พร้อมทั้งประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ จัดส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจักได้ใช้เป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณาในการสรุปแนวทางแก้ไขปัญหาให้กับราษฎรในภาพรวมเสนอ กบร. พิจารณาต่อไป

อนึ่ง ในการประชุม กบร.จังหวัด หลายจังหวัดไม่ได้เชิญผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สป.ทส.) เข้าร่วมประชุม เนื่องจากสำคัญคิดว่ามีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) เป็นอนุกรรมการใน กบร.จังหวัด อยู่แล้ว จึงขอให้กำชับ กบร.จังหวัดว่า องค์ประกอบของอนุกรรมการฯ ในข้อ ๑ (๘) ของคำสั่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ๔ - ๑๘/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๖ มีความมุ่งหมายถึงผู้แทน สป.ทส. ซึ่งเป็นราชการ ส่วนกลาง อันเป็นหน่วยงานของรัฐในระดับกรม ต่างจาก ทสจ. ที่เป็นราชการบริหารในส่วนภูมิภาค ดังนั้น ในการนัดประชุม กบร. ทุกครั้ง ขอให้เชิญผู้แทน สป.ทส. ที่เป็นอนุกรรมการ กบร.จังหวัด เข้าร่วมประชุมด้วย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบและดำเนินการตามนัยดังกล่าวโดยเคร่งครัดด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายพงศ์ไพบม วาศภูติ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๑๘๔๐

โทร. (มท) ๕๐๘๐๑-๑๒ ต่อ ๓๗๐

สำเนาฉบับ

ที่ ทส 0203/ว 579

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
92 พหลโยธิน 7 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

19 สิงหาคม 2551

เรื่อง การดำเนินการตามมาตรการคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ในฐานะประธาน กพร.จังหวัด
ปลัดกรุงเทพมหานคร ในฐานะประธาน กพร.กทม.

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ครั้งที่ 1/2551
เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2551 จำนวน 1 ชุด

ด้วยในคราวประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กพร.) ครั้งที่ 1/2551
เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2551 โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์) เป็นประธาน ที่ประชุม
ได้พิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐตามระเบียบวาระการประชุม โดยในระเบียบวาระที่ 4
เรื่องที่ 4.3 การใช้ผลการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศในการพิสูจน์สิทธิของ กพร.จังหวัด ซึ่งที่ประชุม กพร.
พิจารณาแล้วเห็นชอบตามข้อเสนอของฝ่ายเลขานุการ จึงมีมติมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการจัดทำหนังสือเวียน
ข้อความเข้าใจในมาตรการของ กพร. เรื่อง การพิสูจน์สิทธิและให้อนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน
ของรัฐจังหวัด (กพร.จังหวัด) ถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันต่อไป

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะฝ่ายเลขานุการ กพร.
พิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้ผลการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศในการพิสูจน์สิทธิของ กพร.จังหวัด สืบเนื่อง
จากข้อเสนอของ พลเอก สุรินทร์ พิกุลทอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ได้นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าใน
การพิสูจน์สิทธิจากการใช้ผลการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศ และปัญหาจากการที่ กพร.จังหวัด ถือเอาการ
อ่านแปลภาพถ่ายเป็นหลัก โดยอ้างว่า หลักเกณฑ์การพิสูจน์สิทธิของ กพร.จะต้องอาศัยหลักฐานอื่น ๆ เช่น
ต้นไม้ บ้านเรือน ประวัติชุมชน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกถึงการมีชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียม
ประเพณี และลักษณะการประกอบอาชีพของราษฎรในยุคโบราณในที่นั้นมาประกอบการพิจารณาด้วย ซึ่งที่
ประชุม กพร.พิจารณาแล้วเห็นชอบว่า การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ
จะต้องมีพยานหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น อันแสดงว่าได้มีการครอบครองทำประโยชน์อย่างต่อเนื่องมา
ก่อนการเป็นที่ดินของรัฐดังนี้ คือ

1. กรณีการพิสูจน์สิทธิตามมาตรการของ กพร. ตามข้อ 1.1 หรือ 1.2 เป็นเรื่องที่มีความชัดเจน

ในข้อเท็จจริง...

ในข้อเท็จจริงของเอกสารหลักฐานที่ทางราชการจัดทำขึ้นและพิสูจน์ได้ว่าเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น โดยเป็นกรณีที่มีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ หรือหากเป็นเอกสารที่ลงวันที่ภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ แต่ก็จะต้องก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2497 โดยมีข้อความที่แสดงว่า ได้มีการครอบครองมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐจะต้องเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงสรุปนำเสนอขอความเห็นชอบจาก กบร.จังหวัด พิจารณาดำเนินงานตามขั้นตอนของมาตรการของ กบร.ต่อไป

2. สำหรับกรณีการพิสูจน์สิทธิของราษฎรตามข้อ 1.3 หมายถึง กรณีที่ราษฎรไม่มีพยานเอกสารที่ทางราชการจัดทำขึ้นตามที่กล่าวแล้วในข้อ 1 (มาตรการของ กบร.เรื่อง การพิสูจน์สิทธิฯ ในข้อ 1.1 และ 1.2) จึงจะต้องดำเนินการต่อไปโดย

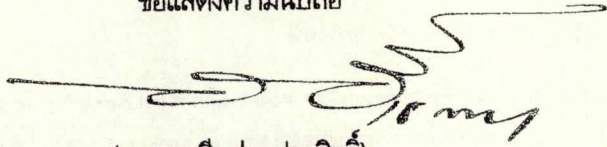
2.1 กำหนดให้พิจารณาพยานหลักฐานอื่น เช่น ส.ค.1 หรือพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องก่อนเป็นลำดับแรก ด้วยการสอบสวนข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อมูล ที่จะต้องพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานนั้นมีส่วนสนับสนุนค่ากล่าวอ้างว่า มีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งหากผลการดำเนินการมิได้เป็นไปตามหลักการของมาตรการในข้อนี้ คือ พยานหลักฐานอื่นไม่มีส่วนสนับสนุนค่ากล่าวอ้าง จึงต้องแปลความโดยนัยกลับกันว่า เป็นกรณีที่ความปรากฏแล้วว่า ที่ดินแปลงนั้นมีการครอบครองมาภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ การพิสูจน์สิทธิก็ให้เป็นอันยุติลง ณ ขั้นตอนนี้ ไม่มีการที่จะต้องอ่านแปลภาพถ่ายอีกแต่ประการใด

2.2. แต่ถ้าหากผลการตรวจสอบและสอบสวนตามข้อ 2.1 เห็นว่า พยานหลักฐานนั้นมีส่วนสนับสนุนค่ากล่าวอ้าง การดำเนินงานต่อไป คือ เรื่องก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของ กบร.จังหวัด เพื่อการมีมติให้อ่านภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ที่ถ่ายภาพพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรก หลังจากการเป็นที่ดินของรัฐ หากปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ในภาพถ่ายทางอากาศ จึงจะเชื่อตามพยานหลักฐานอื่นนั้น ซึ่งมาตรการของ กบร.ในข้อนี้ มีความมุ่งหมายที่จะทำข้อเท็จจริงให้ปรากฏด้วยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยการนำผลการอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศมาเป็นหลักฐานในการพิจารณา โดยถือตามหลักการว่า ถ้าข้อเท็จจริงเป็นไปตามการกล่าวอ้าง คือมีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ ก็ย่อมปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ในภาพถ่ายทางอากาศนั้น ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามพยานเอกสารอื่นที่กล่าวอีกครั้งหนึ่งด้วยความรอบคอบและเป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ให้อยู่ในกรอบของการใช้พยานเอกสารภาพถ่ายทางอากาศที่ปรากฏผลการอ่านแปลภาพฯ โดยถือว่า ภาพถ่ายทางอากาศมีฐานะเป็นพยานเอกสาร ที่มีความชัดเจน หากไม่ปรากฏร่องรอยการทำประโยชน์ ย่อมถือว่า ไม่มีการครอบครองทำประโยชน์ตามการกล่าวอ้าง และข้อเท็จจริงที่กล่าวมานี้เป็นอันยุติเด็ดขาด จึงไม่อาจที่จะรับฟังพยานหลักฐานอื่นว่า ที่ดินแปลงนั้นมีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐได้ ด้วยการนำข้อเท็จจริงของพยานวัตถุ เช่น ต้นไม้ บ้านเรือน หรือพยานแวดล้อมอื่น

ประวัติชุมชน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกถึงการมีชุมชน ตลอดจนชนบทธรรมเนียมประเพณี และลักษณะการประกอบอาชีพของราษฎรในยุคโบราณตามข้อเสนอดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาได้อีก เนื่องจากในมาตรการของ กพร. เรื่อง การพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ มีหลักการพิจารณาเพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของการครอบครองทำประโยชน์ของที่ดินแต่ละแปลงที่มีการกล่าวอ้างว่า มีการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐจริงหรือไม่ และในบริเวณใดเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทราบกับถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายชาติรี ช่วยประสิทธิ์)

รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรมการและเลขานุการ กพร.

ฝ่ายเลขานุการ

สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

โทร. 0 2278 8617-18

โทรสาร 0 2278 8608

.....	ขอสำนัก
๑๕ ๒๐ ๒๑
.....	ทน.กลุ่ม/ฝ่าย
.....	ตรวจ
.....	} พิมพ์งาน
๒๐๐.๐๒๗	
.....	ไฟล์

๑๓๑๑.๗/๖๕๒๗๘

กรมการปกครอง
วันที่ 25 มี.ค. 2551
กรมการปกครอง

ถนนรัชฎางค์ พุท. ๑๐๒๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๕๑
25 กย 2551

เรื่อง การนำแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท.๕) หรือทะเบียนที่ดินและใบเสร็จรับเงินภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๖) เป็นหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ส่วนมาก ที่ มท ๐๕๐๗/๓๑๕ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๑.๗/๕๐๓ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือ กรมป่าไม้ ที่ กส ๐๗๐๕(๙)/๗๐๗๙ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๖

๒. สำเนาหนังสือ กระทรวงมหาดไทย ส่วนมาก ที่ มท ๐๕๐๗/๓๑๕ ลงวันที่ ๒๕

กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙

๓. สำเนานหนังสือ กรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๑.๗/๕๐๓ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ด้วยปรากฏว่า ในขณะนี้ได้มีราษฎรที่อาศัยอยู่ในที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือที่สาธารณประโยชน์ที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน ได้นำแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท.๕) หรือแบบทะเบียนที่ดินหรือใบเสร็จรับเงินภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๖) ไปเป็นหนังสือสำคัญในการแสดงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินเพื่อนำไปซื้อขายแลกเปลี่ยนการครอบครองในที่ดินดังกล่าว ส่งผลให้มีการบุกรุกเข้าทำกินในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มจำนวนมากขึ้น จึงเรื่องดังกล่าวนี้กระทรวงมหาดไทยได้เคยชักซ้อมแนวทางปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึงแล้ว นั้น

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐไม่ให้รាយวงกว้างมากยิ่งขึ้น ประกอบกับได้มีการชักซ้อมแนวทางปฏิบัติเรื่องนี้ไว้มานานแล้ว จึงขอสรุปแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ดังนี้

๑. ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือที่สาธารณประโยชน์ที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน ให้ยกเลิกแบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท.๕) และให้ส่งการประเมินภาษีบำรุงท้องที่สำหรับที่ดินและการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่สำหรับที่ดินนั้น เพื่อป้องกันมิให้บุคคลอ้างสิทธิ์การครอบครองในที่ดินซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ รายละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง ๑

/๒. การผ่อนผัน

๒. การผ่อนผันให้ราษฎรที่บุกรุกทำกินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้อยู่อาศัยทำกินต่อไป เป็นกรณีชั่วคราว โดยการออกหนังสืออนุญาตให้ราษฎรที่มีสิทธิ์ทำกินชั่วคราว สทก.๑ และ สทก.๒ ครอบครองที่ดินที่อยู่อาศัยทำกินในฐานะผู้รับอนุญาตมิใช่ครอบครองในฐานะเจ้าของที่ดิน จึงไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ ตามหนังสือกรมป่าไม้ ที่ กส ๐๗๐๕ (๔)/๗๐๗๘ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๖ ถึงที่ส่งมาด้วย ๑.

๓. ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ แม้ปัจจุบันจะหมดสภาพป่าแล้วก็ตาม ราษฎรที่เข้าไป ประกอบอาชีพหรืออยู่อาศัยในที่ดินดังกล่าว ไม่ว่าจะโดยการบุกรุกหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการ ไปไร่ไถนาของที่ดินตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. ๒๕๐๘ จึงไม่มีหน้าที่ต้องเสีย ภาษีบำรุงท้องที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงไม่สามารถจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ได้ รายละเอียดตามหนังสือ ที่อ้างถึง ๒

๔. ให้จังหวัดแจ้งแนวทางปฏิบัติ ตามข้อ ๑ - ๓ ให้อำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รับทราบ รวมทั้งทำความเข้าใจกับราษฎรและหน่วยงานของรัฐว่า แบบแสดงรายการที่ดิน (ภ.บ.ท.๕) หรือแบบ ทะเบียนที่ดินและใบเสร็จรับเงินภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท.๖) เป็นเพียงเอกสารการชำระภาษีบำรุงท้องที่ ไม่ได้เป็นหนังสือสำคัญที่แสดงถึงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้อำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่รับทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิชัย ศรีขวัญ)
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการปกครองท้องที่
ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องที่
โทร. ๐-๒๖๒๙-๘๑๐๖-๔๔ ต่อ ๕๐๒-๕๐๖
โทรสาร ๐-๒๖๒๙-๘๑๐๖-๔๔ ต่อ ๕๐๖

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

พ.ศ. ๒๕๕๓

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ มาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๔

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งอื่นใด ที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้ โดยให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหา รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวด ๑

ลักษณะที่ดิน

ข้อ ๕ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่อยู่บังคับของระเบียบนี้ หมายถึง ที่ดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพธรรมชาติ โดยการเข้าร่วมกันของประชาชน โดยทางนิติกรรม หรือโดยผลของกฎหมาย เช่น ที่ชายตลิ่ง ที่ป่าช้า ทางบก ทางน้ำ สวนสาธารณะ ที่เลี้ยงสัตว์ และที่สาธารณะประจำตำบลหรือหมู่บ้าน

หมวด ๒

อำนาจหน้าที่

ข้อ ๖ อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินตามข้อ ๕ ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

ในกรณีมีข้อพิพาทหรือคดีเกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการระงับข้อพิพาทหรือร้องทุกข์กล่าวโทษภายในสามสิบวัน นับแต่รู้เหตุแห่งข้อพิพาทหรือคดีนั้น เว้นแต่คดีจะขาดอายุความให้ร้องทุกข์กล่าวโทษโดยทันที

หากมิได้มีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแจ้งเหตุผลและความจำเป็นให้นายอำเภอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ครบกำหนด และให้นายอำเภอเป็นผู้ดำเนินการหรือนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการก็ได้

การดำเนินการระงับข้อพิพาทหรือการดำเนินคดีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือนายอำเภอได้ดำเนินการไปก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือนายอำเภอดำเนินการต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

ความในวรรคสอง ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอที่จะดำเนินการฝ่ายเดียว

หมวด ๓

การใช้ประโยชน์

ข้อ ๗ นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจใช้ หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดและปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข้อ ๘ การขอถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามมาตรา ๘ วรรคสอง การขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามมาตรา ๙ และการขอสัมปทาน ตามมาตรา ๑๒ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ให้ปฏิบัติตามกฎ หรือระเบียบว่าด้วยการนั้น ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ข้อ ๙ ทบวงการเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดินอาจขอเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จากการใช้เพื่อประโยชน์อย่างหนึ่งเป็นอีกอย่างหนึ่งได้ ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

หมวด ๔

การจัดทำทะเบียน

ข้อ ๑๐ ที่ดินตามข้อ ๕ เว้นแต่ที่ชายตลิ่ง ทางบก ทางน้ำ ลำกระโดง ลำรางสาธารณะ หรือทางระบายน้ำ รวมทั้งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในทำนองเดียวกัน ให้นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด จำนวน ๔ ชุด โดยให้เก็บรักษาไว้ที่อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานที่ดินจังหวัด และกรมที่ดิน แห่งละ ๑ ชุด

ถ้าที่ดินแปลงโดยยังไม่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันตามกฎหมาย เป็นผู้ดำเนินการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง

สำหรับทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ได้จัดทำไว้ก่อนระเบียบนี้ ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขอคัดสำเนาเพื่อจัดเก็บไว้ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นด้วย

ในการดำเนินการข้างต้นให้สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาให้การสนับสนุนในการดำเนินการ เช่น ด้านข้อมูลและการรังวัดทำแผนที่

ข้อ ๑๑ กรณีที่ได้ดำเนินการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงแล้ว ให้ผู้ดูแลรักษาตรวจสอบทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ฉบับที่ผู้ดูแลรักษาเก็บไว้ หากไม่ปรากฏหลักฐานในทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ หรือปรากฏหลักฐานแต่รายละเอียดไม่ตรงกัน ให้แจ้งเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการลงรายการเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้นในทะเบียนให้ครบถ้วน หรือดำเนินการแก้ไขทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ให้ตรงตามข้อเท็จจริง เสร็จแล้วลงลายมือชื่อพร้อมชื่อตัวบรรจง ตำแหน่ง และวัน เดือน ปี กำกับไว้

กรณีที่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพที่ดินตามข้อ ๕ หรือมีพระราชบัญญัติให้โอนที่ดินหรือมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดว่าที่ดินดังกล่าวไม่เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ทั้งแปลง ให้เจ้าพนักงานที่ดินจำหน่ายทะเบียนโดยการขีดฆ่ารายการทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ตลอดทั้งรายการ แต่หากกรณีเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์บางส่วนให้เจ้าพนักงานที่ดินแก้ไขรายการให้ถูกต้อง พร้อมทั้งหมายเหตุท้ายทะเบียนของที่ดินแปลงนั้น ตามแต่กรณีว่าที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวได้โอนหรือถอนสภาพตามพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกาคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลใด ตั้งแต่เมื่อใด เสร็จแล้วลงลายมือชื่อพร้อมชื่อตัวบรรจง ตำแหน่ง และวัน เดือน ปี กำกับไว้

กรณีที่ยังมิได้มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เมื่อปรากฏว่าการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ผิดพลาดคลาดเคลื่อน ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดรวบรวมข้อเท็จจริงและความคิดเห็นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และอำเภอ เพื่อรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นเพื่อนำเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการ หากกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบให้แก้ไขหรือจำหน่ายรายการทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ให้เจ้าพนักงานที่ดินแก้ไขรายการในทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์หรือหมายเหตุไว้ตอนท้ายของทะเบียนว่า “ไม่มีที่ดินตามที่ระบุไว้ในทะเบียนเดิม” เสร็จแล้วลงลายมือชื่อพร้อมชื่อตัวบรรจง ตำแหน่ง และวัน เดือน ปี กำกับไว้

เมื่อได้มีการแก้ไขหรือหมายเหตุในทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามเสร็จแล้ว ให้จัดส่งสำเนาทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ให้หน่วยงานตามข้อ ๑๐ แก้ไขหลักฐานทะเบียนให้ถูกต้องตรงกัน

หมวด ๕

การตรวจสอบข้อเท็จจริง

ข้อ ๑๒ การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินตามข้อ ๕ เช่น ประวัติความเป็นมา ที่ตั้งขอบเขต สภาพปัญหาและการแก้ไขปัญหา ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้สำนักงานที่ดินจังหวัดหรือสำนักงานที่ดินจังหวัดสาขาให้การสนับสนุนในการดำเนินการด้วย

หมวด ๖
ค่าใช้จ่าย

ข้อ ๑๓ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง การตรวจสอบหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง การดำเนินคดีกรณีมีข้อพิพาท การรังวัดทำแผนที่ การจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นใดที่เกี่ยวข้อง ให้เบิกจ่ายจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๔ บรรดาค่าขอ และเรื่องราวใดซึ่งได้ดำเนินการไปแล้ว หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับให้ดำเนินการต่อไปได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓

ถาวร เสนเนียม

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๕๐๕/๒๕๕๒

เรื่อง มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการ
คุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือ
ทรัพย์สินของแผ่นดินที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๓ เรื่อง มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้การดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงให้ยกเลิกคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวข้างต้น และมีคำสั่งมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของแผ่นดินที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ดังนี้

(๑) กรุงเทพมหานคร	ภายในเขตกรุงเทพมหานคร
(๒) เมืองพัทยา	ภายในเขตเมืองพัทยา
(๓) เทศบาล	ภายในเขตเทศบาล นั้น
(๔) องค์การบริหารส่วนตำบล	ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล นั้น

สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจสนับสนุน ประสานและให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม (๒) (๓) และ (๔) ในการดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดินดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ และอาจสนับสนุนงบประมาณแก่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการดำเนินงานหรือเข้าไปดำเนินการเมื่อได้รับการร้องขอจาก
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายถาวร เสนเนียม)

รัฐมนตรีช่วยว่าการ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑๒๕๕

เล่ม ๕๗ ตอนที่ ๕๗

ราชกิจจานุเบกษา

๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๓

ประกาศกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง กำหนดบริเวณที่หวงห้ามตามมาตรา ๕ (๒)
แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดเขตหวงห้าม
ที่เขาหรือภูเขา ตามความในมาตรา ๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ลงวันที่
๒๗ มีนาคม ๒๕๑๕ และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดเขตแม่น้ำ
ลำคลอง เป็นเขตหวงห้ามตามมาตรา ๕ (๒) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ลงวันที่
๒๖ เมษายน ๒๕๑๕

ข้อ ๒ ให้บริเวณดังต่อไปนี้ ทุกแห่ง ทุกจังหวัด เป็นบริเวณที่หวงห้าม
ห้ามมิให้บุคคลใดทำด้วยประการใด ให้เป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพที่ดิน
ทหิน ทกรวด หรือทราย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(๑) บริเวณที่เขาหรือภูเขา และปริมณฑลรอบที่เขาหรือภูเขา
๔๐ เมตร

(๒) บริเวณแม่น้ำและลำคลอง

(๓) ที่ดินของรัฐ นอกจาก (๑) และ (๒) ซึ่งมีได้มีบุคคลใด
มีสิทธิครอบครองเฉพาะบริเวณที่เบนทหิน ทกรวด หรือทราย

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓

ประเทือง กิริติบุตร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

พระราชบัญญัติสหประชาชาติ

ที่ ๒, พ.ร.บ. ๒๕๕๕

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท. ๑๐๒๐๐

๒๖ มกราคม ๒๕๕๕

๒๖ ก.พ. ๒๕๕๕

ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๒๖

เรื่อง การดำเนินการตามมติที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และ ปลัดกรุงเทพมหานคร

๒๖
๒๖ ก.พ. ๒๕๕๕

ด้วยในการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในการคุ้มครองป้องกันดูแลรักษาที่ดินของรัฐ ดำเนินการ ดังนี้

๑. สำรวจ ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า มีการบุกรุกหรือโต้แย้งสิทธิโดยบุคคลหรือไม่ บริเวณใด จำนวนเท่าใด ทางราชการมีหลักฐานความเป็นที่ดินของรัฐใดบ้าง สามารถตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทะเบียนที่ดินสาธารณะ ระวังแผนที่ ระวังภาพถ่ายทางอากาศ หรือหลักฐานต่าง ๆ ให้ปรากฏเป็นข้อมูลและประเด็นการโต้แย้งสิทธิในที่ดินของรัฐว่า ราษฎรกล่าวอ้างว่า ได้มีการครอบครองมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ โดยอาศัยพยานหลักฐานใด แล้วทำการสอบสวนข้อเท็จจริงแต่ละรายให้เป็นที่ยุติแล้วสรุปข้อมูลประเด็นให้ชัดเจน เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการของคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จังหวัด(กปร.จังหวัด) หรือ คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐกรุงเทพมหานคร (กปร.กทม.) ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการของ กปร.โดยเร็วต่อไป

๒. จัดทำแผนงาน โครงการ และแผนปฏิบัติให้มีความชัดเจน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้รายงานผลการตรวจสอบและดำเนินการตามข้อ ๑. ให้ทราบเป็นรายไตรมาส และส่งแผนงานฯ ให้ กปร. ทราบ ภายในวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ของ กปร.ต่อไป

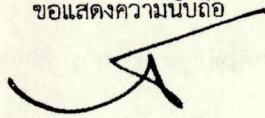
๓. ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานในสังกัด คือ กรมที่ดิน ผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะประธาน กปร.จังหวัด ให้กำชับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามหนังสือสั่งการของกรมที่ดิน ที่ มท. ๐๗๑๙/ว ๓๔๘๑๑ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน กรณีที่ราษฎรขออออกหนังสือแสดงสิทธิในเขตที่ดินของรัฐ ก่อนที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน จะต้องมีการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของบุคคลผู้เข้าครอบครองที่ดินของรัฐ เพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินก่อน

- ๒ -

ผลเป็นประการใด ก็ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ฯ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาคารบูกฏที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาด
เสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการออกเอกสารสิทธิในที่ดินไปโดยไม่ชอบ กับเป็นการคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐให้คง
อยู่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการ และรายงานผลให้กระทรวงมหาดไทยทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายพระนาย สุวรรณรัฐ)

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำนักงานปลัดกระทรวง

สำนักนโยบายและแผน

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๒๑๔๘

ที่ ทส ๐๒๐๓/๒๕๕

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง การประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.)

เรียน อธิบดีกรมที่ดิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕
เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕

ด้วยคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ได้พิจารณาในระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องที่ ๔.๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐที่มีผลต่อการเกิดอุทกภัย เห็นว่า ขณะนี้มีประเด็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา หรือการดำเนินงานแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐหลายประเภท อันควรได้รับการพิจารณา กำกับ ติดตาม และตรวจสอบเร่งรัดดำเนินการ หรือเตรียมความพร้อมรองรับปัญหาอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้น สืบเนื่องจากการบุกรุกที่ดินของรัฐในประเภทต่างๆ โดยได้มีมติที่ประชุมให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องดำเนินการใน ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. ให้สำรวจ ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า มีการบุกรุกหรือได้แย่งสิทธิในเขตที่ดินของรัฐหรือไม่ บริเวณใด จำนวนเท่าใด ทางราชการมีหลักฐานความเป็นที่ดินของรัฐใดบ้าง สามารถตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ทะเบียนที่ดินสาธารณะ ระวังแผนผังที่ ระวังรูปถ่ายทางอากาศ หรือหลักฐานต่าง ๆ ให้ปรากฏเป็นข้อมูลและประเด็นการได้แย่งสิทธิในที่ดินของรัฐว่า ราษฎรกล่าวอ้างว่า ได้มีการครอบครองมาก่อน การเป็นที่ดินของรัฐ โดยอาศัยพยานหลักฐานใด แล้วทำการสอบสวนข้อเท็จจริงแต่ละรายให้เป็นที่ยุติ แล้วสรุปข้อมูลประเด็นให้ชัดเจน เพื่อประกอบการพิจารณาคำเนินการของ กปร.จังหวัด หรือ กปร.กทม. ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการของ กปร. โดยเร็วต่อไป

๒. ให้จัดทำแผนงาน โครงการ และแผนปฏิบัติให้มีความชัดเจน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยรายงานผลการตรวจสอบและดำเนินการ ตามข้อ ๑. ให้ทราบเป็นรายไตรมาส และส่งแผนงานฯ ให้ กปร. ทราบภายในวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เพื่อการพิจารณาดำเนินงานตามกรอบอำนาจหน้าที่ของ กปร. ต่อไป

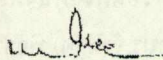
๓. ขอให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานในสังกัด คือ กรมที่ดิน หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะประธาน กบร.จังหวัด ให้กำกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามหนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๘๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน กรณีที่ราษฎรขอออกหนังสือแสดงสิทธิในเขตที่ดินของรัฐ ก่อนที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินจะต้องมีการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของบุคคลผู้เข้าครอบครองที่ดินของรัฐ เพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินก่อนผลเป็นประการใด ก็ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ฯ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความผิดพลาดเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการออกเอกสารสิทธิในที่ดินโดยไม่ชอบ กับเป็นการคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐให้คงอยู่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินต่อไป

อนึ่ง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้ให้คำจำกัดความ "ที่ดินของรัฐ" หมายความว่า ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น โดยให้ กบร. มีอำนาจหน้าที่กำกับ ติดตาม ดูแล และตรวจสอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมาตรการของ กบร. เพื่อการคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐให้คงอยู่ต่อไป

รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามมติ กบร. ดังกล่าว ผลเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ฝ่ายเลขานุการฯ ทราบ เพื่อจักได้สรุปรายงานให้ กบร. ทราบ ในการประชุมครั้งต่อไป จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุรพล ปิตตานี)

รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กรรมการและเลขานุการ

ฝ่ายเลขานุการ

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ

โทร. ๐ ๒๒๗๕ ๘๐๐๘

โทรสาร ๐ ๒๒๗๕ ๘๐๐๘

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๕๑๖.๕/ว ๙๔๙๙

กรมที่ดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๘๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

๒. หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท ๐๕๑๖.๒/ว ๑๙๔๗๓ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑. กรมที่ดินได้วางทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ กรณีมีผู้มาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ให้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด (กปร. ส่วนจังหวัด) (ปัจจุบันเป็นคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด (กปร.จังหวัด) ทุกแปลง ผลเป็นประการใด ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และกรณีปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังว่า ได้ออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินทับที่ดินของรัฐ หรือส่วนราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลที่ดินของรัฐร้องขอให้ตรวจสอบ ก่อนที่จังหวัดจะดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินนั้นๆ จังหวัดควรนำเรื่องเสนอต่อ กปร. ส่วนจังหวัด (ปัจจุบันเป็น กปร.จังหวัด) พิจารณาให้ความเห็นอีกครั้งหนึ่ง ผลเป็นประการใด ให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ ต่อมากรมที่ดินได้มีหนังสือที่อ้างถึง ๒. วางทางปฏิบัติในกรณีมีผู้มาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ให้นำเรื่องเข้า กปร.จังหวัด เฉพาะกรณีมีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐเท่านั้น หากมีการครอบครองภายหลังจากการเป็นที่ดินของรัฐ ให้เจ้าพนักงานที่ดินสั่งยกเลิกค่าขอ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

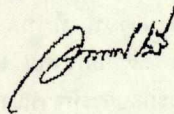
บัดนี้ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ให้กระทรวงมหาดไทยสั่งการหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในการคุ้มครองป้องกันดูแลรักษาที่ดินของรัฐ สืบรวจ ตรวจสอบที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ถูกบุกรุกโดยอาจก่อให้เกิดอุทกภัย และเพื่อประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมรองรับปัญหาอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง กรณีที่เป็นการขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ให้กรมที่ดิน หรือ

/ผู้ว่า...

ผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะประธาน กบร.จังหวัด กำชับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง
๑. และ ๒. โดยเคร่งครัด เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน
ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและกำชับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามหนังสือที่อ้างถึง
๑. และ ๒. โดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนันต์ วัฒนวิบูลย์)
อธิบดีกรมที่ดิน

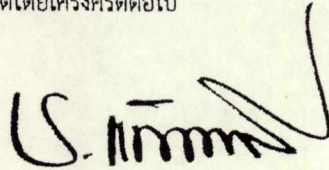
สำนักมาตรฐานการออกหนังสือสำคัญ

โทร. ๐๒๕๐๓ ๓๘๑๒

โทรสาร ๐๒๕๐๓ ๓๓๘๘

ดังนั้น จึงขอให้สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ถือปฏิบัติและนำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการ
แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จังหวัด กรณีมีการพิสูจน์สิทธิในที่ดินราชพัสดุตามแนวทางที่กำหนด
ดังกล่าว

จึงเรียนเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

(นายชาญณรงค์ แก้วมณี)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมธนารักษ์

ส่วนจัดการฐานข้อมูล

 ๖ ๕๐๕๕

(นางศรณิศา ๒๖๖๕๖)

เจ้าหน้าที่จัดผลบงจ. เลขานาณาญกร รัชชาราชการแทน
ธนารักษ์พื้นที่นครนายก

แนวทางปฏิบัติ และข้อกำหนด
ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของ
กบร. จังหวัด

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๕๑๑.๔/๑๔๗๓๗

กรมที่ดิน

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ

แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

.....
 วันที่ ๒๐/๐๕/๕๕
 เวลา ๑๕:๕๙

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง การประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.)

เรียน ประธานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

- อ้างถึง ๑. หนังสือคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๐๓/๔๔ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๕
๒. หนังสือคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ ทส ๐๒๐๓/๕๐ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๕

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๖.๕/ว ๙๔๘๘ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕
๒. สำเนาบันทุกสำนักจัดการที่ดินของรัฐ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๑.๔/๘๒๑ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ้งให้กรมที่ดินพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามมติที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ใน ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ามีการบุกรุกหรือโต้แย้งสิทธิในเขตที่ดินของรัฐหรือไม่ บริเวณใด จำนวนเท่าใด ทางราชการมีหลักฐานความเป็นที่ดินของรัฐใดบ้าง แล้วสรุปข้อมูลประเด็นให้ชัดเจน เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการของ กบร.จังหวัด หรือ กบร.กทม. ตามหลักเกณฑ์วิธีการและมาตรการของ กบร. โดยเร็วต่อไป

๒. ให้จัดทำแผนงาน โครงการ และแผนปฏิบัติให้มีความชัดเจน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ขอให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการให้หน่วยงานในสังกัด คือ กรมที่ดิน หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะประธาน กบร.จังหวัด ให้กำกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดตามหนังสือสั่งการกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๘๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕

/๔. ให้กรมที่ดิน...

๔. ให้กรมที่ดินเร่งรัดจัดทำระวางแผนที่มาตราส่วน ๑:๔๐๐๐ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สปร.) ดำเนินการ อ่าน แผลภาพถ่ายทางอากาศ ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ โดยเร็วต่อไป

กรมที่ดินขอเรียนว่าได้พิจารณาและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องตามมติ กปร. ดังกล่าว ดังนี้

๑. ประเด็นที่ ๑. และ ๒. กรมการปกครองได้ดำเนินการแจ้งจังหวัดทุกจังหวัดให้สั่งการให้อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ร่วมกันสำรวจสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ในพื้นที่ที่ถูกบุกรุก และอาจมีผลกระทบต่อการเกิดอุทกภัย หรืออาจก่อให้เกิดอุทกภัยในอนาคต หากพบการบุกรุกให้ดำเนินการแก้ไขตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งให้จังหวัดรายงานผลการสำรวจและผลการแก้ไขปัญหาการบุกรุกให้กรมการปกครองทราบเป็นรายไตรมาสแล้ว

๒. ประเด็นที่ ๓. ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน ให้กำชับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติโดยเคร่งครัด ตามหนังสือสั่งการกรมที่ดิน ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๔๘๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ในกรณีที่เป็นการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕ นั้น กรมที่ดินได้เวียนกำชับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติโดยเคร่งครัดแล้ว ตามหนังสือกรมที่ดิน ส่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๖.๕/ว ๙๔๘๘ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕ เรื่อง การออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ปรากฏตามสำเนาเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

๓. ประเด็นที่ ๔. ตามที่ กปร. มีมติให้เร่งรัดจัดทำระวางแผนที่มาตรา ๑:๔๐๐๐ เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สปร.) ดำเนินการ อ่าน แผล ภาพถ่ายทางอากาศ นั้น กรมที่ดินได้แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามมติคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ดังกล่าวแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

กปร.๒ ดำเนินการ

วิมลรัตน์ กษ./ Mrs. ๑ ทรงวัฒนา

๗๐ พ.ศ. ๕๕

(นางสมรดา ศิริสมฤทัย)

ผู้อำนวยการสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๕๘๔๔ - ๔๗

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๑๐๗

(นายบุญเชิด คัดเห็น)
อธิบดีกรมที่ดิน

รับที่ ๑๓๐๙
วันที่ ๒๕/๑๐/๕๖
เวลา ๐๙.๕๖

ตราไปรษณีย์ไทย
พิธีการไปรษณีย์
เลขรับ 26 ส.ค. 2556
วันที่ 20577
เวลา 9.54

ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๑๐๐๖๑

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

รับ (หัวหน้า/ผู้อำนวยการ)
เลขรับ 7464
วันที่ 26 ส.ค. 2556
เวลา 11.10 น.

เรื่อง การดำเนินการตามข้อหาหรือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เรียน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อ้างถึง หนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ สล ๐๒๐๓/๑๘๓๕ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๖๓๓๖๖ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖
- ๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๑๐๐๖๑ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

ตามที่ได้แจ้งให้กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณะ ประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน (ที่สาธารณประโยชน์) ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาที่ดินพื้นที่ที่ประชาชนบุกรุกเข้าไปครอบครองทำประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และป้องกันไม่ให้ประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติม ในส่วนของที่ดินของรัฐที่ประชาชนได้แย่งสิทธิ ขอให้กระทรวงมหาดไทยแจ้งจังหวัดทุกจังหวัดทราบถึงการดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามมาตราการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และขอให้เน้นย้ำให้มีการปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๖ ๓๕๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕ นั้น

กระทรวงมหาดไทย ได้แจ้งจังหวัดทุกจังหวัด กรุงเทพมหานคร และกรมที่ดิน ดำเนินการตามข้อพิจารณาของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายประภาส บุญยยินดี)

เรียน พล.อ. ทน.

เรื่อง ๑๐๙๖๖ กท
คดีปกครอง กท.๑๕
๖๖ ค.๑.๕

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

(นายวิจารณ์ สิมมาฉาย)

รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ผู้อำนวยการแทนปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักงานปลัดกระทรวง
สำนักงานนโยบายและแผน
ส่วนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงภายใน
โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๒๑๔๘

สักร.๒ ดำเนินการ

รมว.ได้มอบหมาย พล.ต.ท. นน.เป็นต้นการเพื่อ...
ดูด้วย (นายทนาย...)
น.ส.ท.๑๖๖

๑๖/๑๐/๕๖
๑๐๙๖๖ กท.๑๕
๑๐ ค.๑.๕

(นายสมชาย ศิริสมฤทัย)

ผู้อำนวยการสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๓๓๑๖

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอักษะรังค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง การดำเนินการตามข้อหารือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และ ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๓๕๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ทส ๐๒๐๓/๑๘๓๕
ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ตามที่ได้แจ้งให้จังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการตามมติที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ ที่เห็นชอบให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในการคุ้มครองป้องกันดูแลรักษาที่ดินของรัฐดำเนินการสำรวจ ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าการบุกรุก หรือได้แย่งสิทธิโดยบุคคลหรือไม่ บริเวณใด จำนวนเท่าใด ทางราชการมีหลักฐานความเป็นที่ดินของรัฐใดบ้าง แล้วทำการสอบสวนข้อเท็จจริงแต่ละรายให้เป็นที่ยุติแล้วสรุปประเด็นให้ชัดเจน เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการของ กปร. จังหวัด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการของ กปร. นั้น

กระทรวงมหาดไทย ได้รับแจ้งจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่าสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณากรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ขอให้พิจารณาข้อปรึกษาหารือของ นายนิริศ ชำนาญกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุง พรรคประชาธิปัตย์ กรณี ประชาชนบุกรุกยึดครองที่ดินที่เป็นที่ราชพัสดุ พื้นที่ทางทหารหรือที่สาธารณประโยชน์จำนวนมาก และเป็นเวลานาน ขอให้รัฐบาลกำชับไม่ให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐ และยึดคืนที่ดินที่ประชาชนได้บุกรุกไปแล้วคืน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาข้อหารือของ นายนิริศ ชำนาญกุล มีประเด็นของการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของ กปร. ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑. ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วว่า ที่ดินพิพาทตามข้อหารือเป็นที่ดินของรัฐ และประชาชนได้เข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยทำกิน โดยไม่มีสิทธิอันจะอ้างได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือมิได้มีข้อโต้แย้งสิทธิในที่ดินพิพาทว่า ระหว่างรัฐกับราษฎร ผู้ใดมีสิทธิดีกว่ากัน กรณีจะไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่การพิจารณาของ กปร. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่เป็นเรื่องของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาพื้นที่นั้นที่จะต้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหา และป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติม

๒. หากเป็นกรณีที่ราษฎรบุกรุกเข้ายึดถือครอบครองที่ดินของรัฐ โดยอ้างว่า มีการโต้แย้งว่าตนมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายมาก่อน โดยมีหลักฐานสนับสนุนคำกล่าวอ้างเช่นนั้น ก็จะเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด (กปร.จังหวัด) ที่จะพิจารณา

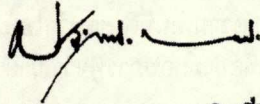
/ดำเนินการ...

ดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐตามมาตราการของ กพร. ซึ่งเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐตามวิธีการ และขั้นตอนที่กำหนดในระเบียบต่อไป รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ในการนี้ จึงขอให้จังหวัดดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาที่ประชาชนบุกรุกเข้าไปครอบครองทำประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และป้องกันไม่ให้ประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติมในส่วนของที่ดินของรัฐที่ประชาชนได้แย่งสิทธิ ขอให้จังหวัดปฏิบัติตามแนวทางของหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๓๕๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายประภาศ บุญยินดี)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำนักงานปลัดกระทรวง
สำนักนโยบายและแผน
ส่วนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงภายใน
โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๒๑๔๘

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานนโยบายและแผน โทร. ๕๐๖๑๑-๓

ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๑๐๐๙๓

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง การดำเนินการตามข้อหาหรือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เรียน อธิบดีกรมที่ดิน

ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๑๐๙๐ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕ แจ้งมติที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ที่เห็นชอบให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในการคุ้มครองป้องกันดูแลรักษาที่ดินของรัฐ ดำเนินการ สำรวจ ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าการบุกรุก หรือโต้แย้งสิทธิโดยบุคคลหรือไม่ บริเวณใด จำนวนเท่าใด ทางราชการมีหลักฐานความเป็นที่ดินของรัฐใดบ้าง แล้วทำการสอบสวนข้อเท็จจริงแต่ละรายให้เป็นที่ยุติแล้วสรุปประเด็นให้ชัดเจน เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการของ กปร.จังหวัด ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการของ กปร. นั้น

กระทรวงมหาดไทย ได้รับแจ้งจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ว่า สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณากรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรี ขอให้พิจารณาข้อปรัษาหรือของ นายนิริศ ชำนาญกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุง พรรคประชาธิปัตย์ กรณี ประชาชนบุกรุกยึดครองที่ดินที่เป็นที่ราชพัสดุ พื้นที่ทางทหารหรือที่สาธารณประโยชน์จำนวนมาก และเป็นเวลานาน ขอให้รัฐบาล กำชับไม่ให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐ และยึดคืนที่ดินที่ประชาชนได้บุกรุกไปแล้วคืน โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาข้อหาหรือของ นายนิริศ ชำนาญกุล มีประเด็นของการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของ กปร. ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑. ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วว่า ที่ดินพิพาทตามข้อหาหรือเป็นที่ดินของรัฐ และประชาชนได้เข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยทำกิน โดยไม่มีสิทธิอันจะอ้างได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือมิได้มีข้อโต้แย้งสิทธิในที่ดินพิพาทว่า ระหว่างรัฐกับราษฎร ผู้ใดมีสิทธิดีกว่ากัน กรณีจะไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่การพิจารณาของ กปร. ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๕ แต่ประการใด แต่เป็นเรื่องของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลรักษาพื้นที่นั้นที่จะต้องพิจารณาดำเนินการแก้ไข้ปัญหา และป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติม

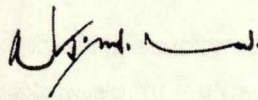
๒. หากเป็นกรณีที่ราษฎรบุกรุกเข้ายึดถือครอบครองที่ดินของรัฐ โดยอ้างว่า มีกรรมสิทธิ์ว่าตนมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายมาก่อน โดยมีหลักฐานสนับสนุนค่ากล่าวอ้างเช่นนั้น ก็จะเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของคณะกรรมการแก้ไข้ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐจังหวัด (กปร.จังหวัด) ที่จะพิจารณาดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐตามมาตรการของ กปร. ซึ่งเป็นกลไกในการแก้ไข้ปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐตามวิธีการ และขั้นตอนที่กำหนดในระเบียบต่อไป

รายละเอียดตามสำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ทส ๐๒๐๓/๑๘๓๕ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ที่ส่งมาด้วย

/ในการนี้...

ในการนี้ กระทรวงมหาดไทย ได้แจ้งให้จังหวัดทุกจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาที่ประชาชนบุกรุกเข้าไปครอบครองทำประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และป้องกันไม่ให้ประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติมในส่วน ของที่ดินของรัฐที่ประชาชนได้แย่งสิทธิ โดยให้จังหวัดปฏิบัติตามแนวทางของหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๓๕๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕ รายละเอียดตามสำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๓๓๓๖ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖ ที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

(นายประภาศ บุญอินดี)

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

เรื่อง ปกน.ศ. ๒๕๕๖/๑๐๐๕๐	เลขที่	๒๔๙๙
๕๕๔๕	เลขที่	๗๓๐๒๕๕๖
เลขรับ	วันที่	๑๔/๑๐/๕๖
๘ ก.ค. ๒๕๕๖	เวลา	๑๐.๐๓ น.
วันที่		
เวลา		

สำนักงานปลัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เลขที่
๒๔๙๙
เลขที่
๗๓๐๒๕๕๖
วันที่
๑๔/๑๐/๕๖

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอักษะกาศ กทม. ๑๐๒๐๐

๓๐ กันยายน ๒๕๕๖

เลขที่	๑๑๗๐
วันที่	๗.๑๐.๒๕๕๖
เวลา	๑๐.๑๐ น.

เรื่อง การดำเนินการตามข้อหาหรือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รับที่ ๑๖๓๑

เรียน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วันที่ ๐๙/๑๐/๕๖

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ทส ๐๒๐๓/๑๘๓๕ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๖

๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๑๐๐๕๐ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมที่ดิน ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๖.๕/ว ๙๔๘๘ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕

ตามที่ได้แจ้งให้กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณะ ประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกัน (ที่สาธารณประโยชน์) ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง และแก้ไขปัญหาที่ดินที่ประชาชนบุกรุกเข้าไปครอบครองทำประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และป้องกันไม่ให้ประชาชนบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มเติม ในส่วนของที่ดินของรัฐที่ประชาชนได้แย่งสิทธิ โดยให้แจ้งจังหวัดทุกจังหวัดทราบถึงการดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามมาตรการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และขอให้เน้นย้ำให้มีการปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/ว ๓๕๖ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งการดำเนินการให้ทราบในเบื้องต้นแล้ว นั้น

กระทรวงมหาดไทย ขอแจ้งการดำเนินการเพิ่มเติมให้ทราบว่า กรมที่ดินได้วางแผนทางปฏิบัติในกรณีการขออนุญาตหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในเขตที่ดินของรัฐ ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๗๑๙/ว ๓๙๘๑๔ ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยให้นำเรื่องเสนอคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ส่วนจังหวัด (กปร.ส่วนจังหวัด) (ปัจจุบัน เป็น คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จังหวัด (กปร.จังหวัด)) ทุกแปลง ผลเป็นประการใดให้จังหวัดพิจารณาดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังว่า ได้มีการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินทับที่ดินของรัฐ หรือส่วนราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินของรัฐร้องขอให้ตรวจสอบก่อนที่จังหวัดจะดำเนินการเพิกถอนหรือแก้ไขหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินนั้น จังหวัดควรนำเรื่องเสนอ กปร. ส่วนจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง และต่อมารกรมที่ดิน ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๕๑๖.๒/ว ๑๙๔๗๓ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗ วางแผนทางปฏิบัติในกรณีมี ผู้มาขออนุญาตหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินของรัฐ ให้นำเรื่องเข้า กปร.จังหวัด เฉพาะกรณีการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐเท่านั้น หากมีการครอบครองภายหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ให้เจ้าพนักงานที่ดินส่งยกเลิกคำขอของผู้ขอ นอกจากนี้ กรมที่ดินได้ดำเนินการตามมติที่ประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ กรณีที่เป็นการ

/ขออกหนังสือ...

คำพิพากษาศาลฎีกาที่สำคัญ

เรื่อง ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่าที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวงทะเลสาบ

(๓) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่า ป้อม และโรงทหาร สำนักราชการ บ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทโธภัณฑ์

ฎีกาที่ ๙๗๙/๒๔๗๗

สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ซึ่งเดิมเป็นลำคลอง แม้ต่อมาภายหลังจะมีผู้ทิ้งขยะมูลฝอยจนเกิดต้นเขินขึ้น ก็ยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอยู่ ข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจฟ้องขับไล่ผู้ที่ปลูกเรือนรูกลำเข้ามาในที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้ (อ้างฎีกาที่ ๕๔๔/๒๔๗๕)

ฎีกาที่ ๔๕๓/๒๕๑๒

ที่ดินรกร้างว่างเปล่าซึ่งนายอำเภอประกาศสงวนเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๗๘ สำหรับใช้ดำเนินการเป็นทัศนนิคมของกรมราชทัณฑ์นั้น แม้ในประกาศสงวนจะมีความว่าห้ามราษฎรบุกรุกถากถางจับจอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน แต่เมื่อต่อมามีพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.๒๔๗๘ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน ๒๔๗๙ แล้ว การถอนการหวงห้ามที่สงวนตามประกาศสงวนของนายอำเภอดังกล่าว จะทำได้ก็แต่โดยพระราชกฤษฎีกา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๕ สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น จะโอนแก่กันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะหรือพระราชกฤษฎีกา โจทก์เข้ากันสร้างที่พิพาทซึ่งเป็นที่สงวนเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๓ ขอจับจองและได้รับใบเหยียบย่ำเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๔ ครอบครองทำประโยชน์และได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๑ ไม่ทำให้โจทก์อ้างสิทธิขึ้นเป็นข้อต่อสู้แผ่นดินได้ ที่พิพาทยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอยู่นั่นเอง เจ้าพนักงานจะออกใบเหยียบย่ำหรือโฉนดบนที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินชนิดนี้ให้เอกชนไม่ได้ (อ้างฎีกาที่ ๒๑๔/๒๔๘๐)

ฎีกาที่ ๑๐๐/๒๕๑๕

ที่ดินซึ่งประชาชนในหมู่บ้านใช้ร่วมกันสำหรับเลี้ยงสัตว์พาหนะโคกระบือและเป็นป่าช้ามา ๘๐ ปีเศษแล้ว เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๒) คือ ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ไม่ใช่ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่เป็นทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันนั้น เกิดขึ้นและเป็นอยู่ตามสภาพของที่ดิน และการใช้ร่วมกันของประชาชนโดยไม่ต้องมีประกาศพระราชกฤษฎีกาสงวนไว้ หรือขึ้นทะเบียน หรือมีเอกสารของทางราชการกำหนดให้เป็นสาธารณประโยชน์เช่นนั้น ทั้งผู้ใดไม่อาจยกอายุความขึ้นต่อสู้กับแผ่นดินได้ จำเลยเคยถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหาว่าแผ้วถางป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่มีประเด็นโดยตรงว่าที่พิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท

ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหรือไม่ แม้ศาลจะพิพากษายกฟ้องในคดีอาญาก็จะนำคำพิพากษานั้นมาใช้ ยันในคดีแพ่ง ซึ่งนายอำเภอเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภท ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันหาได้ไม่

ฎีกาที่ ๗๗๐/๒๕๑๖

ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น ตามธรรมนูญรัฐยอมจัดใช้เพื่อ สาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้วิธีการที่จะหวงห้ามย่อมแตกต่างกันตามกาลสมัยเพ็งมา บัญญัติเป็นกฎหมายขึ้นใช้บังคับเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๘ โดยพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งให้หวงห้ามโดยวิธีการออกเป็นพระราชกฤษฎีกา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนหน้านั้นหาได้มีกฎหมายบังคับไว้อย่างไรไม่ ดังนั้นในปี พ.ศ.๒๔๗๓ สมุหเทศาภิบาลผู้ว่าราชการมณฑลในขณะนั้นอัน เป็นผู้แทนส่วนหนึ่งของรัฐ ย่อมออกเป็นประกาศสงวนหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่า มิให้ผู้ใดเข้าไถ่สร้างเหยียบย่ำ จับจองหรือถือกรรมสิทธิ์โดยพลการได้ ประกาศนั้นมีผลใช้บังคับตามกฎหมาย ที่พิพาทอยู่ในเขตที่ดินหวงห้าม ตามประกาศของสมุหเทศาภิบาล และประกาศกระทรวงมหาดไทย การที่จำเลยเข้าครอบครองสาธารณสมบัติ ของแผ่นดินหาก่อให้เกิดสิทธิแต่อย่างใดไม่

ฎีกาที่ ๒๐๕๕/๒๕๑๙

ที่พิพาทอยู่ในเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินอำเภอเมือง ลพบุรี อำเภอบ้านเช่า อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พ.ศ. ๒๔๗๙ ซึ่งมาตรา ๓ บัญญัติให้เป็นอำนาจของผู้ บังคับการจังหวัดทหารบก ลพบุรีที่จะหวงห้ามที่ดินได้ เมื่อพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวออกตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๘ และต่อมาพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๔ ได้บัญญัติให้ยกเลิก พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินเสียแล้ว พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวจึงถูกยกเลิกไปด้วยผู้บังคับการ จังหวัดทหารบก ลพบุรีโดยลำพังจึงหมดอำนาจหวงห้ามที่ดิน แต่ที่พิพาทก็ยังคงเป็นที่หวงห้ามต่อไป ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดินฯ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครอง ป้องกันได้ตามมาตรา ๘ ประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้ กองทัพบกมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่ดินตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอบ้านเช่าฯ พ.ศ. ๒๔๗๙ อำนาจดูแลรักษาที่ดินซึ่งอยู่ในเขตตามพระราชกฤษฎีกานี้ จึงตกเป็น ของกองทัพบก การที่โจทก์ขอออกโฉนดที่พิพาทและจำเลยคัดค้าน โดยกองทัพบกมอบหมายให้จำเลยเป็น ผู้กระทำการแทน จำเลยจึงอยู่ในฐานะผู้ปฏิบัติการแทนของกองทัพบกซึ่งเป็นนิติบุคคลเท่านั้น โจทก์ไม่มีอำนาจ ฟ้องจำเลย เพื่อห้ามจำเลยขัดขวางการออกโฉนดที่พิพาท

ฎีกาที่ ๑๔๘๓/๒๕๒๘

คูขวางเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แม้จะตั้งเงินขึ้น ตามธรรมนูญชาติก็ตาม เมื่อทางราชการยังมีได้ตราพระราชกฤษฎีกาเพิกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติ ของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรค ๒ (๑) แล้ว คูขวางย่อมยังคง เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน โจทก์จะเข้าครอบครองนานก็ปีก็หาได้กรรมสิทธิ์ไม่ จะโอนแก่กันมิได้ และ จะยกอายุความขึ้นต่อสู้แผ่นดินก็มีได้เช่นกัน เพราะตกอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๕, ๑๓๐๖ ดังนั้น แม้โจทก์จะมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่พิพาท (คูขวาง) ก็ตาม เอกสารดังกล่าวก็หาจะมีผลผูกพันทางราชการไม่ แม้จะเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีระหว่างโจทก์กับ จ.

วินิจฉัยว่า ที่พิพาท (คูขวาง) เป็นของโจทก์และไม่ใช่ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินก็ตามคำพิพากษาดังกล่าวย่อมไม่ผูกพันจำเลยในคดีนี้ เนื่องจากจำเลยในคดีนี้มีได้เป็นคู่ความในคดีดังกล่าว และคดีดังกล่าวพิพาทกันระหว่างเอกชน มิได้พิพาทกันระหว่างเอกชนกับเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่ดูแลสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลโดยตรง ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรคแรก บัญญัติว่า "บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้" ดังนั้น เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้เทศบาลมีอำนาจดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตเทศบาลจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีย่อมมีอำนาจคัดค้านการขายที่พิพาท

ฎีกาที่ ๔๓๐/๒๕๔๗

บ. ครอบครองที่ดินพิพาทมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๘ โจทก์ทั้งสองเข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทต่อจาก บ. และทายาท บ. แม้ที่ดินพิพาทจะอยู่ในเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ พ.ศ. ๒๕๘๑ แต่เป็นที่ดินซึ่งราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์ก่อนการหวงห้ามในปี ๒๕๘๑ จึงไม่ต้องห้ามที่จะออกโฉนดที่ดินให้โจทก์ทั้งสองตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความใน พ.ร.บ. ให้อำนาจกระทรวงการมหาดไทยบริหารที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๗ หมวด ๓ ข้อ ๑๔ (๔) คำสั่งของจำเลยที่ไม่ออกโฉนดที่ดินให้โจทก์ทั้งสองจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ฟ้องคดีเพื่อมุ่งประสงค์จะขอให้ใช้อำนาจศาลบังคับให้เพิกถอนคำสั่งของจำเลยที่ไม่ออกโฉนดที่ดินให้โจทก์ทั้งสอง การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้จำเลยเพิกถอนคำสั่งของจำเลยเองที่ไม่ออกโฉนดที่ดินให้โจทก์ทั้งสองเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขให้ถูกต้องการที่ศาลล่างทั้งสองบังคับให้จำเลยดำเนินการออกโฉนดที่ดินให้โจทก์ทั้งสอง หากไม่ปฏิบัติให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยนั้น ไม่อาจทำได้เพราะไม่ใช่กรณีที่ศาลบังคับจำเลยให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ฎีกา เรื่อง ที่ชายตลิ่ง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๒))

ฎีกาที่ ๓๕๓ - ๓๖๐/๒๕๐๗

เจ้าของที่ดินปลูกอาคารลงในที่ดินของตนต่อมาน้ำในลำน้ำนั้นเซาะที่ดินภายใต้อาคารพังลงจนกลายเป็นที่ชายตลิ่ง แต่เจ้าของที่ดินนั้นยังใช้สิทธิแห่งความเป็นเจ้าของครอบครองอาคาร และที่ดินในเขตของตนอยู่โดยมิได้ทอดทิ้งปล่อยให้เป็นที่ชายตลิ่งสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันต้องถือว่าที่ชายตลิ่งที่พิพาทกันนั้นยังไม่ใช่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ฎีกาที่ ๑๕๓๒/๒๕๐๙

ที่ดินที่น้ำยังคงท่วมทุกปีในฤดูน้ำ ต้องถือว่าเป็นที่ชายตลิ่งอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ผู้ใดหากรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองไม่ แม้โจทก์จะเอาที่ดินนี้ไปขายฝากกับจำเลยโดยมิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก็จะต้องถือว่าเป็นการมอบให้จำเลยครอบครองแทนมิได้ ระหว่างโจทก์จำเลย เมื่อจำเลยเป็นฝ่ายครอบครองอยู่ โจทก์ก็ขับไล่จำเลยไม่ได้ (ประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๒๕/๒๕๐๙)

ฎีกาที่ ๓๐๙๓/๒๕๒๓

เมื่อข้อความในบันทึกตามรายงานประจำวันแสดงถึงเจตนาของโจทก์กับพวกจะว่ากล่าวเอาที่ดินฐานบุกรุกแก่จำเลยแล้ว ก็ถือได้ว่าโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของร่วมได้ร้องทุกข์ตามกฎหมายแล้ว แม้จะมี

ข้อความว่าโจทก์กับพวกผ่อนผันให้จำเลยรื้อสิ่งปลูกสร้างออกไปภายในกำหนด ๒ เดือนก็ตาม ก็เป็นเพียงรอการดำเนินคดีไว้เท่านั้น หากโจทก์ยินยอมไม่เอาความกับจำเลยต่อไปแต่ประการใดไม่

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าที่พิพาทยังเป็นของโจทก์กับพวกอยู่ แม้น้ำจะเซาะที่ดินโจทก์กับพวกตรงที่พิพาทจนกลายเป็นที่ชายตลิ่งไปแล้วก็ตาม แต่โจทก์กับพวกก็ยังใช้สิทธิเป็นเจ้าของโดยใช้เป็นทางเข้าออกอยู่ มิได้ทอดทิ้งให้เป็นที่สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ที่พิพาทจึงไม่เป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ฎีกาที่ ๑๙๙/๒๕๓๓

ที่พิพาทเป็นที่ดินมีโฉนด แต่ได้พังทลายเป็นทางน้ำสาธารณะไปแล้วยอมกลายเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน.

ฎีกา เรื่อง ลำกระโดง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๒))

ฎีกาที่ ๑๕๖๓/๒๕๓๗

จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกันในที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่ ๑๖๕๗๓ และ ๑๗๗๒๖ ๓ ไร่เศษของที่ดินทั้งสองแปลงมีลำกระโดงตลอดเจ็บบ้างตั้งอยู่ ลำกระโดงดังกล่าวชาวบ้านได้ใช้เป็นทางสัญจรทางน้ำมาเป็นเวลานานนับสิบๆ ปี โดยไม่มีผู้ใดขัดขวางหวงห้าม นอกจากนี้ทางราชการยังเคยเข้าไปขุดลอกเมื่อลำกระโดงนั้นตื้นเขิน ถือได้โดยปริยายว่าเจ้าของที่ดินได้อุทิศที่ดินส่วนที่เป็นลำกระโดงให้เป็นทางน้ำสาธารณประโยชน์แล้วลำกระโดงตลอดเจ็บบ้าง จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๐๔ (๒) ซึ่งไม่อาจโอนให้กันได้ การที่จำเลยทั้งสองก่อสร้างอาคารกำแพงอิฐบล็อกคอนกรีตเสริมเหล็กกรุล้าเข้าไปในลำกระโดงตลอดเจ็บบ้าง ซึ่งเป็นทางน้ำสาธารณประโยชน์ โดยมีได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นนั้น จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๑ และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ข้อ ๖๙ และข้อ ๗๒ วรรคแรก เมื่อปรากฏว่ากำแพงอิฐบล็อกคอนกรีตเสริมเหล็กของจำเลยทั้งสองในส่วนที่กรุล้าเข้าไปในลำกระโดงดังกล่าวไม่สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ ข้อ ๗๒ วรรคแรกได้ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานท้องถิ่นในเขตกรุงเทพมหานคร จึงมีอำนาจสั่งให้จำเลยทั้งสองรื้อถอนอาคารกำแพงอิฐบล็อกคอนกรีตเสริมเหล็กให้พ้นพื้นที่ลำกระโดงตลอดเจ็บบ้างได้

ฎีกา เรื่อง กำแพงเมือง คูเมือง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๓))

ฎีกาที่ ๑๑๑๘/๒๕๐๕

กำแพงเมืองและคูเมืองซึ่งทางราชการทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองและแสดงการหวงห้ามเป็นที่หลวงตลอดมา มิได้ปล่อยให้กลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่า แม้นต่อมาที่นั้นจะกลายเป็นที่ไม่เป็นกำแพงเมือง หรือคูเมือง แต่เมื่อทางราชการยังคงถือว่าเป็นที่หลวงหวงห้ามตลอดมานั้น ที่นั้นก็ยังคงเป็นที่หลวงหวงห้ามอยู่ ที่นั้นจึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งจะโอนแก่กันไม่ได้ และจะยกอายุความขึ้นต่อสู้แผ่นดินไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๕,๑๓๐๖ (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๑๘/๒๕๐๕)

ฎีกาที่ ๑๑๕๙/๒๕๑๑

ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรคแรกนั้น มีความหมายว่า บรรดาที่หลวงทั้งหลายซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ กิติ หรือที่ดิน

อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินตามธรรมดาไม่ใช่ทรัพย์สินนอกพาณิชย์ และไม่ใช่ทรัพย์สินที่จะถือเอาหรือโอนกันไม่ได้ เหล่านี้ก็ดี ถ้าไม่มีกฎหมายพิเศษได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว ก็เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมที่ดินดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกัน เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่น เป็นผู้ใช้ได้ ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๘ วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า "บรรดาที่ดินดังกล่าวในวรรคแรกนั้น เมื่อมีเหตุผลอันสมควร รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะจัดขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองได้..." นั้น หมายความว่า ถ้ารัฐเห็นสมควรจะให้ทบวงการเมืองได้รับผิดชอบดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันเอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็มีอำนาจที่จะจัดขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองนั้นๆ ได้ ที่ดินที่ขึ้นทะเบียนเป็นของทบวงการเมืองอื่นไว้แล้วแต่เดิมก่อนประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับนั้น ไม่มีคำสั่งกำหนดว่า ให้ปฏิบัติอย่างไร และในทางปฏิบัติบรรดาที่ดินราชพัสดุที่ขึ้นทะเบียนไว้ต่อกระทรวงการคลัง กระทรวงการคลังก็ยังคงใช้อำนาจปกครองอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้ เพราะถือได้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้จัดขึ้นทะเบียนเป็นของกระทรวงการคลังแล้วโดยอนุโลม ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรคท้าย ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของกระทรวงการคลังว่า ยังคงมีอำนาจปกครองที่ดินที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นราชพัสดุไว้แล้วต่อไปตามเดิม อำนาจของกระทรวงการคลังจึงมิได้ถูกยกเลิกเพิกถอนไปโดยประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา ๘ วรรคแรก ที่พิพาทได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุของกระทรวงการคลังแล้ว กระทรวงการคลัง โจทก์ที่ ๑ จึงมีอำนาจฟ้องได้ การเปลี่ยนชื่อกระทรวงทบวงกรมต่างๆ จะทำได้ก็โดยตราขึ้นเป็นกฎหมาย ฉะนั้น จึงเป็นข้อที่ศาลรับรู้ได้เองว่า กระทรวงพระคลังฯ นั้น คือกระทรวงการคลัง กำแพงเมืองและคูเมืองเป็นทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ แม้ต่อมากำแพงจะถูกหรือทำลายลง และคูเมืองต้นเขินขึ้นก็ตาม แต่ทางราชการก็ได้ถือเอาเป็นที่ลวงหวงห้ามตลอดมา ไม่ยอมให้ราษฎรยึดถือเอาเป็นเจ้าของ แม้จะขอเช่าก็ต้องได้รับอนุญาตก่อน ดังนี้ กำแพงเมืองและคูเมืองจึงยังคงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เพราะเป็นที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน แม้นายอำเภอจะได้ทำนิติกรรมซื้อขายที่พิพาทให้จำเลย ก็ไม่ทำให้จำเลยได้สิทธิในที่พิพาท เพราะที่พิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งจะโอนแก่กันมิได้ และจะยกอายุความขึ้นต่อสู้แผ่นดินไม่ได้ การได้สิทธิจดทะเบียนการจำยอม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๑๒ นั้น จะต้องเป็นการสร้างโรงเรือนรุกล้ำเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นโดยสุจริต แต่ที่พิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่ใช่ทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา หรือของเอกชนจะนำมาใช้บังคับในกรณีนี้ได้ไม่ ดังนั้น แม้จำเลยจะปลูกสร้างโดยสุจริตก็ตาม จำเลยก็ไม่มีสิทธิขอให้จดทะเบียนการจำยอมได้ (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๒๐/๒๕๑๑)

ฎีกาที่ ๙๒๘/๒๕๒๐

โจทก์ซื้อที่ดินมี ส.ค. ๑ ซึ่งเป็นที่คูเมืองอยู่ในความดูแลของทางราชการ และได้ขึ้นทะเบียนเป็นราชพัสดุแล้ว โจทก์เข้าครอบครองโดยกันรั้วลวดหนามและเสียภาษีบำรุงท้องที่ตลอดมา แล้วจำเลยเข้าไปปลูกห้องแถวในที่ดินของโจทก์โดยทำสัญญาเช่ากับราชพัสดุจังหวัดดังนี้ การที่โจทก์ได้เข้าครอบครองที่พิพาท ซึ่งเป็นที่คูเมืองอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น การครอบครองของโจทก์ไม่อาจไต่ถามต่อรัฐได้ ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานบุกรุก (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๕/๒๕๒๐)

ฎีกาที่ ๒๒๖๕/๒๕๒๘

ตัวเมืองนครศรีธรรมราชเก่าเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีกำแพงเมืองล้อมรอบทั้งสี่ด้าน นอกกำแพงเมืองมีคูล้อมรอบเช่นเดียวกับคูเมืองกว้างประมาณ ๑๐ วา โดยตลอดตัวเมืองนครศรีธรรมราชเก่า เป็นของทางราชการและสถานที่ราชการใช้ บริหารราชการแผ่นดินในเขตเมืองนครศรีธรรมราช ฉะนั้น เมืองนครศรีธรรมราชเก่า จึงเป็นของหลวงหรือทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ผู้ใดจะถือเอาครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวหาได้ไม่ แม้ต่อมาจะปรากฏว่าได้มีการรื้อกำแพงเมืองลงบางส่วนเหลือแต่ฐานกำแพงเมืองแล้วใช้ฐานกำแพงทำเป็นถนน และคูเมืองได้ต้นเขินขึ้นเป็นที่ราบแล้ว มีราษฎรไปครอบครองปลูกเรือนอยู่อาศัย และใช้เป็นที่ทำกินรวมถึงที่ดินพิพาทที่จำเลยครอบครองอยู่ด้วย ก็หาได้ทำให้ฐานะของเมือง

นครศรีธรรมราชเก่าพันสภาพจากการเป็นของหลวงหรือแผ่นดินไม่ โดยเฉพาะคูเมืองแต่เดิมทางราชการสมัยก่อนใช้เป็นที่พักกันข้าศึกศัตรู จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามมาตรา (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๐๔ และเป็นที่ดินราชพัสดุ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ ด้วยแม้ที่พิพาทจะมีสภาพเป็นที่นา แต่ก็ยังเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอันเป็นที่ราชพัสดุ จำเลยจึงหาได้สิทธิครอบครองไม่ โจทก์ร่วมเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาท ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๕ โจทก์ร่วม ย่อมมีสิทธิให้โจทก์เช่าที่ดินพิพาทได้ เมื่อจำเลยเช่าครอบครองที่ดินพิพาทอยู่ไม่ยอมออกไปโจทก์และโจทก์ร่วม ย่อมมีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยได้

ฎีกา เรื่อง ที่งอกริมตลิ่ง (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๘)

มาตรา ๑๓๐๘ บัญญัติว่า “ที่ดินแปลงใดเกิดที่งอกริมตลิ่ง ที่งอกย่อมเป็นทรัพย์สินของเจ้าของที่ดินแปลงนั้น”

ฎีกาที่ ๑๗๖๙/๒๔๙๒

ที่งอกริมตลิ่งที่จะถือว่าเป็นของเจ้าของที่ดินแปลงนั้น ต้องเป็นที่งอกที่ติดต่อกับแปลงเดียวกับที่ดินของเจ้าของ หากมีถนนหรือทางหลวงคั่นอยู่ระหว่างที่ของเจ้าของที่งอกแล้วจะอ้างว่าที่งอกเป็นของตนด้วยไม่ได้

ฎีกาที่ ๑๑๖๖ - ๑๑๖๗/๒๔๙๗

ที่ชายตลิ่งของแม่น้ำ ถึงฤดูน้ำ น้ำท่วมราว ๓ เดือนทุกปี ใช้เป็นที่จับปลา ถึงฤดูน้ำลด จึงเป็นที่ชายหาดต่อจากตลิ่งราษฎรใช้ทำการเพาะปลูกไม้ล้มลุกและธัญชาติ จึงเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับราษฎรใช้ร่วมกันผู้ใดจะถือกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองไม่ได้ (อ้างฎีกาที่ ๓๙/๒๔๙๕)

ฎีกาที่ ๓๕๐/๒๕๒๒

ที่ดินเงินชายคลองเป็นที่ชายตลิ่งของคลอง น้ำท่วมถึงราว ๓ เดือนทุกปี ไม่ใช่ที่งอกจากที่ดินมีโฉนดของโจทก์เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓๐๔ วรรค ๒ โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยให้หรือเรือนในที่ชายคลองหน้าที่ดินของโจทก์ไม่ได้

ฎีกาที่ ๑๙๕/๒๕๒๓

ที่งอกริมตลิ่ง หมายถึงที่ดินที่งอกไปจากตลิ่งมิใช่งอกจากที่อื่นเข้ามาหาตลิ่ง แม้นอนน้ำจะตื้นเขินชั้นมีระดับเสมอกับที่ดินโจทก์ที่ล้อมรอบหนองน้ำก็มีที่งอกริมตลิ่ง เพราะมีที่งอกออกจากตลิ่งที่ดินโจทก์ การที่หนองน้ำสาธารณะกลายเป็นที่ดินเงินทั้งแปลงเช่นนี้ แม้อต่อมาพลเมืองจะไม่ได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยโจทก์เข้าทำนาแต่ผู้เดียว ถ้ายังไม่มีพระราชกฤษฎีกาให้ถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หนองน้ำดังกล่าวก็ยังคงมีสภาพเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน แม้โจทก์จะครอบครองมาเกิน ๑๐ ปี ก็หาได้กรรมสิทธิ์ไม่อยู่ตามเดิม

ฎีกาที่ ๑๒๘๙/๒๕๒๓

เดิมที่พิพาทเป็นที่ชายตลิ่งน้ำท่วมถึงได้เปลี่ยนสภาพเป็นที่น้ำท่วมไม่ถึงมาได้ ๔-๕ ปี ที่พิพาทอยู่หน้าที่ดินโจทก์ด้านริมแม่น้ำและมีทางเดินเล็ก ๆ เรียกริมแม่น้ำอันเป็นทางเดินในที่ดินโฉนดของโจทก์หรือออกจากที่ดินของโจทก์ ทางเดินนี้แม้ชาวบ้านจะอาศัยใช้เป็นทางสัญจรไปมาก็หาใช่ทางสาธารณะไม่ หากจะเป็นก็เพียงทางภารจำยอม ต้องถือว่าทางเดินดังกล่าวเป็นที่ดินของโจทก์ที่พิพาทติดกับทางเดิน จึงเป็น

ที่งอกจากที่ดินมีโฉนดของโจทก์ และเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์เจ้าของที่ดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๘ ถึงแม้ต่อมาโจทก์จะอุทธรณ์ที่ดินที่เป็นทางเดินให้เป็นถนนสาธารณะก็หาทำให้ที่พิพาทที่เป็นที่งอกซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์แล้ว เปลี่ยนแปลงไปไม่ และจะถือว่าเป็นที่งอกจากที่สาธารณะมิได้

ฎีกาที่ ๒๓๔๖/๒๕๒๓

ผู้ซึ่งมีสิทธิครอบครองที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของที่ดินแปลงใด ย่อมมีสิทธิครอบครองที่งอกริมตลิ่งของที่ดินแปลงนั้นด้วย

ฎีกาที่ ๒๓๙๓/๒๕๒๓

ที่พิพาทเป็นที่งอกริมตลิ่ง แต่ตลิ่งที่ที่ดินงอกนั้นเป็นทางสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ดังนั้น ที่งอกริมตลิ่งดังกล่าวจึงเป็นสาธารณประโยชน์อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินด้วย ผู้ใดจะมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองไม่ได้ แม้จำเลยได้ทำสัญญาเช่าที่งอกนั้นจากโจทก์ โจทก์ก็ไม่มีสิทธิให้เช่าและย่อมไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยได้

ฎีกาที่ ๗๗๙/๒๕๓๖

แม้จะเกิดที่งอกริมตลิ่งเข้าไปในทางน้ำสาธารณะอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ใช้ประโยชน์เพื่อการชลประทาน ก็ไม่ทำให้กรรมสิทธิ์ซึ่งตกได้แก่เจ้าของที่ดินที่เกิดที่งอกนั้นเปลี่ยนแปลงไป เจ้าของที่ดินที่เกิดที่งอกย่อมนำไปขออนุญาตที่ดินได้

ฎีกาที่ ๑๘๖๐/๒๕๓๙

เมื่อที่งอกอยู่ติดกับที่ดินมีโฉนดที่งอกย่อมเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินแปลงดังกล่าวและเป็นกรรมสิทธิ์ของ ส. โดยหลักส่วนควบด้วยผลของกฎหมาย ไม่จำต้องรังวัดขึ้นทะเบียนเป็นหลักฐานว่าเป็นที่ดินส่วนหนึ่งของที่ดินตามโฉนดเดิมเสียก่อนแล้วที่งอกจึงจะเป็นที่ดินมีกรรมสิทธิ์ การที่ ส. ชายที่ดินพิพาทซึ่งอยู่ติดกับที่ดินมีโฉนดให้โจทก์ถือได้ว่าได้แบ่งที่ดินมีโฉนดขายแก่โจทก์หาใช่เป็นการขายที่ดินมือเปล่าแต่อย่างใดไม่ การซื้อขายที่ดินมีกรรมสิทธิ์จะต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โจทก์กับ ส. เพียงแต่ทำสัญญาซื้อขายกันเองไม่ได้ทำตามแบบ จึงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๕๖ วรรคแรก โจทก์ไม่ได้กรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาท จึงไม่มีอำนาจฟ้องบังคับจำเลยทั้งสามออกไปจากที่ดินพิพาท

ฎีกาที่ ๗๔๓๕/๒๕๔๐

เดิมที่ดินของโจทก์ทางด้านทิศตะวันออกติดแม่น้ำ แต่ปัจจุบันติดที่ดินพิพาท ที่ดินพิพาทยาวไปทางแม่น้ำ ๖๑.๘๐ เมตร สภาพของที่ดินพิพาทกับที่ดินอื่นซึ่งติดกับที่ดินพิพาทเป็นแนวยาวทอดไปตามริมแม่น้ำหลายกิโลเมตร ที่ดินพิพาทส่วนที่ติดกับที่ดินของโจทก์มีลักษณะเป็นที่ลุ่ม ต่ำกว่าที่ดินของโจทก์จากที่ดินพิพาทส่วนที่เป็นที่ลุ่มขึ้นไปทางทิศเหนือมีลักษณะค่อย ๆ ลุ่ม ลึกลง บางตอนลึกท่วมศีรษะ ส่วนทางด้านทิศใต้ก็เช่นเดียวกัน แต่ลักษณะลุ่มลึกน้อยกว่า เมื่อที่ดินพิพาทและที่ดินที่ทอดเป็นแนวยาวไปตามแนวแม่น้ำนั้น เกิดจากกระแสน้ำได้เซาะที่ดินฝั่งตรงกันข้ามและบริเวณดังกล่าวนี้ไม่ไหลหมุนเวียน ส่วนทางด้านทิศตะวันออกของที่ดินโจทก์กับที่ดินพิพาทเดิมมีลำรางคั่นน้ำท่วมถึงทุกปี แต่ระยะหลังลำรางตันเขิน เพราะมีเขื่อนกั้นทำให้ น้ำเปลี่ยนทางเดิน เป็นที่งอกยาวไปตามแนวแม่น้ำ ที่ดินพิพาทมิได้เกิดจากการที่น้ำพัดพาเอาดินจากที่อื่นมาทับถมกันที่ริมตลิ่งตามธรรมชาติจนน้ำท่วมไม่ถึงทำให้เกิดที่ดินงอกออกไปจากริมตลิ่งแต่เป็นทางน้ำที่ตันเขินขึ้นเพราะน้ำเปลี่ยนทางเดิน และเดิมที่ดินพิพาทเป็นเกาะมีลำคลองกั้นกลางระหว่างที่ดินพิพาทกับที่ดินของโจทก์ทางทิศเหนือและทางทิศใต้มีคลอง แต่ทางราชการได้ปิดกั้นคลองทำให้

ลำคลองที่กั้นกลางระหว่างที่ดินพิพาทกับที่ดินของโจทก์ต้นเงิน น้ำท่วมไม่ถึง ที่ดินพิพาทจึงไปติดกับที่ดินของโจทก์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเดิมสภาพของที่ดินพิพาทเป็นเกาะ เมื่อลำรางที่กั้นระหว่างที่ดินพิพาทกับที่ดินของโจทก์ต้นเงินและน้ำท่วมไม่ถึง ที่ดินพิพาทจึงติดกับที่ดินของโจทก์ ที่ดินพิพาทจึงมีใช้ที่ดินที่งอกออกไปจากริมตลิ่งของที่ดินโจทก์ตามธรรมชาติแต่เป็นช่องทางน้ำที่ต้นเงิน แล้วขยายเข้ามาติดที่ดินของโจทก์ ที่ดินพิพาทจึงมีใช้ที่งอกริมตลิ่งของที่ดินโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๘ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่และเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้

ฎีกาที่ ๑๔๙/๒๕๔๓

เดิมที่พิพาทเป็นที่ขายตลิ่งที่น้ำท่วมถึง จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔(๒) ที่พิพาทเพ็ญกลายเป็นที่งอกหลังจากมีการสร้างถนนเมื่อ ๔ ถึง ๕ ปี มาแล้ว ดังนั้น ก่อนหน้าที่พิพาทเป็นที่งอกแม้โจทก์จะครอบครองมานานเท่าใด ก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์ หลังจากที่ดินพิพาทกลายเป็นที่งอกที่เชื่อมติดกับที่ดินของจำเลยที่ ๑ ที่งอกพิพาทจึงเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ ๑ ด้วย เมื่อโจทก์ครอบครองยังไม่ถึง ๑๐ ปี โจทก์จึงไม่ได้กรรมสิทธิ์ตามมาตรา ๑๓๘๒

คำพิพากษาศาลฎีกา เกี่ยวกับ ที่ดินของวัด (ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕)

ฎีกาที่ ๑๒๘๘/๒๕๑๓

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าที่ดินพิพาทเป็นที่วัด แม้จำเลยจะได้นำรังวัดออกโฉนดเป็นของจำเลย และครอบครองทำประโยชน์มานานสักเท่าใดก็ตาม จำเลยก็ไม่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น ทั้งจะยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดไม่ได้ เพราะตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ กิติ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๓๗ กิติ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ กิติ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ กิติ ได้มีข้อบัญญัติไว้ตลอดมาว่า ที่วัด ผู้ใดผู้หนึ่งจะโอนกรรมสิทธิ์ที่นั่นไปไม่ได้ จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ และห้ามมิให้บุคคลโดยอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัด

ฎีกาที่ ๓๖๔๗/๒๕๓๗

ที่พิพาทเป็นที่ดินของวัดโจทก์อันเป็นที่ธรณีสงฆ์ จำเลยจึงไม่อาจอ้างการครอบครองและยกอายุความขึ้นต่อสู้กับโจทก์ได้ ทั้งนี้เพราะจำเลยต้องห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๔

ฎีกาที่ ๕๔๒๖/๒๕๓๗

โจทก์เป็นวัดในพระพุทธศาสนายินยอมให้จำเลยที่ ๑ ดำเนินการเทศกอนกรีตในที่ดินพิพาทเป็นผืนเดียวกับถนนสายเถินบุรีเพื่อใช้เป็นที่จอดรถ เป็นวงเวียนให้รถอ้อม และให้สร้างป้อมตำรวจในที่ดินพิพาทแสดงให้เห็นเจตนาของโจทก์ที่จะสละสิทธิอุทิศที่ดินพิพาทให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยปริยายกรณีดังกล่าวไม่เป็นการขัดต่อ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ฯ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

ฎีกาที่ ๗๔๙๐/๒๕๔๒

ตามบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๓๑ วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และวัดมีสองอย่าง อย่างหนึ่งคือสำนักสงฆ์ ตามมาตรา ๓๒ การสร้างวัดและการตั้งวัดให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๗) ซึ่งออกตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๓๒ แห่ง พ.ร.บ.ดังกล่าว กำหนดวิธีการสร้างวัดและการตั้งวัดไว้ ซึ่งเห็นได้ว่า วัดที่จะมีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งรวมถึงวัดประเภทสำนักสงฆ์ด้วยนั้น หลังจากกรมการศาสนาออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัดแล้ว ยังต้องมีการดำเนินการเพื่อขอตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอและผ่านขั้นตอนการพิจารณา การปรึกษา และการรายงานการขอตั้งวัด

โดยหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามลำดับ จนเมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ จึงจะประกาศตั้งเป็นวัดในราชกิจจานุเบกษาได้ วัดโจทก์แม้จะได้รับอนุญาตให้สร้างวัดแล้ว แต่เมื่อยังไม่ได้มีการ ดำเนินการเพื่อขอตั้งเป็นวัดและยังไม่ได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ตั้งวัดตามกฎหมาย ย่อมจะถือว่าขณะยื่น ฟ้องโจทก์เป็นวัดประเภทสำนักสงฆ์อันจะทำให้ฐานะเป็นนิติบุคคลหาได้ไม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกา เกี่ยวกับ ส.ค.๑

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๙๐/๒๕๐๙

การแจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) เป็นเอกสารที่ผู้ครอบครองที่ดินยื่นต่อเจ้าพนักงาน เพื่อแสดงว่ามีที่ดินอยู่ในความครอบครองของตนก่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่ใช่เอกสารที่ เจ้าหน้าที่ทำขึ้น การที่เจ้าพนักงานลงเลขรับ ลงชื่อกำกับ และประทับตราเป็นการแสดงให้เห็นเพียงว่าเอกสาร นี้ได้ผ่านเจ้าพนักงานแล้วเท่านั้น ไม่ทำให้หนังสือแบบแจ้งการครอบครองที่ผู้แจ้งทำกลายเป็นหนังสือที่เจ้า พนักงานทำไปได้ และไม่มีข้อความหรือความหมายเป็นการรับรองหนังสือแจ้งการครอบครองที่ดินแต่อย่างใด ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ให้แจ้งการครอบครองที่ดินตามแบบ ส.ค. ๑ ต่อนายอำเภอท้องที่โดยมีกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน รับรองว่าข้อความถูกต้องตามความจริงนั้นเป็นเพียงประกาศ แจ้งให้ผู้ครอบครองและทำ ประโยชน์ในที่ดินก่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายที่ดิน ไปแจ้งการครอบครองตามหลักเกณฑ์และวิธีการตาม ประกาศดังกล่าวแล้วเท่านั้น และเป็นประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ผู้แจ้งการครอบครองที่ดินปฏิบัติ ส่วนหนึ่ง ไม่ใช่เป็นประกาศหน้าที่ของกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน การที่กำนันผู้ใหญ่บ้านเซ็นชื่อรับรองในหนังสือแจ้ง การครอบครองเป็นเพียงพยาน ไม่ใช่รับรองว่าหนังสือนั้นเป็นเสมือนหนังสือราชการ หนังสือแจ้งการ ครอบครองที่ดิน (ส.ค.๑) จึงไม่ใช่เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑๘/๒๕๐๓

การแจ้งการครอบครองที่ดินตามแบบ ส.ค.๑ นั้น ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้แจ้งแต่ประการใด เว้นแต่ผู้แจ้งจะได้สิทธิครอบครองอยู่แล้ว โดยชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗๖-๑๐๗๙/๒๕๑๐

ผู้ที่ไม่มียุทธินในที่ดิน แม้จะได้ไปแจ้งการครอบครอง ได้รับ ส.ค.๑ และได้รับ น.ส.๓ ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิครอบครองในที่ดินนั้น รับซื้อที่ดิน น.ส.๓ ไว้โดยสุจริต เสียค่าตอบแทนและจดทะเบียน ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เมื่อปรากฏว่าผู้มีชื่อใน น.ส.๓ ไม่มีสิทธิในที่ดินนั้น ผู้ซื้อก็ไม่มีสิทธิแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๒/๒๕๑๓

ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติว่า ส.ค.๑ นั้นเป็นหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินหรือถือว่าเหมือน โฉนด การแจ้งเป็นเพียงการแสดงเจตนาอย่างหนึ่งว่า ผู้แจ้งยังไม่สละสิทธิครอบครองที่ดินที่แจ้งนั้น การแจ้ง ก็ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่หรือกรรมสิทธิ์นอกเหนือไปจากสิทธิที่ครอบครองมีอยู่แต่เดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๖/๒๕๕๐

ป.วิ.พ. มาตรา ๕๕ , พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๒๖

ที่ดินพิพาทอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแต่ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลตามกฎหมายว่าประชาชนได้ทราบพระราชกฤษฎีกา และกรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว ถือได้ว่าเป็นการเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณพื้นที่พิพาทตาม พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ (๔) ที่ดินพิพาทจึงไม่มีสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อจำเลยโต้แย้งสิทธิครอบครองของโจทก์ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลย

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินตามใบภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. ๕) เลขสำรวจที่ ๒๒๙/๓๗-๔๐ หมู่ที่ ๖ ตำบลท่าช้างคล้อง อำเภอผาขาว จังหวัดเลย เนื้อที่ประมาณ ๓๙ ไร่ โดยซื้อมาจากนายบัวไหล พลหล้า และนายสุจิตร์ ระวังชัย โจทก์ให้จำเลยทั้งสองดูแลรักษาที่ดินดังกล่าวแทน และอนุญาตให้ปลูกพืชในที่ดินบางส่วน ต่อมาวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๗ จำเลยทั้งสองทำบันทึกการตกลงไว้กับโจทก์ว่า จะตัดต้นยูคาลิปตัสที่จำเลยทั้งสองปลูกไว้ในที่ดินของโจทก์เนื้อที่ประมาณ ๙ ไร่ ออกจากที่ดินให้หมด ภายในวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ครั้นเมื่อถึงกำหนดจำเลยทั้งสองไม่ยอมปฏิบัติตามบันทึกการตกลงดังกล่าว โจทก์บอกกล่าวแล้ว แต่จำเลยทั้งสองเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยทั้งสองตัดต้นยูคาลิปตัสพร้อมทั้งขุดรากแล้วนำออกไปจากที่ดินของโจทก์ และปรับที่ดินให้อยู่ในสภาพพร้อมเพาะปลูกพืชได้ตามปกติ ให้จำเลยทั้งสองและบริวารออกไป และห้ามเข้าไปเกี่ยวข้องกับที่ดินของโจทก์ตามฟ้อง ถ้าจำเลยทั้งสองไม่ปฏิบัติตามให้โจทก์สามารถดำเนินการดังกล่าวได้โดยให้จำเลยทั้งสองเสียค่าใช้จ่าย

จำเลยทั้งสองให้การว่า ที่ดินตามฟ้องอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าภูผาแดง ห้วยส้ม การที่โจทก์ซื้อที่ดินดังกล่าวมาจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ไม่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินดังกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ พิพากษากลับว่า โจทก์มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทตามแผนที่พิพาท เอกสารหมาย จ.ล.๑ เฉพาะส่วนเส้นสีเขียว เนื้อที่ ๘ ไร่ ๓ งาน ๖๐ ตารางวา ให้จำเลยทั้งสองตัดต้นยูคาลิปตัสออกไปจากที่ดินพิพาทดังกล่าว และปรับที่ดินพิพาทดังกล่าวให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ห้ามจำเลยทั้งสองและบริวารเข้ายุ่งเกี่ยวในที่ดินพิพาทดังกล่าวอีกต่อไป ส่วนที่โจทก์มีคำขอว่า หากจำเลยทั้งสองไม่ยอมตัดต้นยูคาลิปตัส และปรับที่ดินพิพาทดังกล่าวให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย โจทก์สามารถดำเนินการเองได้ โดยให้จำเลยทั้งสองเสียค่าใช้จ่ายเองนั้น เห็นว่า เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ ทวิ ได้อยู่แล้ว จึงให้ยกคำขอในส่วนนี้ ให้จำเลยทั้งสองใช้ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความรวม ๓,๐๐๐ บาท

จำเลยทั้งสองฎีกา โดยผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีในศาลอุทธรณ์ภาค ๔ รับรองว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาในข้อเท็จจริงได้

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ข้อเท็จจริงที่คู่ความมิได้โต้แย้งในชั้นฎีการับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๓๔ โจทก์ซื้อที่ดินจากนายสุจิตร์ ระวาดชัย กับนายบัวไหล พลหล้า เนื้อที่ ๓๐ ไร่เศษ โดยมี จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นมารดานางจุ่ม จิราพงษ์ ซึ่งอ้างว่าเคยอยู่กับฉันสามีภริยากับโจทก์ขณะที่นางจุ่ม ทำงาน เป็นพนักงานที่ร้านอาหารของโจทก์เป็นนายหน้า เมื่อปี ๒๕๓๕ จำเลยทั้งสองเข้าทำนาในที่ติดดังกล่าว และปี ๒๕๓๖ จำเลยทั้งสองได้ปลูกต้นยูคาลิปตัสในที่ดินบางส่วนตามเส้นสีเขียวในแผนที่พิพาทหมายเลข จ.ล.๑ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๗ มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้ที่ดินที่โจทก์ซื้อมาดังกล่าว รวมทั้งที่ดินภายใน เส้นสีเขียวซึ่งเป็นที่ดินพิพาทที่อยู่ในเขตป่าภูเขาแดง-ห้วยส้ม โชนอี ซึ่งเดิมเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ และกรมป่าไม้ได้ส่งมอบที่ดินดังกล่าวให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แล้ว เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๗ โจทก์และจำเลยทั้งสองทำบันทึกการตกลงกรณีการปลูกพืชในที่ดิน (พิพาท) เอกสารหมายเลข จ.๗ และเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ ได้ทำบันทึกเกี่ยวกับที่ดินพิพาทไว้ตามรายงาน ประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานเอกสารหมายเลข จ.๘ โจทก์ได้ให้ทนายความมีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยทั้งสอง ตัดต้นยูคาลิปตัสที่จำเลยทั้งสองปลูกในที่ดินพิพาทและออกไปจากที่ดินดังกล่าว จำเลยทั้งสองได้รับหนังสือบอก กล่าวของโจทก์แล้วไม่ยอมทำตาม...

พิเคราะห์แล้ว คดีมีปัญหาตามฎีกาจำเลยทั้งสองข้อแรกว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ (๔) บัญญัติว่า “ถ้าเป็นที่ดินใน เขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินเขตป่าสงวน แห่งชาติส่วนใดแล้ว เมื่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะนำที่ดินแปลงใดในส่วนนั้นไปดำเนินการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ ในที่ดินแปลงนั้น และให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมได้โดยไม่ต้องดำเนินการเพิกถอนตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ” เมื่อบริเวณที่ดินพิพาทซึ่งเดิม อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๓๗ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลตามกฎหมายว่าประชาชนได้ทราบ พระราชกฤษฎีกานี้แล้วเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ และกรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวให้สำนักงานการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว ถือได้ว่าเป็นการเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณพื้นที่พิพาท ที่ดิน ที่พิพาทจึงไม่มีสภาพความเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามที่จำเลยทั้งสองฎีกาแล้ว เมื่อจำเลยทั้งสองโต้แย้งสิทธิ ครอบครองของโจทก์ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง”

พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ.

แนวคำวินิจฉัยศาลปกครองสูงสุด เกี่ยวกับ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.)

คำสั่งที่ ร.๕๙๔/๒๕๔๖ คำร้องที่ ร.๓๔๔/๒๕๔๖

ประเด็นที่ผู้ฟ้องคดี ขอเพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ศาลปกครองสูงสุด พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาก่อนว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองอุทธรณ์หรือไม่ ศาลเห็นว่ามาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้นิยาม คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท หมายความว่า คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายที่มีการจัดตั้งองค์กรและวิธีพิจารณาสำหรับการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) แต่งตั้งขึ้นตามข้อ ๕.๑.๒ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีอำนาจหน้าที่กำกับติดตามดูแลให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทางคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) กำหนด ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มิได้เป็นองค์กรและมีวิธีพิจารณาสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตามความหมายในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ข้อ ๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มีอำนาจหน้าที่กำกับติดตามดูแลให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ดังนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) จึงเป็นคณะบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้เข้าไปร่วมพิจารณาในการดำเนินกิจการทางปกครองร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดที่มีปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ผูกพันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องนำไปดำเนินการหรือสั่งการไปตามอำนาจหน้าที่ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามนัยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และมาตรา ๓ วรรคสอง (๒) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

ปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่ามติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) กระบอบสิทธิของผู้ฟ้องคดีหรือไม่

ศาลเห็นว่า ข้อ ๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มีอำนาจหน้าที่กำกับติดตามดูแลให้ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๕.๑ และข้อ ๕.๒ เท่านั้น มิได้ให้อำนาจเข้าไปดำเนินการหรือสั่งการในเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) เพียงแต่เข้าร่วมพิจารณาให้ความเห็นเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) จึงเป็นการพิจารณาภายในฝ่ายปกครองที่ยังไม่มีผลตามกฎหมายที่จะบังคับให้คู่กรณีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องปฏิบัติตาม แต่จะต้องมีการดำเนินการหรือสั่งการโดยผู้มีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองเสียก่อน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มีมติว่า ผู้ฟ้องคดีได้เอกสาร ส.ค. ๑ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงมิใช่คำสั่งทางปกครอง เพราะยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงหรือระงับไปซึ่งสิทธิหรือกระบวนสิทธิของผู้ฟ้องคดีแต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องขอเพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (กบร.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

คำสั่งที่ ร.๒๗๖/๒๕๕๓ คำร้องที่ ร.๖๖๐/๒๕๕๒

ผู้ฟ้องคดี (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองผักนาก) มีหนังสือขอคัดค้านการรังวัดเพื่อออกเอกสารสิทธิของ นางสาว ส. กับพวก ที่ได้นำ น.ส. ๓ เลขที่ ๗๑ (อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี) ยื่นขอรังวัดออกโฉนดที่ดินต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดสุพรรณบุรี สาขาสามชุก มติของผู้ถูกฟ้องคดี (คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ จังหวัดสุพรรณบุรี) ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๕๑ ว่าที่ดินที่ นางสาว ส. กับพวก ขอออกโฉนดไม่ได้ตั้งอยู่ในที่สาธารณประโยชน์ตอนยาว สามารถออกเอกสารสิทธิทางที่ดินได้ ซึ่งผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนมติดังกล่าว โดยที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีอำนาจหน้าที่เพียงสอบสวนสิทธิ รวบรวมข้อมูล และมีมติเพื่อให้เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานทางปกครองใช้ประกอบการพิจารณาดำเนินการหรือออกคำสั่งทางปกครองในชั้นต่อไป มติดังกล่าวจึงเป็นเพียงกระบวนการขั้นตอนภายในเพื่อพิจารณาในการทำคำสั่งทางปกครอง ยังมิได้เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่จะส่งผลทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
เรื่อง กรมที่ดินขอหารือว่าการจำหน่าย ส.ค.๑ เป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่

กรมที่ดินได้มีหนังสือ ส่วนที่สุด ที่ มท ๐๗๒๔/๒๖๒๕๒ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง สรุปความได้ว่า

๑. นายสุข นาคำรอด ได้นำหลักฐาน ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม จำนวนเนื้อที่ ๕๖-๐-๐๐ ไร่ มาขอออกโฉนดที่ดิน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม โดยอ้างว่าได้ครอบครองและทำประโยชน์ต่อเนื่องจากนายฟอง พรหมวงษ์ ซึ่งเป็นผู้แจ้งการครอบครองที่ดินเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการรังวัดแล้วปรากฏว่าที่ดินมีอาณาเขต ระยะของแนวเขต แตกต่างไปจากเดิมได้เนื้อที่ ๔๙-๑-๖๑ ไร่ น้อยกว่าเนื้อที่เดิม ๖-๒-๒๔ ไร่ ช้างเคียงรับรองแนวเขตครบ

๒. สำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม พิจารณาแล้วเห็นว่า ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช ที่ผู้ขอนำมาเป็นหลักฐานในการออกโฉนดที่ดิน น่าจะเป็นการแจ้งการครอบครองที่ดินไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเนื่องจากได้นำที่สาธารณประโยชน์ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนการครอบครองไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ มาแจ้งการครอบครองที่ดิน ย่อมไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใดตามมาตรา ๕ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ เห็นควรจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดินต่อไป แต่เนื่องจากผู้ขอได้นำพยานบุคคลซึ่งเป็นผู้สูงอายุ โดยอ้างว่ารู้เห็นในการทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าวมาให้อภัยคำยืนยันว่าผู้แจ้งการครอบครองที่ดินได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๕ ก่อนที่ทางราชการได้ประกาศขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ ประกอบกับสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดอุบลราชธานีก็ไม่คัดค้านการออกโฉนดที่ดิน และอำเภอเดชอุดมแจ้งว่าที่ดินไม่ทับที่สาธารณประโยชน์ ดังนั้น เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรมแก่นายสุขฯ จึงเห็นควรนำเรื่องดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด (กปร.จังหวัด) พิจารณา

๓. คณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินส่วนจังหวัดอุบลราชธานีพิจารณาแล้วมีมติว่า ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช เป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์บ้านเมืองเก่า ซึ่งทางราชการได้สงวนหวงห้ามโดยขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ก่อนวันแจ้งการครอบครองที่ดิน จึงให้เพิกถอน ส.ค.๑ แปลงดังกล่าว

๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีได้อาศัยอำนาจตามคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๓/๒๕๑๓ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓ มีคำสั่งให้จำหน่าย ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีชื่อนายฟอง พรหมวงษ์ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดินตามมติที่ประชุมของคณะ

กรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พร้อมทั้งแจ้งให้นายสุชา ทราบและให้ยื่นอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

๕. นายสุชาได้ยื่นหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ อุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี โดยให้เหตุผลสรุปได้ว่า คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดที่ให้จำหน่าย ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามมติของคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ชัดกับข้อเท็จจริงที่อดีตผู้ปกครองท้องที่ (นายนิยม ถิ่นชาน และนายสิงห์ บุญธรรม) ได้ให้อัยคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่า ที่ดินแปลงดังกล่าว นายฟองฯ ได้ครอบครองและทำประโยชน์มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ ต่อเนื่องมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงได้นำที่ดินแปลงดังกล่าวมาแจ้งการครอบครองและขายให้ตนซึ่งครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ตนจึงได้สิทธิครอบครองมาก่อน พ.ศ. ๒๔๙๒ ก่อนที่ทางราชการประกาศสงวนหวงห้ามชั้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ท่าเลเสียงสัตว์บ้านเมืองเก่า

๖. จังหวัดอุบลราชธานีได้พิจารณาแล้วเห็นว่า นายสุชาผู้อุทธรณ์ไม่สามารถนำพยานหลักฐานที่เป็นพยานเอกสารมาพิสูจน์หักล้างเอกสารของทางราชการ การอ้างพยานบุคคลไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ ต้องจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดิน จึงไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ดังกล่าว และได้มีหนังสือ ส่วนที่สุด ที่ อบ ๐๐๒๒/๑๐๗๖๙ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ รายงานความเห็นพร้อมเหตุผลเพื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์พิจารณาตามนัยมาตรา ๔๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๗. กรมที่ดินได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายสุชาอุทธรณ์ว่า คำสั่งจำหน่าย ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม ของผู้ว่าราชการจังหวัดตามมติของคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ชัดกับข้อเท็จจริงที่นายนิยม ถิ่นชาน ผู้ปกครองท้องที่ และนายสิงห์ บุญธรรม ผู้สูงอายุ ให้อัยคำว่าที่ดินแปลงดังกล่าว นายฟอง พรหมวงษ์ ได้ครอบครองและทำประโยชน์มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นการโต้แย้งข้อเท็จจริงที่ปราศจากหลักฐานประกอบพิสูจน์หักล้างหลักฐานของทางราชการและก่อนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีคำสั่งจำหน่าย ส.ค.๑ ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้วว่าที่ดินแปลงดังกล่าวทับที่สาธารณประโยชน์ท่าเลเสียงสัตว์บ้านเมืองเก่า ดังนั้น คำสั่งจำหน่าย ส.ค.๑ ของผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีเป็นคำสั่งทางปกครองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว แต่โดยที่คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่อาจอุทธรณ์ต่อไปได้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งในกรณีนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามข้อ ๒ (๑๑) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงเสนอปลัดกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อสั่งการต่อไป

๘. กองนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม ใช้อำนาจตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ประกอบกับประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ยกเลิกอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอเกี่ยวกับ

การปฏิบัติกรตามประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๑๑) ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๔๖/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๒๒ และคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๓/๒๕๑๓ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓ สั่งจำหน่าย ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลเมืองเดช อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ของนายสุชา ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดิน เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ (เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม) ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลคำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครองตามนิยามตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนกรณีที่ดินจังหวัดฯ เสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีให้ความเห็นชอบกับการจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครอง นั้น เป็นเพียงเงื่อนไขหรือกระบวนการพิจารณาภายในของฝ่ายปกครองเท่านั้น ผู้ทำคำสั่งทางปกครองในกรณีนี้จึงเป็นเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม และผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ตามข้อ ๒ (๘) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อข้อเท็จจริงกรณีนี้ปรากฏว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีได้พิจารณาอุทธรณ์ของนายสุชา แล้ว กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์รายนี้จึงเป็นอันยุติในชั้นการพิจารณาของผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ไม่ต้องเสนอเรื่องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาแต่อย่างใด เห็นควรส่งเรื่องนี้คืนให้กรมที่ดินพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

๙. รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทย(นายเอนก เกษมสุข) ได้พิจารณาความเห็นของกองนิติการแล้ว เห็นว่า การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีอนุมัติให้จำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดิน เป็นการดำเนินการเพื่อให้บังเกิดผลตามมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ และเมื่อคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๓/๒๕๑๓ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๑๓ ข้อ ๒ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้อนุมัติ ดังนั้น จึงน่าจะถือได้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ส่วนเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม เป็นเพียงผู้ดำเนินการทางธุรการให้ปรากฏการจำหน่าย ส.ค.๑ ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติ ในทะเบียนการครอบครองที่ดินเท่านั้น เพราะหากผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อนุมัติเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม ก็ไม่มีหน้าที่จำหน่าย การดำเนินการของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุบลราชธานี สาขาเดชอุดม จึงเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการของการมีคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้ทำคำสั่งทางปกครอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ ตามข้อ ๒ (๑๑) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และเสนอให้กองนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ทบทวนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งต่อมารองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงมหาดไทย (นายวรวิทย์ เลิศลักษณ์) ได้มีคำสั่งให้ดำเนินการตามความเห็นดังกล่าว

๑๐. กองนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พิจารณาทบทวนแล้วยังคงมีความเห็นเช่นเดิม และเห็นว่า เนื่องจากผลการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอาจเป็นบรรทัดฐานที่มีผลในการปฏิบัติราชการต่อไป

ในภายหน้า ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาเรื่องนี้ได้เป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบ จึงเห็นควรให้กรมที่ดินเสนอเรื่องนี้ให้คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองพิจารณาว่า การดำเนินการจำหน่าย ส.ค.๑ ในกรณีดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ และหากการดำเนินการจำหน่าย ส.ค.๑ ในกรณีดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง ผู้ทำคำสั่งทางปกครองในกรณีดังกล่าวได้แก่ผู้ใด กรมที่ดินจึงขอหารือประเด็นดังกล่าวมายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้รับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมที่ดิน) แล้วเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น โดยมีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดินเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ นั้น เห็นว่า การจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดิน เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าพนักงานที่ดิน ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒๔๔/๒๕๔๗ เรื่อง ระเบียบการแจ้งและรับแจ้งที่ดินที่มีผู้ครอบครองอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ประกอบกับคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๓/๒๕๑๓ เรื่อง จำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดิน ซึ่งมีผลเป็นการทำให้ผู้แจ้งการครอบครองที่ดินที่ถูกจำหน่ายการครอบครองดังกล่าวไม่สามารถนำ ส.ค.๑ ซึ่งเป็นหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดินไปขอออกโฉนดที่ดินได้ตามมาตรา ๕๘ ทวิ^๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้น จึง

^๑ มาตรา ๕๘ ทวิ เมื่อได้สำรวจรังวัดทำแผนที่หรือพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์ที่ดินตามมาตรา ๕๘ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ แล้วแต่กรณีให้แก่บุคคลตามที่ระบุไว้ในวรรคสอง เมื่อปรากฏว่าที่ดินที่บุคคลนั้นครอบครองเป็นที่ดินที่ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ได้ตามประมวลกฎหมายนี้ บุคคลซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามวรรคหนึ่งให้ได้ คือ

(๑) ผู้ซึ่งมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน มีใบจอง ใบเหยียบย่ำ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ โฉนดตรวจจอง ตรวจจองที่ตราว่า "ได้ทำประโยชน์แล้ว" หรือเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ

(๒) ผู้ซึ่งได้ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑๑ ทวิ

(๓) ผู้ซึ่งครอบครองที่ดินและทำประโยชน์ในที่ดินภายหลังวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับ และไม่มีใบจอง ใบเหยียบย่ำ หรือไม่มีหลักฐานว่าเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพเพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้ซึ่งมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดินตามวรรคสอง (๑) ให้ความหมายรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาจากบุคคลดังกล่าวด้วย

สำหรับบุคคลตามวรรคสอง (๒) และ (๓) ให้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์แล้วแต่กรณีได้ไม่เกินห้าสิบไร่ ถ้าเกินห้าสิบไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการเฉพาะราย ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดภายในสิบปีนับแต่วันที่ได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้บุคคล ตามวรรคสอง (๓) ผู้ได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินดังกล่าวโอนที่ดินนั้นให้แก่ผู้อื่น เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดก หรือโอนให้แก่

เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล อันเป็น "คำสั่งทางปกครอง" ตามบทนิยามใน มาตรา ๕^๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ประเด็นที่สอง การจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดินเป็นการออกคำสั่งทางปกครองของผู้ใดและใครเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าววิธีการจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดินกำหนดไว้โดยข้อ ๙^๗ ของคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒๔๔/๒๕๓๗ เรื่องระเบียบการแจ้งและรับแจ้งที่ดินที่มีผู้ครอบครองอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ที่ให้นายอำเภอสอบสวนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาสั่งการในกรณีที่ปรากฏว่าการแจ้งการครอบครองที่ดินมีการผิดพลาดคลาดเคลื่อน และตามคำสั่งกรมที่ดิน ที่ ๒๓/๒๕๑๓ ซึ่งกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนแล้วขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งจำหน่าย โดยให้ขีดเส้นขนานคู่ที่ด้านหน้า ส.ค.๑ ทั้งสองตอน และที่เอกสารอื่นของที่ดินแปลงนั้นในสารบบ และหมายเหตุว่า "ผู้ว่าราชการจังหวัดได้อนุมัติให้จำหน่ายแล้ว..." แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ลงนาม และวัน เดือน ปี กำกับไว้

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นว่า ข้อกำหนดดังกล่าวให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด ในการออกคำสั่งจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดิน ส่วนการดำเนินการของเจ้าพนักงานที่ดินเป็นเพียงวิธีการดำเนินการจำหน่าย ส.ค.๑ ให้เป็นไปตามคำสั่งหรือการอนุมัติของผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น ดังนั้น การจำหน่าย ส.ค.๑ ออกจากทะเบียนการครอบครองที่ดินจึงเป็นคำสั่ง

ทบวงการเมือง องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติ หรือ โอนให้แก่สหกรณ์เพื่อชำระหนี้โดยได้รับอนุมัติจากนายทะเบียนสหกรณ์ภายในกำหนดระยะเวลาห้าปี โอนตามวรรคห้า ที่ดินนั้น ไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี

^๖ มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

๑๓๙ ๑๓๙

"คำสั่งทางปกครอง" หมายความว่า

(๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑๓๙ ๑๓๙

^๗ ข้อ ๘ ในกรณีปรากฏหลักฐานว่าหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดินดังกล่าวนั้น มีการผิดพลาดคลาดเคลื่อน ให้นายอำเภอสอบสวนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาสั่งการเช่นกัน แล้วให้แก้ไขทะเบียนการครอบครองที่ดินตามกรณี

ทางปกครองของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งในกรณีนี้ตามข้อ ๒ (๑๑)^๑ ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์

(ลงชื่อ) ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์

(ศาสตราจารย์พิเศษ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤษภาคม ๒๕๕๕

^๑ ข้อ ๒ การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑๓๙ ๑๓๙

(๑๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือในฐานะราชการในส่วนภูมิภาค

๑๓๙ ๑๓๙

การประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) ครั้งที่ ๗/๒๕๔๙

เมื่อวันอังคารที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๙ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๓๐๑ ชั้น ๓

ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล

นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการ

วาระที่ ๓ เรื่องเสนอที่ประชุมเพื่อพิจารณา

เรื่องที่ ๓.๑ การพิสูจน์สิทธิในที่ดินของกองทัพเรือ บริเวณเกาะช้าง จังหวัดตราด

คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กปร.) พิจารณาแล้วเห็นว่า การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล.) เป็นเพียงการกำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐให้มีความชัดเจน ตามนัยมาตรา ๘ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มิได้เป็นการลบล้างสิทธิของราษฎรในการขอพิสูจน์สิทธิตามมาตรา กปร. แต่อย่างใด เนื่องจากราษฎรได้แย้งสิทธิในกรณีที่ดินแปลงพิพาทมีสถานะเป็นที่ดินของรัฐหรือไม่ และแม้ราษฎรจะไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าวก็สามารถใช้สิทธิทางศาลได้ การให้สิทธิกับราษฎรในการขอพิสูจน์สิทธิ อาจทำให้ปัญหามีข้อยุติ คู่กรณีไม่ต้องนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการของศาล ดังนั้น เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎร จึงมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของฝ่ายเลขานุการฯ โดยให้ราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์อยู่ในเขตที่ราชพัสดุที่ออก นสล. แล้ว สามารถขอพิสูจน์สิทธิตามมาตรา กปร. ได้ และให้กรมธนารักษ์ดำเนินการตามมาตรา กปร. เรื่องการพิสูจน์สิทธิ ต่อไป และให้ถือว่ากรณีดังกล่าวเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับที่สาธารณประโยชน์ที่ออก นสล. แล้วด้วย ให้ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ กปร. จังหวัด และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อไป

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินของรัฐ

แนวทางในการพิจารณา เริ่มต้นจากการที่ ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๔ ได้บัญญัติว่า “บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษา และดำเนินการคุ้มครองป้องกันได้ตามควรแก่กรณี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้ใช้ก็ได้”

ดังนั้น ที่ดินซึ่งอธิบดีกรมที่ดินมีหน้าที่ดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกัน ตามมาตรานี้ จึงได้แก่ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓๐๔ ป.พ.พ. หรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๓๐๕ ป.พ.พ. เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น กล่าวคือ ถ้าหากมีกฎหมายพิเศษ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นแล้ว การดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกัน ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายพิเศษ หรือตามกฎหมายเฉพาะนั้น ก็จะไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมที่ดินอีกต่อไป

ซึ่งในกรณีนี้ก็กล่าวก็ได้ปรากฏแล้วว่า ได้มีการกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินในกฎหมายหลายฉบับ เช่น

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๑๘

มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ที่ราชพัสดุ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด เว้นแต่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน

(๒) อสังหาริมทรัพย์สำหรับพลเมืองใช้ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

ส่วนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคล และขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ”

มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุ”

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๑ ให้กรมการอำเภอซึ่งปัจจุบัน หมายถึง นายอำเภอ มีหน้าที่ดูแลตรวจตรารักษาที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกชนิด คือ ที่เลี้ยงปศุสัตว์ ที่จัดไว้สำหรับราษฎรไปรวมเลี้ยงด้วยกัน ตลอดจนถนนหนทางและที่อย่างอื่น ซึ่งเป็นของกลางให้ราษฎรใช้ได้ด้วยกัน ตามมาตรา ๑๒๒ แห่ง พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๗ ก เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ความว่า

“นายอำเภอมีหน้าที่ร่วมกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในเขตอำเภอ

นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจใช้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ที่ดินตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดและปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดินและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่มีข้อพิพาทหรือคดีเกี่ยวกับที่ดินตามวรรคหนึ่ง นายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมกันดำเนินการหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการ ก็ให้มีอำนาจกระทำได้ ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยจะวางระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์เป็นแนวปฏิบัติด้วยก็ได้

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสามให้จ่ายจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด”

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประกอบด้วยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๕๐ (๒) และมาตรา ๕๓ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๘๙ (๑๐) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๘ (๘) และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๒ (๓)

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่การดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานแห่งชาติ ให้เป็นของกรมอุทยานแห่งชาติ **พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗** ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่การดูแลรักษาคุ้มครองป้องกันป่าไม้ และป่าสงวนแห่งชาติให้เป็นของกรมป่าไม้

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๔๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๐ (พ.ศ. ๒๕๑๕) และพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้ เจ้าท่า, มีหน้าที่ดูแลรักษาและขุดลอกร่องน้ำ ทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง และทะเลภายในน่านน้ำไทย

มาตรา ๑๑๗ “ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำเข้าไปเหนือน้ำ ในน้ำ และใต้ น้ำ ของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยหรือบนชายหาดของทะเลดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า

หลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยกฎกระทรวงดังกล่าวจะต้องระบุลักษณะของอาคารและการล่วงล้ำที่พึงอนุญาตไว้ให้ชัดเจนพร้อมทั้งระยะเวลาที่จะต้องพิจารณาอนุญาตให้แล้วเสร็จด้วย

เมื่อผู้ขออนุญาตยื่นคำขอถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการและลักษณะที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามวรรคสองแล้ว เจ้าท่าต้องอนุญาตภายในระยะเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวงดังกล่าว”

มาตรา ๑๒๐ “ให้เจ้าท่ามีหน้าที่ดูแล รักษาและขุดลอกร่องน้ำ ทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ และทะเลภายในน่านน้ำไทย

ห้ามมิให้ผู้ใดขุดลอก แกะไข หรือทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงร่องน้ำ ทางเรือเดิน แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบหรือทะเลภายในน่านน้ำไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาทและให้เจ้าท่าสั่งให้หยุดกระทำการดังกล่าว”

พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. ๒๕๓๕ ผู้อำนวยการทางหลวงเป็นผู้ควบคุมทางหลวง โดย

- อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้อำนวยการทางพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงสัมปทาน
- ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นผู้อำนวยการทางหลวงชนบท
- นายกเทศมนตรีเป็นผู้อำนวยการทางหลวงเทศบาล

มาตรา ๖ “ทางหลวงมี ๕ ประเภท คือ

- (๑) ทางหลวงพิเศษ
- (๒) ทางหลวงแผ่นดิน
- (๓) ทางหลวงชนบท
- (๔) ทางหลวงท้องถิ่น
- (๕) ทางหลวงสัมปทาน”

มาตรา ๑๔ “รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวง การแต่งตั้งนั้นจะจำกัดให้เป็นผู้อำนวยการทางหลวงเฉพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือเฉพาะสายใดสายหนึ่งก็ได้”

มาตรา ๑๕ “ในกรณีที่รัฐมนตรียังไม่ได้แต่งตั้งผู้อำนวยการทางหลวงตามมาตรา ๑๔ ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้ควบคุมทางหลวง

- (๑) อธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงสัมปทาน
- (๒) อธิบดีกรมทางหลวงชนบทเป็นผู้อำนวยการทางหลวงชนบท
- (๓) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา หรือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีกฎหมายจัดตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นผู้อำนวยการทางหลวงท้องถิ่น”

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๐๔

มาตรา ๖ “เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำโดยประกาศพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “อุทยานแห่งชาติ”

ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง”

มาตรา ๑๖ “ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(๑) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า...”

มาตรา ๑๘ “บุคคลซึ่งเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี”

มาตรา ๒๒ “ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เป็นเหตุให้มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่หรือมีสิ่งอื่นใดในอุทยานแห่งชาติผิดไปจากสภาพเดิม ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำลายหรือรื้อถอนสิ่งนั้นๆ ออกไปให้พ้นอุทยานแห่งชาติ หรือทำให้สิ่งนั้นๆ กลับคืนสู่สภาพเดิม แล้วแต่กรณี ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือถ้าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หรือเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ พนักงานเจ้าหน้าที่จะกระทำการดังกล่าวแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งเสียเองก็ได้ตามสมควรแก่กรณี และผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ชดใช้ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการที่พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำการเสียเองนั้น”

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๓๓ “เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ก็ให้กระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาด้วย บริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า”

ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง”

มาตรา ๓๘ “ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือหรือครอบครองที่ดินหรือปลูกหรือก่อสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือตัด โคน แผ้วถาง เผา หรือทำลายต้นไม้หรือพฤษชาติอื่น หรือขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลี้ยงสัตว์ หรือปล่อยสัตว์หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมทัน เหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแล รักษาหรือบำรุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการเพาะพันธุ์ การศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้การศึกษาหรือการพักผ่อนหย่อนใจ หรืออำนวยความสะดวก หรือให้ความรู้แก่ประชาชน ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมประมง แล้วแต่กรณี กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ ทั้งนี้ ตาม ระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ”

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

มาตรา ๖ “บรรดาป่าที่เป็นป่าสงวนอยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่า ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดป่าอื่นใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่า หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ให้กระทำได้โดยออกกฎกระทรวงซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย”

มาตรา ๑๒ “บุคคลใดอ้างว่ามีสิทธิ หรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติใด อยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้น ใช้บังคับถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าว ให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น

คำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ ส่งต่อไปยังคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาตินั้นโดยไม่ชักช้า

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีสิทธิในที่ดินที่บุคคลมีอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน”

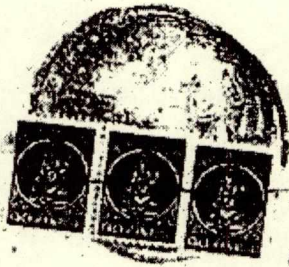
มาตรา ๑๔ “ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรือ อยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการ เสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ...”

๖. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามประมวลกฎหมายที่ดินและที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าไม้ถาวร ตามมติคณะรัฐมนตรี ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

นอกจากนี้ ยังมีที่ดินอีกหลายประเภท ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวง ทบวง กรมอื่น และรัฐวิสาหกิจบางแห่ง เช่น ที่ดินของการรถไฟ โดยมี การรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายจัดตั้งเป็นผู้ดูแลรักษา สำหรับที่ดินเขตคันคลอง คูน้ำต่างๆ เชื้อน ก็มี กรมชลประทาน เป็นหน่วยงานของรัฐ ผู้ดูแลรักษาตามกฎหมายเฉพาะเช่นกัน

โดยสรุป อำนาจของอธิบดีกรมที่ดินเกี่ยวกับการดูแลรักษา และคุ้มครองป้องกันที่ดิน ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และทรัพย์สินของแผ่นดิน ตามมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จึงมีเฉพาะที่ดินรกร้างว่างเปล่า ตามมาตรา ๑๓๐๔ (๑) ป.พ.พ. อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันอำนาจหน้าที่ ที่กล่าวนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจ แทนแล้ว ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๓ เรื่อง มอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและดำเนินการคุ้มครองป้องกันที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน โดยให้ทบวงการเมืองดังต่อไปนี้ มีอำนาจหน้าที่ คือ

- จังหวัดภายในเขตจังหวัด แต่นอกเขตเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดนั้น
- เทศบาล ภายในเขตเทศบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
- เมืองพัทยา ภายในเขตเมืองพัทยา
- กรุงเทพมหานคร ภายในเขตกรุงเทพมหานคร

กรมที่ดิน

แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน

เลขที่ ๒

วันที่ ๒๑/๑๒/๕๖
พนักงานเจ้าหน้าที่กรม
ที่ดิน

ที่ดิน

หมู่บ้านที่ ตำบล อำเภอ
จังหวัด

วันที่ ๒๑/๑๒/๕๖
ชาย ๒๕ ปี เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย
ข้าภรรยา ๒๑ ปี เชื้อชาติ สัญชาติ
อายุ ปี เชื้อชาติ สัญชาติ

คำขอแจ้งครอบครองที่ดิน ตำบล อำเภอ
จังหวัด

หมู่บ้านที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด
ที่ดินแปลงที่ขอแจ้งครอบครอง

ที่ดินแปลงที่ขอแจ้งครอบครอง ตำบล อำเภอ จังหวัด
จำนวนเนื้อที่

ทิศเหนือ ท. ๒๕๖ - ๒๕๗

ทิศใต้ ท. ๒๕๖ - ๒๕๗

ทิศตะวันออก ท. ๒๕๖ - ๒๕๗

ทิศตะวันตก ท. ๒๕๖ - ๒๕๗

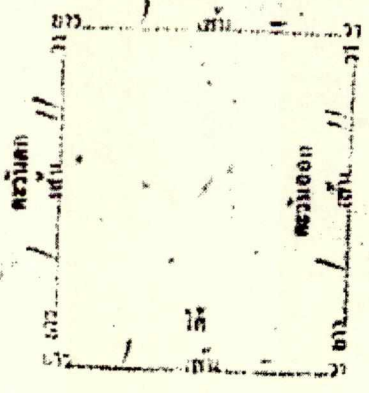
ได้มาอย่างไร คำแจ้งเมื่อใด

หลักฐานการได้มา
สภาพที่ดิน

จำนวนเนื้อที่รวมที่ดินแล้ว ความใบสำคัญทะเบียนเลข

มีใบได้ส่วน ใบนี้ หน้าสำรวจ ตำบล อำเภอ

รูปที่ดินโดยประมาณ

- ๑๕๐ เจ้าของที่ดิน
- ๑๕๐ เจ้าของที่ดิน
- ๑๕๐ เจ้าของที่ดิน
- ๑๕๐ เจ้าของที่ดิน
- ๑๕๐ เจ้าของที่ดิน
- ๑๕๐ เจ้าของที่ดิน

Handwritten signature or stamp at the bottom of the page.

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด (อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๒๒๙/๒๕๕๑

นายมานพ คงคารวี

ผู้ฟ้องคดี

เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดระยอง ที่ ๑

กรมที่ดิน ที่ ๒

ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่ง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประมวลกฎหมายที่ดิน (มาตรา ๘ วรรคสอง)

พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ (มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๗๒)

คำขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ที่พิพาทเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ เป็นคำขอที่ศาลไม่อาจมีคำสั่งได้ และหากจะแปลความว่าผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งจำหน่ายที่ดินแปลงพิพาทออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ประจำตำบลนาตาขวัญ แต่การจะเป็นหรือการสิ้นไปของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์เพียงประการเดียว หากแต่ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ ตามกฎหมายด้วย ประกอบกับการจำหน่ายที่ดินออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ เนื่องจากที่ดินไม่มีสภาพเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์และการขึ้นทะเบียนภายหลังจากมีบุคคลได้สิทธิครอบครองโดยชอบแล้ว ไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิของบุคคล โดยทั่วไป การจำหน่ายที่ดินแปลงพิพาทดังกล่าวจึงไม่กระทบสิทธิใด ๆ ของผู้ฟ้องคดี ทำให้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการดำเนินการดังกล่าวผู้ฟ้องคดีจึงไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ

ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ตามที่จำเอก ป. มีหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัดระยองว่าที่ดินที่ขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์เป็นของนาย ด. ซึ่งเป็นตาของตน โดยมีหลักฐาน คือ (๑) แบบหมายเลข ๓ สารบบ เล่ม ๒ ก หน้า ๗ หมู่ที่ ๒ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ระบุเนื้อที่ประมาณ ๓๔ ไร่ ๑ งาน ๕ วา (๒) ใบเหี้ยมย่ำที่ดิน

เล่ม ๑ หน้า ๗ สารบบ เล่ม ๗ หน้า ๗ ตำบลนาตาขวัญ ๒๐ ไร่ ๓๖ วา ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๘๑ และ (๓) แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) เลขที่ ๒๔๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลนาตาขวัญ เนื้อที่ประมาณ ๒๘ ไร่ ๒ งาน ๖๖ วา ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘ ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่า เอกสารหลักฐานทั้ง ๓ ฉบับดังกล่าวออกมาโดยไม่ถูกต้อง นอกจากนั้น การใช้อำนาจตามกฎหมาย ในการสั่งจำหน่ายที่ดินออกจากที่สาธารณประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง (๑) กำหนดว่า ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือที่ดินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่มิได้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด ตามอำนาจกฎหมายอื่น การถอนสภาพให้ กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา จึงนำเสนอสงสัยว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ อาศัยอำนาจตามกฎหมายใดในการอ้างสั่งจำหน่ายที่ดินสาธารณประโยชน์ ดังกล่าว ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ที่ดินพิพาทเป็นที่สาธารณประโยชน์

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ให้การว่า ทางราชการได้ปักป้ายที่ สาธารณประโยชน์หมู่ที่ ๒ ตำบลนาตาขวัญ ไว้ในชั้นเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินของจำเอก ป. ต่อมา จำเอก ป. มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง ขอความเป็นธรรมในการพิจารณา ที่ดินสาธารณประโยชน์ อำเภอเมืองระยองมีบันทึกลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๒๕ แจ้งว่า ได้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานและแต่งตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ เรื่องร้องเรียนรายนี้แล้วมีความเห็นว่า ที่ดินแปลงที่ร้องเรียนได้ขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ประจำหมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ เนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ๑ งาน เป็นแปลงเดียวกับ นาย ด. ได้ครอบครองที่ดินแปลงดังกล่าวมาก่อนนำขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์โดยมีหลักฐาน เป็นใบเหยียบย่ำที่ดินเนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ๓๖ ตารางวา ออกให้เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๘๑ ต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับนาย ด. ได้แจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) เนื้อที่ประมาณ ๒๘ ไร่ ๒ งาน ๖๖ ตารางวา เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๘๘ และได้รับแบบ หมายเลข ๓ เนื้อที่ประมาณ ๓๔ ไร่ ๑ งาน ๕ ตารางวา ออกให้เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๘๙ การขึ้นทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ดังกล่าวจึงไม่ถูกต้อง ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการหวงห้าม ที่ดินรกร้างว่างเปล่า อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ที่ดินแปลงนี้ น่าจะเป็นสิทธิของนาย ด. ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับจังหวัดระยอง จึงให้อำเภอเมืองระยองจำหน่ายทะเบียนที่สาธารณประโยชน์แปลงนี้และได้ดำเนินการรังวัด เพื่อออกโฉนดที่ดินตามคำขอ

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาว่า หลักฐานที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองรับฟังในการ พิจารณาจำหน่ายที่สาธารณประโยชน์ที่พิพาทเป็นเอกสารที่ชอบด้วยกฎหมายประกอบกับ

การจำหน่ายเป็นการดำเนินการเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกฎหมายแล้ว การจำหน่ายที่สาธารณประโยชน์ที่พิพาทของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเป็นการออกคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว พิพากษายกฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่มีอำนาจมาสั่งจำหน่ายที่ดินสาธารณประโยชน์ เพราะ พ.ร.บ. ว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๗ กำหนดให้การถอนการหวงห้ามทั้งหมดหรือบางส่วนให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้รวมถึงการหวงห้ามที่มีไว้ก่อนพระราชบัญญัตินี้ด้วยการจำหน่ายที่ดินสาธารณะออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ไม่ว่าจะจำหน่ายก่อนหรือหลังพระราชบัญญัตินี้จะต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาทั้งหมด ขอให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า คำขอของผู้ฟ้องคดีที่ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ที่พิพาทเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ เป็นคำขอที่ศาลปกครองไม่อาจมีคำสั่งบังคับได้ตามมาตรา ๗๒ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ และหากจะแปลความว่าผู้ฟ้องคดีฟ้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งจำหน่ายที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงที่พิพาทออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ประจำตำบลนาตาขวัญ หนังสือของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๒๙ ที่แจ้งจังหวัดระยองว่าเห็นชอบด้วยกับข้อหารือของจังหวัดระยองที่จะจำหน่ายที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงพิพาทเป็นเพียงการตอบข้อหารือของจังหวัดระยองเท่านั้น ไม่ใช่คำสั่งให้จำหน่ายที่ดินสาธารณประโยชน์ออกจากทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ประจำตำบลนาตาขวัญ แต่คำสั่งจำหน่ายที่ดินสาธารณประโยชน์แปลงดังกล่าวเป็นคำสั่งของจังหวัดระยอง ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๐ แต่เนื่องจากการเกิดหรือการได้มาซึ่งที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันนั้นมีได้ ๔ กรณี ดังนี้ ๑. เกิดจากสภาพธรรมชาติ ๒. เกิดจากการใช้ร่วมกันของประชาชน ๓. ได้มาโดยทางนิติกรรม ซึ่งก็ได้แก่โดยการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้หรืออุทิศให้ ๔. ได้มาโดยผลของกฎหมาย ได้แก่ การได้มาโดยการสงวนหรือหวงห้ามและการได้มาโดยการเวนคืน สำหรับการสิ้นไปของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันนั้นมี ๓ กรณี คือ ๑. การสิ้นไปตามประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งมาตรา ๘ วรรคสอง (๑) กำหนดว่า ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ถ้าทบวงการเมืองรัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจัดหาที่ดินมาให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทนแล้ว การถอนสภาพหรือโอนให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นหรือที่ดินเปลี่ยนสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และมีได้ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด

ตามกฎหมายอื่นแล้ว การถอนสภาพให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ๒. การสิ้นไปตามกฎหมายเฉพาะ เช่น มาตรา ๒๖ แห่ง พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ กำหนดว่า เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเมื่อใดก็มีผลทำให้ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันดังกล่าวสิ้นสภาพไปทันที โดยไม่ต้องมีการถอนสภาพตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายที่ดินอีก ๓. การสิ้นไปตามสภาพของตัวทรัพย์สินนั้น ส่วนการจัดทำทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นเพียงมาตรการในการควบคุมดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อบันทึกรายการเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะประโยชน์เอาไว้ให้ทราบว่าในจังหวัดหนึ่งๆ อำเภอหนึ่งๆ หรือตำบลหนึ่งๆ มีที่ดินสาธารณะประโยชน์จำนวนเท่าใด อยู่ที่ใด มีเนื้อที่มากน้อยเท่าใด และใช้เพื่อประโยชน์อย่างไร ดังนั้น การจะเป็นหรือการสิ้นไปของที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์เพียงประการเดียว หากแต่ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอื่นๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น การจำหน่ายที่ดินสาธารณะประโยชน์ออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์เนื่องจากที่ดินไม่มีสภาพเป็นที่ดินสาธารณะประโยชน์และเป็นการขึ้นทะเบียนภายหลังจากมีบุคคลได้สิทธิครอบครองโดยชอบแล้วย่อมไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคล โดยทั่วไปรวมทั้งผู้ฟ้องคดีด้วย ดังนั้น การจำหน่ายที่ดินแปลงพิพาทออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ จึงมิได้กระทบสิทธิใดๆ ของผู้ฟ้องคดี ทำให้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้จากการจำหน่ายที่ดินสาธารณะประโยชน์แปลงพิพาทออกจากทะเบียนที่ดินสาธารณะประโยชน์ประจำตำบลนาตาขวัญ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษายกฟ้องนั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นฟ้องด้วยในผล

พิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น

องค์คณะ นายวิชัย ชื่นชมพูนุท นายอำพล สิงห์โกวินท์ นายไพบูลย์ เสียงก้อง
นายวรพจน์ วิศรุตพิชญ์ นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

เมืองราย คณินคุณานนท์
นพดล วิเวกแว้ว

ผู้ย่อ

สถานที่รับเรื่องราวร้องทุกข์

สถานที่ราษฎรทำการร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

๑. จังหวัดที่ที่ดินแปลงพิพาทตั้งอยู่ สามารถติดต่อได้ที่

๑.๑ ปลัดจังหวัด

๑.๒ ปกครองจังหวัด

๑.๓ ทรพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

๒. สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

เลขที่ ๙๒ พหลโยธิน ๗ พญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

โทร. ๐ ๒๒๗๘ ๘๖๐๗-๘

๐ ๒๒๗๘ ๘๖๑๐

๐ ๒๒๗๘ ๘๖๑๓-๔

โทรสาร ๐ ๒๒๗๘ ๘๖๐๘

๐ ๒๒๗๘ ๘๖๖๙

เว็บไซต์ : <http://Landinfo.mnre.go.th>

E-mail : oslm.org@mnre.mail.go.th

๓. ศูนย์บริการร่วมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โทร. ๐ ๒๒๖๕ ๖๒๒๓-๕

โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๒๒๒

๐ ๒๒๖๕ ๖๒๒๕

๔. ศูนย์ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้

โทร. ๐ ๒๒๖๕ ๖๒๑๑-๔

โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๒๑๕

คณะผู้จัดทำ

นายสมชาย ศิริสมฤทัย

ว่าที่ ร.ต. พีรพล มั่นจิตต์

นายพยงค์ ตุ่มธรรมรงค์

นายเกษตรพงศ์ เหน่งเพชร

นางสาวชื่นฤดี กลับเกษม

ผู้อำนวยการสำนักแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ

ปีที่พิมพ์ ตุลาคม ๒๕๕๖**เจ้าของ** สำนักแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

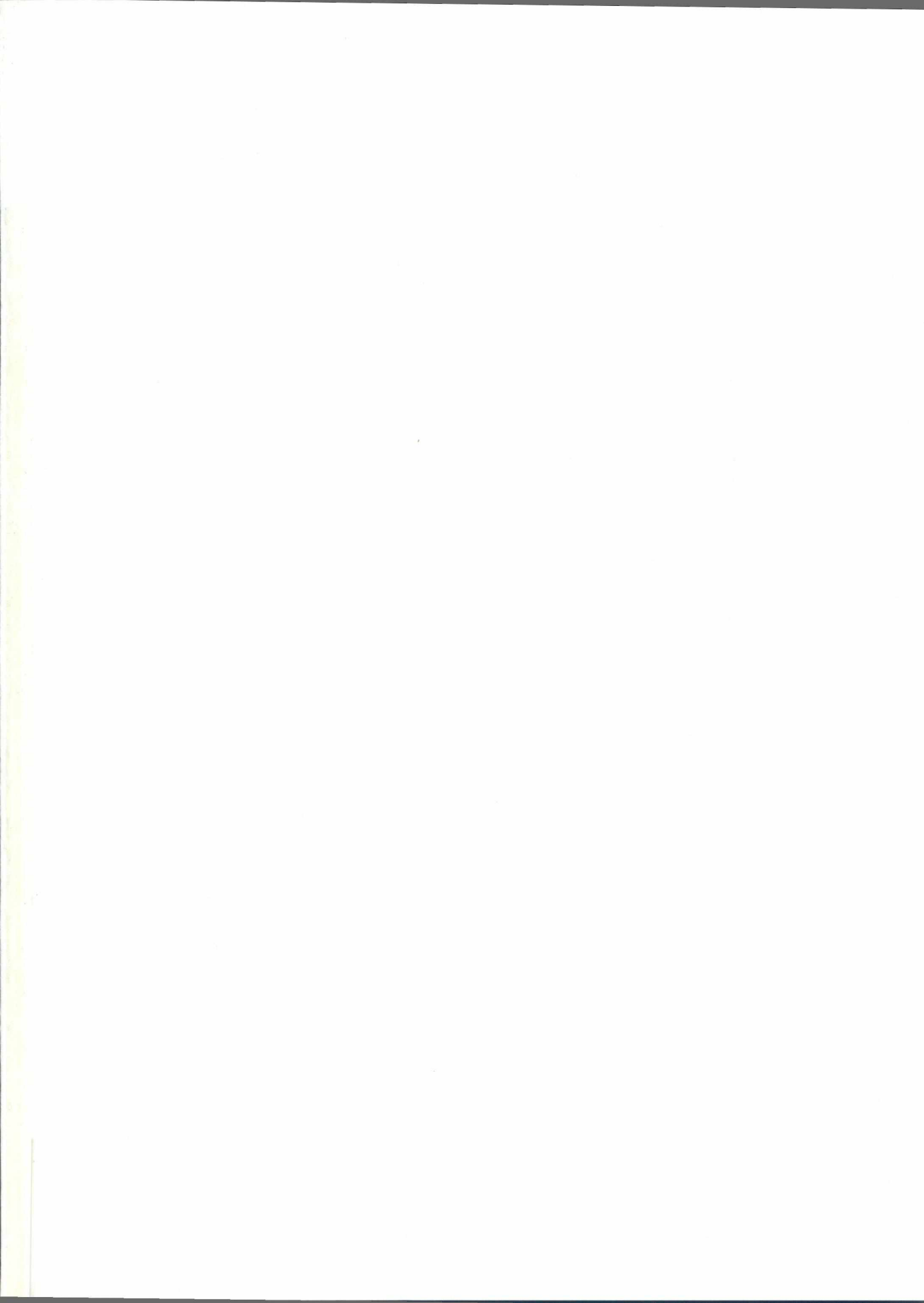
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

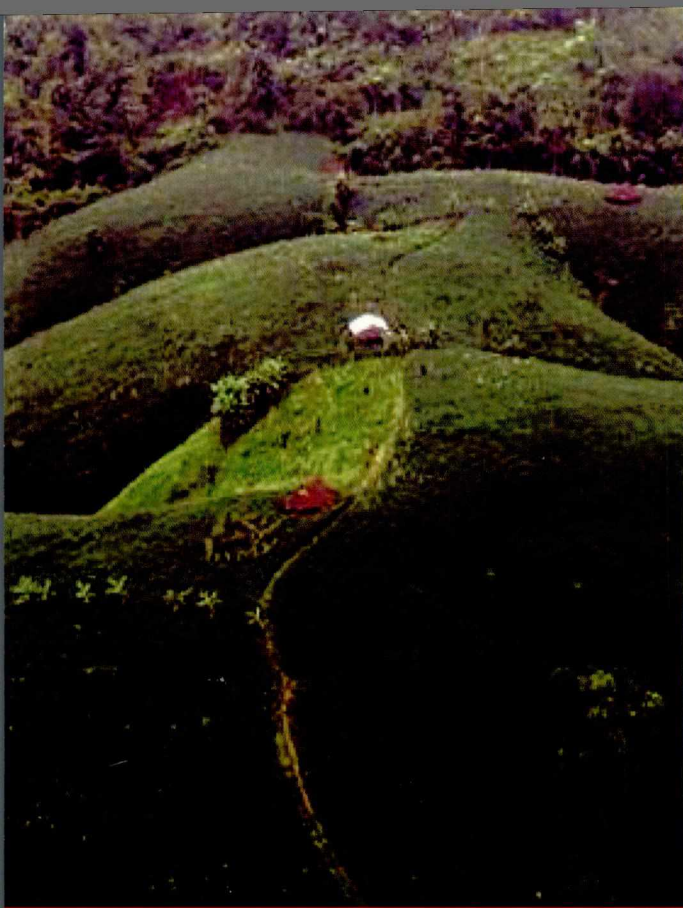
พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๖

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

